

Părintele

ARSENIE PAPACIOC

Leacuri pentru frământările
omului contemporan

Întâmpinare

Părintele Arsenie Papacioc Leacuri pentru frământările omului contemporan

Ediție alcătuită de
Ieromonah Benedict Stancu

Editura Elena

Constanța

Redactor: Gabriel Mitroi

Foto copertă: Cristina Nichituș Roncea

© Editura Elena

© Ierom. Benedict Stancu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Părintele Arsenie Papacioc / Leacuri pentru
frământările omului contemporan

Ieromonah Benedict Stancu. – Constanța: Editura
Elena, 2016

ISBN 978-606-94059-2-5

Întâmpinare

Îndemnurile duhovnicilor izvorâte din darul deosebirii sunt întotdeauna cele potrivite, cele care ne rezolvă problemele, cele care nu sunt numai cuvânt, ci și leac, balsam care vindecă, transformă, schimbă și așa-l consacră pe duhovnicul pe care nici o altă decizie nu-l consacră ca atare. Astfel în mod firesc cuvintele Părintelui Arsenie Papacioc pot fi numite *leacuri pentru frământările omului contemporan*.

Sfântul Iustin Popovici descria darul deosebirii astfel: „Este extrem de greu să te orientezi asupra duhurilor, căci deosebirea duhurilor este deopotrivă darul Sfântului Duh și lucrarea omului - și aceasta este o întreagă știință. Duhul Sfânt este Cel ce dă omului darul «deosebirii duhurilor» (I Cor. 12, 10), și îl dă prin credință și prin toate celelalte virtuți care împreună alcătuiesc o neîmpărțită lucrare [făptuire] evanghelică; această lucrare este, întru totul, deopotrivă a harului dumnezeiesc și a liberei străduințe a omului. Trebuie timp ca omul să se obișnuiască și să lucreze întru deosebirea duhurilor: aceasta se dobândește treptat, și doar cei desăvârșiți primesc darul de a discerne duhurile, darul de a se orienta cu toată limpezimea, de a recunoaște și de a observa cu toată claritatea binele și răul în esența lor”.

Părintele Zaharia Zaharou sublinia importanța capitală a receptivității noastre față de învățatura transmisă de acești Părinți duhovnicești: „fără încrederea în Bătrânii noștri și fără credincioșia față

de ei, nu vom izbuti să ne unim deplin cu Trupul lui Hristos, iar strâmba noastră înțelegere trupească nu ne va fi de nici un folos. De cele mai multe ori, nepăsarea față de Duhul Sfânt este cea care ne împiedică să sporim în viața duhovnicească și să păstrăm Tradiția”¹.

De asemenea, Părintele Sofronie Saharov amintea în acest sens al cinstirii și recunoștinței față de Părinții duhovnicești: „Vai celor ce resping vechile predanii ce cuprind experiențele pozitive ale Părinților și ale Maicilor privind aflarea Sfântului Duh! Tot ceea ce a fost vreodată prin lucrarea harului ține de veșnicia lui Dumnezeu și nu se împuținează cu vremea. Lepădând cuprinsul duhovnicesc al Tradiției noi încalcăm porunca: «Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta» (Matei 15, 4). Celui mândru nimeni nu-i poate fi Părinte duhovnicesc. Cel mândru, care disprețuiește pe Bătrâni, acela bineînțeles că nu va afla un Stareț, un Părinte duhovnicesc. Și oricât i-ar citi pe Cuv. Isaac Sirul, Simeon Noul Teolog, Grigorie Palama – tot nu va cunoaște ceea ce se dă prin ascultare... Bineînțeles, citiți cărțile, primiți învățătură! Dar cea mai mare lucrare în creștinism este a se da voii lui Dumnezeu prin ascultare. Atunci Domnul vă va da ceea ce nu cunoaște nici o academie – rugăciunea curată. R. zicea că «mai bine este să fii prost decât să ai dureri de cap». Eu nu sunt de acord cu el. Nu este durere mai mare decât să fii prost, cu toate că nici un prost nu recunoaște acest lucru. Ce este și mai

¹ Arhimandritul Zaharia Zaharou, *Omul cel tainic al inimii*, Basilica, București, 2014, p. 196.

rău este că majoritatea oamenilor sunt nemulțumiți de soarta lor, dar este extraordinar de greu să găsești un om care să fie nemulțumit de mintea sa. Toți vorbesc cu încredere în adevărul lor! Cel mai des răspuns este «nu» la gândul, la interpelarea altuia. Omul bolnav psihic nu este în stare să sesizeze gândirea sau voința unei alte persoane. Prin urmare, absența dispoziției ascultării la un om e indiciul cel mai sigur al maladiei sale psihice. Astfel cel ascultător, deschis se îmbogățește cu experiență, se înalță treptat din putere în putere, se învață din toate să dobândească folos. Iscoditorul însă, cel înclinat a se sminti, cel neîncrezător, mai cu seamă cel mândru, nici de la proroc nu se va folosi, și la făcătorul de minuni nimic nu va întrezări, și va rămâne defăimat până în sfârșit. Oamenii au ajuns atât de complicați psihologic, încât fiecare persoană a devenit un încâlcit nod de contradicții”.

Fie ca și lectura acestei antologii să aducă o contribuție pentru lămurirea și echilibrul duhovnicesc al sufletelor noastre care se confruntă cu diverse probleme contemporane!

Echilibrul liniștitor al omului duhovnicesc

Atunci când conștiința nu este curată, nici inima nu poate avea pace. Ele sunt într-o indestructibilă relație. Poate ca inima să fie împătimită și să producă neliniște conștiinței.

Conștiința se eliberează extrem de mult atunci când păstrăm cu strășnicie poziția sufletească împotriva dezordinii din noi. Chiar dacă n-am împlinit întru totul idealurile noastre creștine la măsura zilei, dar să păstrăm în noi și să rămânem credincioși „principiului” – o trăire ruptă, neșovăitoare. Nu-L mărturisești pe Iisus Hristos înaintea oamenilor, în momente ce se ivesc, dar nu-L mărturisești nici înaintea sufletului tău, ca să-L consideri Adevărul desăvârșit la care zici că dorești să slujești și, iată, rămâi caldicel, că nu a zice, ci a mișca înseamnă a ajunge. Mergând pe drumul cel mare și bun împotriva chemărilor rușinoase și comode ale firii, încă fiind pe drum, te simți mult eliberat de conștiință și inima ta se consideră oarecum ajunsă, și se bucură și încep să iasă din ea puteri de viață având cu plinătate în ea harul cel mult liniștitor.

Un om duhovnicesc nu spune niciodată că nu este un om foarte păcătos. Se vede mai păcătos decât toți. Și totuși se duce la biserică sau mai bine zis se pune pe pocăință. Disprețul ăsta față de tine s-ar putea să fie o stare de autentică smerenie, dar să nu

te diluezi în așa hal încât să nu mai ai nicio nădejde de mântuire, să-ți tai forțele rugăciunilor și nădejdlor.¹ Dar dacă te disprețuiești pe tine, asta înseamnă deja o biruință. Însă nu poți spune că te disprețuiești în sensul că te compari cu alții și nu te găsești la nivel cu ei. Nu este bine! Comparația asta poate să fie o stare de mândrie ascunsă „că nu sunt la nivelul cutare” - de ce te interesează lucrul acesta? Tu răspunzi de nivelul pe care îl ai. V-am spus, pahare mici, pahare mari, dacă e plin fiecare, este desăvârșit la măsura paharului. La măsura la care ești tu, la măsura aceea ți se cere. După darurile pe care ți le-a dat. Adică unuia i-a dat unul, unuia i-a dat trei, altuia i-a dat cinci. Le-a cerut socoteală după darurile pe care le primiseră (Matei 25, 14-30). Mai vinovat este cel care stă pe loc, care-i nepăsător,

¹ „Psihologia încearcă să-l elibereze pe om de complexele de vinovăție, în timp ce în viața în Hristos trăim durerea, chinul depărtării noastre de Dumnezeu, și nu încetăm pocăința până când această durere nu se va transfigura. Psihologia nu ține seama de *Revelația Divină*, conform Căreia omul este creat după Chipul și Asemănarea lui Dumnezeu. Psihologii îl cercetează pe om prin om - adică prin puteri omenești, în felul acesta însă, oamenii deznădăjduiesc văzându-și mizeria lăuntrică. Dimpotrivă, dacă privim necurăția dinlăuntrul nostru prin duhul zdrobirii inimii, este cu totul altceva, căci se naște astfel rugăciunea cea cu nădejde în Hristos. Când omul ajunge la frica lui Dumnezeu, vede înlăuntrul său și cele mai mici mișcări ale păcatului și începe pocăința, tânguirea. Atunci este nevoie de un Părinte duhovnicesc, de dragoste și răbdare, căci altfel se va zdrobi. Una este frica psihologică, și alta frica duhovnicească. Frica psihologică duce la deznădejde și-l paralizază pe om. Frica duhovnicească îl însuflă pe om, ducându-l până la învierea din moartea păcatului. Frica lui Dumnezeu nu seamănă cu instinctul animalic” *Părintele Sofronie Saharov*.

care nu știe ce-o să vină! „Velerim și Veler Doamne,” și atât, știi?

Să nu-ți muncești conștiința singur, mergând numai cu puterea ta spre desăvârșire, complexându-te că nu ai ajuns sau că nu se poate ajunge ușor. Lupta este de o viață, nu te iscodi singur, smerește-te, că văzând silința ta, dar și liniștea ta, toată bunătatea și numele bun vin de la Marea Dreaptă Judecată și Iubire ale lui Dumnezeu și te va stăpâni un sentiment al veșniciei și aceasta, iubite frate, nu este puțin lucru.

Să veghezi mereu asupra ta, fără nici un duh înălțător și oriunde te vei găsi față de marile chemări, inima ta se va bucura și cu rugăciunile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, vei rămâne un om al Crucii – un fiu al Învierii.

Ne-am învățat să consumăm timpul în loc să îl folosim duhovnicește. Haideți să ne însemnăm cu semnul Sfintei Cruci așa cum trebuie, să ne rugăm ca Dumnezeu să ne înmoaie inimile și să ia de pe față pământului răul. Nu să stăm și să așteptăm prigoana¹. Prigoana trebuie să ne găsească luptând.

¹ „Războiul la care suntem supuși e foarte mare. Toți sunt împotriva noastră: și știința, și politica. Nu sunt pesimist, dar cred că trăim chiar vremurile din urmă. Starea noastră trebuie să fie mucenicească. «Ca o oaie la junghiere S-au adus, și ca un miel fără de glas înaintea celui ce-l tunde, așa nu-și deschide gura Sa» (Isaia 53,7). Când răspundem la violență cu violență, nu facem nimic. Tăcerea mucenicească va arăta în timp biruința. Dacă și noi îi constrângem pe ceilalți, îi obligăm să pregătească un al doilea atac, mai mare. Orice luptă internațională sau de clasă este legată de violență: «Loviți-i pe vrăjmași». Însă porunca lui Hristos spune: «Iubiți pe vrăjmașii voștri». Această poruncă nu îngăduie deloc să coborâm Evanghelia la nivelul diviziunii fratricide a bunurilor materiale. Atunci când în

rândurile luptătorilor intră clericii, teologii, credincioșii creștini, în general, aceștia îi consideră mici la suflet și fricoși pe cei care evită să participe la acest fel de acțiuni. Cu cât mai primejdioasă este încăierarea cu opresorii, cu atât mai mult misiunea umanitară este considerată «mucenicie» pentru Hristos. Însă nu numai moartea trupească pentru mărturisirea Numelui Lui și a Evangheliei în vreme de prigoană este mucenicie, dar și fiecare scârbă suferită de creștin pentru înfăptuirea biruinței dragostei lui Hristos în această lume. Dragostea pentru vrăjmași este mucenicie. O astfel de dragoste devine firească sufletului prin lucrarea într-însul a suflului veșniciei. A ne ruga pentru cei care ne necăjesc și ne prigonesc, a face bine celor care ne urăsc, a binecuvânta pe cei care ne blestemă, a nu ne împotrivi răului, și altele asemenea, sunt în egală măsură mucenicie.

Evitarea ne este dictată de conștiința că orice schimbare de situație în relațiile sociale care se face printr-o modalitate revoluționară, adică violentă, în cele din urmă va dovedi că o violență se înlocuiește cu alta. Experiența istorică a dovedit aceasta într-un mare număr de cazuri. Deja am observat în cursul vieții noastre cum ideea dreptății i-a însuflețit pe oameni în lupta cu despotismul și exploatarea, pentru libertatea și deplinele drepturi pentru toți. Cu toate acestea, revoluțiile au sfârșit sau s-au preschimbat în regimuri teroriste, care au suprimat uriașe mase de populație, lipsindu-le de cele mai elementare drepturi și cele asemenea. Oricât de profundă ar fi tulburarea noastră pentru nedreptățile vreunui sistem, schimbarea lui trebuie să fie legată de îndelungata procedură de ridicare a nivelului moral al oamenilor în general. Nu avem dreptul să săvârșim fapte de violență - chiar și asupra celor violenți - în numele lui Hristos. Însă a muștra nedreptatea, trăind cu intensitate, pentru a păzi dreptatea față de toți, o putem face când vedem folos din cuvântul nostru. Săvârșirea Dumnezeieștii Liturghii, care este Jertfă pentru mântuirea tuturor oamenilor, este cea mai înaltă participare dintre toate la greaua slujire adusă umanității. Nu ne este îngăduit să ne abatem de la scopul nostru, care este rămânerea în lumina poruncilor Domnului. Dacă vom deveni una din puterile întunericului care luptă pentru dominarea asupra fraților, vom umbri lumina pe care Dumnezeu a adus-o pe pământ. Și tocmai această crimă este, dintre toate, cea mai vătămătoare pentru noi. Lumea nu are nevoie de «Biserica politică». Caracterul degradat al Bisericii lui Hristos, observat în ultimele secole a dus la depărtarea de ea a unei mari

Dar trebuie să știi când să acționezi. Nu e bine să provocăm noi prigoana înainte, să trâmbițăm, pentru că dușmanul aude și vede poziția noastră. Și îi dăm elemente noi ca să ia măsuri noi. Nu e bine să

mulțimi de credincioși. Putem restabili marea strălucire a Bisericii numai prin străduința ostentivă de a trăi creștinește, evangheliceste, fără să ne abatem luarea-aminte și să cercetăm cum se comportă contemporanii noștri. Dacă creștinii nu vor dobândi harismele duhovnicești autentice, și mai întâi sfințenia, predica cu cuvinte va rămâne un «chimval răsunător». Evenimentele exterioare sunt de fapt manifestarea stărilor duhovnicești ale omenirii. Cu neputință este a vindeca omenirea prin mijloace politice, căci rădăcina bolii este în planul duhului. Prin urmare câtă vreme se va ignora acest plan, boala lumii nu va face decât să înainteze.

De aceea, lucrările noastre nu trebuie să aibă deloc un scop politic. Politica nu încapă în Evanghelie, deoarece politica cere putere, în timp ce Evanghelia propovăduiește dragostea, jertfa, deșertarea de sine, crucea. Întoarcerea oamenilor către pământ nu le îngăduie să vadă Biserica în adevărata ei esență: ca Împărăție a dragostei Părintelui Ceresc, ca spațiu al strălucirii Sfântului Duh, ca și cale de asemănare cu întru tot desăvârșitul Dumnezeu-Om, Iisus Hristos.

Nu trebuie să ne temem de vremelnica depărtare a oamenilor de Biserică. Pilda lui Hristos, Care a fost părăsit cu desăvârșire în ziua Golgotei Sale, să ne întărească să mergem pe urmele Lui. El singur a stat, fiind condamnat de legea statului de drept roman, de către Sinedriul juridic și chiar de către mulțimea poporului. Prin urmare, chiar dacă ne vor părăsi toți, nici atunci nu trebuie să coborâm dimensiunile adevărate ale Revelației nou-testamentare, care ne-a fost dăruită prin Patimile lui Hristos, la nivelul «eticii», al «umanismului ateu», la nivelul «oricărui loc și fel de divertisment». Se poate ca apostazia să ia dimensiuni și mai mari. Nu este exclus ca fiecare dintre noi să fie gata să se împotrivescă întregii lumi, pentru a sta în credință. Să fie milioane, să ne considere proști toți intelectualii și neînvințații, răspunsul nostru va fi unul: «Oricât de mic și neînsemnat sunt, însă, în Hristos, eu sunt cel drept, iar nu voi, care sunteți departe de Hristos»” *Părintele Sofronie Saharov*.

te descoperi. **Vreau să mă lovească dușmanul unde vreau eu, nu unde vrea el!**

Lepădare este atunci când consimți personal actul apostaziei¹. Trebuie să te temi de acest Antihrist numai atunci când îl accepți tu. Nu suntem însă departe de lepădarea totală... Dar încă nu e lepădarea cea desăvârșită.² Este începutul primejdios al acelei lepădări, din care nu vei mai putea ieși mai târziu.³ Deocamdată s-a arătat numai

¹ În Apocalipsa 13, 16 ni se spune clar că acest semn, [implantare sau inserare a cipului în corpul uman] 666 [pecetluirea], toți cei care îl vor primi, îl vor primi cu voia lor liberă și toți cei care vor refuza nu vor avea posibilități economice, sociale, vor fi în afara societății. Această pecetluire nu va fi făcută într-un mod „magic”, ascuns, pentru că și diavolul și organele lui vor ca omul să participe conștient la lucrarea lui!

² A fost întrebat Sfântul Paisie Aghioritul despre aceste acte biometrice: „«Gheronda, ce ne puteți spune despre antihrist și 666? Suntem aproape? Care este părerea Sfinției Voastre?» «Binecuvântatule, s-a scris prima pagină. Au început.» Într-o vreme voiam să-mi iau o cartelă de credit pentru supermarket și una pentru bancă. Am împrumutat una de la un prieten și am mers în Sfântul Munte să i-o arăt Părintelui Paisie. «Gheronda, te rog să-mi spui dacă este bine să iau o astfel de cartelă», i-am spus. «Nu binecuvântatule, aceasta nu este pecetea lui Antihrist. Dar privește la această dungă neagră ce se află sub nume. Ți place să porți doliu fără să ai înmormântare?» «Nu», i-am răspuns. «Ei, atunci să nu o iei!»” *Nikolas Zurnazoglu, Cuviosul Paisie Aghioritul, Mărturii ale închinătorilor*, vol. I, Ed. Evanghelistos, București, 2006, p. 132; „Când le vor aduna pe [toate celelalte carduri existente deja] **un singur card**, pe acela să nu-l primiți, pentru că are legătură directă cu pecetluirea (Apocalipsa 13, 16)” *Nikolas A. Zournatzoglou, Mărturii ale închinătorilor, Cuviosul Paisie Aghioritul - 1924-1994*, vol. II, Editura Egumenița, Galați, 2014, p. 62.

³ „Fleacuri! Lucruri fără importanță! De ce te-ai crampona de ele? De ce n-ai face un gest care-i o simplă formă? Așa i s-a spus Apostolului Luca, la Atena, când i s-a cerut să arunce o fărâmă de tămâie pe

un 6, dacă înțelegeți, și mai urmează încă doi. Toate sunt bune, că se separă adevărul de minciună. Dar dușmanul, nu vedeți? Atacă tocmai lucrurile esențiale care te țin de viața aceasta socială: pașapoarte, permise auto, cărți de identitate. De aceea nu este acceptabil să intri în luptă fără gândul morții, al jertfei, al Crucii. Or să mai cadă din noi. Cum o vrea Dumnezeu! Eu m-am pronunțat: Nu accept așa ceva! Căci bătălia s-a dat și de sârbi, și de greci, dar cu instituțiile s-a dat...

Lepădarea este: „Eu nu cred în Domnul Hristos.” De ce vă temeți de 666 când sunteți oamenii lui Hristos? Să vă temeți de 666 când nu mai sunteți ai lui Hristos. Orice păcat constituie o cedare, orice patimă, o trădare, orice răutate, o înfrângere. Trebuie să vă temeți de viața împătimită – să vă luptați să fiți oamenii lui Iisus Hristos.

Este o râvnă necontrolată care seamănă nițel a idee fixă... Parcă la hirotesia întru duhovnic li s-a specificat că sunt parțial investiți cu această misiune și cu acest mare har al dezlegării păcatelor. Primejdia mare este că chiar duhovnicii rămân oarecum smintiți în problema actelor biometrice. Dacă te-ai găsi în Turcia, cumperi pâine în moneda

altarul idolicesc spre a fi scutit de osândă. Numai că în asemenea situație fărâma aceea de tămâie (...) nu mai este o bucată, o bucățică, o fărâma de substanță rășinoasă, ci e TOTUL și însăși CONDIȚIA TA UMANĂ și LEGĂTURA TA CU CERUL și însăși PERSONA respectivului – și dacă azvârli tămâia n-are nicio importanță, însă persoana aceea s-a pulverizat. **Refuzând, Apostolul Luca a știut ce face și a înțeles ce poate deveni – în anumite împrejurări – «o fărâma de tămâie»**” Nicolae Steinhardt, *Jurnalul Fericii*, Manuscrisul de la Rohia, Mănăstirea Rohia/Polirom, Iași, 2012, p. 458.

oficială a Turciei, dar asta nu înseamnă că te-ai turcit, că te-ai lepădat de Hristos (I Cor 10, 27). Duhovnicii care nu mai primesc la spovedanie și opresc de la Împărtășanie pe cei care au acte cu cip vor da ei răspuns în fața lui Hristos! Ce ușor ne băgăm în iad considerându-i lepădați de har pe cei cu acte biometrice!

Și, dacă va trebui să credem că e un semn apocaliptic, ar scădea râvna și astfel învățătura creștină va fi zadarnică, **pentru că deja trăim un sfârșit, trăim împliniri de prorocii**¹.

¹ Se observă la unii dintre credincioși cum exagerează cuvintele Sfântului Paisie Aghioritul. Pare de asemenea ciudat că vorbind ei de nașterea Antihristului, nu amintesc despre venirea lui Hristos ca Judecător. Sfântul Iustin Popovici ne încredințează: „Creștinul trăiește în această lume dar, ca și cum s-ar afla înaintea înfricoșătoarei Judecăți, își măsoară sinele și fiecare simțire, fiecare cuvânt și fiecare faptă a sa cu măsura înfricoșătoarei Judecăți. Toate le prețuiește și le judecă cu măsura și prețul înfricoșătoarei Judecăți. Minții omenești îi este cu neputință nu numai să prevadă sau, cu atât mai mult, să determine, să știe și să se bazeze pe anumite concluzii despre când va veni sfârșitul lumii. Este nevoie ca în această lume, în această grădină zidită de mâinile lui Dumnezeu, toate să se «coacă» exact așa cum sunt rânduite dinainte în planul cel din veac al lui Dumnezeu, și atunci, numai atunci, se va ajunge la sfârșitul lumii. În această privință, calculele umane sunt întotdeauna nesigure, întotdeauna inexacte și greșite. Duhul prorociei nu înseamnă numai prevederea viitorului, ci și «expunerea» sub lucrarea directă a Harului Sfântului Duh, a tainelor lui Dumnezeu și a cunoștinței acestor taine necesare pentru mântuire credincioșilor. Cel ce proroceste vorbește oamenilor, spre zidire, îndemn și mângâiere (I Cor. 14, 3). Cel ce proroceste, strigând și aducând membrilor Bisericii adevărurile dumnezeiești, zidește Biserica, îi zidește pe toți credincioșii care îl ascultă. De aceea să nu distrugeți prorociile și să nu le disprețuiți. Adevăratele prorocii să le luați în seamă, să le considerați, să le cinstiți, iar pe cele false să le smulgeți din rădăcină”. Părinții duhovnicești avertizează, astfel, asupra faptului că profeția este de

Care este data sfârșitului nu este bine să se știe. De ce? Pentru că atunci când știe data sfârșitului

neconceput în afara celorlalte virtuți – cea mai importantă dintre ele fiind smerenia. Viziunile Sfântului Paisie legate de viitor subliniau evoluțiile puternice ale unor evenimente care se produc însă și în funcție de alegerea oamenilor. Ceea ce este sigur, este faptul că profeția ne este dată spre pocăință, pentru a întoarce viața noastră către Dumnezeu. Toți cei implicați în harisma profeției sunt oameni de o anumită sobrietate spirituală. Ei sunt sporiți duhovnicește, sufletele lor sunt oglinzi pure, care reflectă tainele lui Dumnezeu și ale lumii. Sobrietatea, cu toate acestea, este necesară nu numai profetului, ci și celui care primește profeția. Cel ce o primește în mod corect, trebuie să o transpună în viața sa în mod duhovnicesc. Din păcate, unii petrec ore întregi pentru a afla cât mai multe date despre momentul venirii Antihristului, dar nu-și amintesc să redeschidă Evanghelia, să absoarbă prin trăire pe Dumnezeu-Cuvântul. Temerile pe care le emană unii creștini vizavi de profețiile Sfântului Paisie, uneori se pot transforma și în obsesii – obsesii care sunt cultivate pe fondul unei lipse de credință, și care restabilesc „un duh al robiei, spre temere” (Rom. 8, 15). *Părintele Sofronie Saharov* ne arată că în acest sens „pentru a te elibera trebuie să învingi frica morții. Cel care nu se teme de moarte va fi întotdeauna liber. În robie stau doar cei care se tem de moarte. Acest cuvânt al Apostolului Pavel îl găsim adevărat în sensul lui cel mai profund: «Și să izbăvească pe acei pe care frica morții îi ținea în robie toată viața» (Evrei 2, 15)”. *Sfântul Iustin Popovici* conchide: „Noi creștinii nu suntem în întuneric, ca să ne ia prin surprindere ca un fur ziua Domnului (2 Petru 3, 10). Noi avem lumina vieții, pe care nici un întuneric al răului nu o poate stinge, nici cuprinde. Numai că noi trebuie continuu să aprindem această lumină prin credință, prin dragoste, prin rugăciune, prin post. Pentru noi, creștinii, în lumea aceasta numai un singur lucru poate să ne fie surpriză: păcatul. Da, păcatul este «surpriză» și primejdie mare. Pentru că noi știm că păcatul este în realitate singura stare nefirească și împotriva firii în lumea lui Dumnezeu, și, din pricina aceasta, atacul este surprinzător și mortal ființei după chipul lui Dumnezeu, omul. Și mai știm că păcatul este cu totul de la satana, și, din cauza aceasta, este singurul, adevăratul pericol pentru om în lumea aceasta și, desigur, și în lumile care vor urma”.

omul nu mai creează, nu mai trăiește momentul, nu se mai adaugă. Nu mai trăiește în echilibru. Echilibrul ni-l menține acest sentiment al veșniciei care este în noi. Dumnezeu a creat pe om liber fără să-i fixeze timp și atunci cum să vorbesc eu de un moment în istorie, că în anul cutare va fi cutare?... Mântuitorul spune un lucru, iar eu mă țin de vorba asta. „Nu știe nici Fiul” (Matei 24, 36) – nu știe ca Om, căci ca Dumnezeu știe! Asta să știți că e o armă a tuturor ereticilor: „Vine sfârșitul! Vine sfârșitul!” ca să se ducă lumea mai repede după ei... Arma cu care ereticii racolează oamenii foarte eficace!

Nu se întâmplă niciodată să moară cineva fără voia Lui. Dumnezeu îl ia pe om la El când șansele lui de mântuire sunt maxime. Singur Dumnezeu poate să hotărască dacă ne mai lasă timp sau dacă prelungește timpul vieții noastre, și asta pentru a fi cât mai mult împreună cu El. **Abia după ce reușim să înțelegem această relație timp-veșnicie, abia atunci începem să ne preocupăm de mântuirea noastră.** Acesta este scopul principal, permanent, de neschimbat, de neuitat – mântuirea. Și nu putem ajunge la mântuire decât dacă fugim de obiceiuri și de rutină. Numai așa ajungem la mântuire. Ferice, de mii de ori ferice de cei care, printr-o cât de mică venire în fire, se pregătesc, după cum ne arată Biserica prin învățătura Evangheliei, pentru mântuirea lor. Când amarul va fi mai mare în clipa morții, atunci fericit va fi doar acela care și-a îngrijit sufletul, s-a spovedit și astfel are nădejde că se mântuiește!

Sfântul Paisie Aghioritul a zis că **această suspinare e mult mai valoroasă decât un coșuleț cu lacrimi.**¹ Hristos vrea de la noi o inimă sinceră, nu mii de rugăciuni. Vrea inima noastră. Nici un dar de la Dumnezeu nu-i mai scump ca timpul. Ni l-a dat ca să ne salvăm. Ne-a răbdat, ne-a îngăduit, doar-doar ne-om ridica. Asta e mila Lui – ne ține o viață întreagă!

Iată că pacea este o mică Împărăție cerească în om, pe care n-o putem cuceri decât fiind luptători smeriți și viteji, multiubitori, liberi despre tot ce e rău și numai ținând întinsă mâna inimii noastre spre mâna inimii Stăpânului. Și dacă, oameni fiind, greșim poate, Dumnezeul nostru ne pedepsește în viața aceasta ca să ne cruțe în cealaltă.

„O, Dumnezeule, mâniatu-te-ai și te-ai milostivit spre noi!” (Ps 59, 1). Și iarăși: „Dat-ai celor ce se tem de tine semn, ca să fugă de la fața arcului tău pentru ca să se mântuiască cei iubiți ai tăi” (Ps 59, 4).

Viața duhovnicească se observă și la sfinți că este în zig-zag. Urcă și coboară, dar de cele mai multe ori nu-i o mare primejdie, că prin coborâș harul lucrează mai încetinel și oamenii se pot smeri (dacă vor avea părere de rău) și smerenia este fără dimensiuni, nemăsurat mai mare decât isprăvile elanului nevoinelor. Cum spune prea frumos Sfântul Apostol Pavel: „Când sunt slab, atunci sunt tare” (II Cor 12, 10), recunoscând prin aceasta că

¹ Ieromonahul Isaac, *Viața Cuviosului Paisie Aghioritul*, Editura Evanghelistos, 2005, p. 386.

lucrează harul mai mult în cei smeriți, că smerenia în neputință este mai sigură.

M-am folosit de sfatul unor Sfinți Părinți care spun că nu este bine să-ți dorești daruri mari, ci **să te mulțumești cu daruri mici**, că este necuviincios să-ți zădărești ființa ta duhovnicească, comportându-te și grozăvindu-te. Psalmistul spune: „Doamne, nu s-a înălțat inima mea, nici ochii mei, nici n-am umblat întru cele mari nici întru cele mai minunate decât mine” (Ps 130, 1).

Dar nu trebuie să fim nici nepăsători, fără de lucrare și interes, ca și cum am sta într-un tren închipuit [„În ce gară să cobor?”], așteptând, cum se zice, „vocația.” **Lucrul care ți-ar aduce o mare nădejde și un echilibru liniștitor este o stare de trezvie fără echivoc.** Numai atunci nu te-ai mai certa sau (n-ai mai) cerceta pretențios (cu) harurile lui Dumnezeu.¹

¹ „Cuvintele lui Hristos: «Veți avea odihnă sufletelor voastre», Sfântul Siluan le înțelegea într-un fel propriu: «Câtă vreme este în noi smerenia lui Hristos, lucrarea patimilor în noi încetează și vrăjmașii nu mai pot a se apropia de noi, iar sufletul află odihna. Dar când patimile lucrează în noi, când gândurile rele clatină inima și ne vântură mintea, sufletul nu are tihnă. Iar starea aceasta este semnul limpede că încă nu ne-am smerit». Câtă vreme mândria își păstrează rădăcini puternice în om, acesta rămâne expus asalturilor unei deznădejdi deosebit de strivitoare, de iad, și care falsifică toate concepțiile sale despre Dumnezeu și despre căile Proniei Lui. Sufletul mândru, cufundat în chinurile și întunericul iadului, ajunge să vadă în Dumnezeu pricina suferințelor lui socotindu-L nemăsurat de crud. Lipsit de adevărata viață în Dumnezeu, el vede toate lucrurile prin prisma deformatoare a propriei sale stări de suferință bolnăvicioasă și începe să urască chiar și propria sa viață și, în general, tot ce există pe lume. Rămânând în afara Luminii dumnezeiești, el ajunge în deznădejdea lui să socotească însăși

Pe cei ce-și pierd repede elanul, considerând că sunt de bună credință și știu că fără harul lui Dumnezeu nu se poate face nimic și totuși se consideră părăsiți, îi încurajăm să rămână într-o continuă nădejde și liniște sufletească, recunoscându-și neputințele și smerindu-se mai ales cu inima. Unii ca aceștia vor vedea curând iubirea de oameni a lui Dumnezeu. „Că cine se lasă întreg în mâna lui Dumnezeu, Care este totul întru toate (I Cor 12, 6), Căruia nu-I moare nimic, nu-I pierie nimic, ci toate Îi trăiesc, toate Îi slujesc.”

Ca fii ai lui Dumnezeu, am îndrăznit să le spun la cât mai mulți și de o poziție strategică duhovnicească în lupta noastră cu cel din afară – diavolul. Neputința lui mare asupra noastră se

existența lui Dumnezeu drept o absurditate. Astfel, îndepărtarea sa de Dumnezeu și ura sa pentru tot ce există sporesc tot mai mult. Oamenii credinței scapă din această deznădejde și această ură, fiindcă prin credință omul se mântuiește; prin credința în iubirea și milostivirea lui Dumnezeu, prin credința în cuvântul Său, prin credința în mărturia Părinților Bisericii. Se poate ca majoritatea credincioșilor creștini să nu fi trăit în viața lor învierea, ci numai să creadă în ea, și această credință să-i ocrotească. Sfântul Siluan vorbea adeseori despre această credință citând cuvintele Domnului: «Fericiți cei ce n-au văzut și au crezut» (Ioan 20, 29). Va veni ceasul în care această credință îl va face pe om să iasă din întuneric și din lanțurile strâmte ale robiei sale și-l va conduce în spațiile vaste ale vieții celei adevărate și nestricăcioase, a cărei strălucire nu e cu nimic comparabilă cu ideile mult prea omenesti pe care ni le facem despre strălucirea și frumusețea ei. Diavolul nu lucrează în același chip cu cei care-i cedează și cu cei care i se împotrivesc. Una este suferința deznădejdiei ce vine din mândrie; și alta este cea a unui suflet puternic atunci când Dumnezeu îi îngăduie lui Satan să-l războiască. Această ultimă formă de ispitire e extrem de anevoioasă și grea, și nu e decât arareori îngăduită” *Părintele Sofronie Saharov.*

datorează faptului că noi suntem și dorim mult să fim cu Dumnezeu. Diavolul țintește acest mare obiectiv: să ne despartă de Dumnezeu. Nu-i va fi ușor să o facă direct, că așa s-au încununat mulți creștini care au simțit în ei puterea credinței, știind că omul e făcut de Dumnezeu și nu se pot despărți de El. Satana – care n-are o clipă de răgaz – gândește ca indirect să-l poată despărți pe om de Făcătorul lui. Luptă cu orice chip să-l aducă pe om în păcat, păcat de tot felul și, dacă reușește, nu înseamnă că și-a atins marele obiectiv, ci doar atunci când îi dă o mare întristare: să se considere pierdut și cu neputință de a mai fi iertat – să se descurajeze. Abia atunci singur se desparte omul de Dumnezeu și, iată, acesta e scopul atins de vrăjmașul¹.

¹ „Deznădejdea harică este însoțită de dorința de a ne ruga neîncetat. Este deznădejdea din care se naște rugăciunea și dorința arzătoare de a ne alipi de Dumnezeu și a căuta neconținut către El, pentru că nu avem alt ajutor afară de Dânsul. **Deznădejdea este morbidă sau patologică atunci când nu ne putem ruga.** Dar dacă este însoțită de rugăciune, deznădejdea e minunată. Tot cel ce se roagă cu deznădejde sporește în viața duhovnicească. Deznădejdea harică este rodul harului dumnezeiesc: când vedem cât de neprihănită, cât de nevinovată și de mare este dragostea lui Dumnezeu, deznădăjduim cu totul de starea noastră, întrucât știm că Lui i se cuvin toate câte sunt sfinte, toate câte sunt cinstite și vrednice de iubit, după cuvântul Apostolului. Văzând însă că suntem lipsiți de aceste bogății, deznădăjduim, dar această deznădejde este de la Dumnezeu, pentru că este o lucrare a harului. După cum se știe, primii creștini ai Bisericii din Efes căzuseră de la această dragoste, din harul pe care îl primiseră la început și de care tot credinciosul ar trebui să-și aducă aminte cu recunoștință înaintea lui Dumnezeu, pentru a-l putea re-aprinde din nou. Mulți Părinți ai Bisericii au arătat același lucru în cuvinte diferite. Versetul pe care l-am amintit mai înainte l-am găsit comentat la Sfântul Filaret al Moscovei. Părintele Sofronie Saharov, de asemenea, iubea foarte mult acest pasaj din Apocalipsă. Ori de

Nu trebuie să-ți pleci capul și să abdică, oricare și oricum ar fi păcatul. Recunoaște-L mai departe pe Dumnezeu ca Stăpânul tău Milostiv, că nici o nenorocire nu înseamnă ceva dacă ai credință de stâncă. Nu te deznădăjdui cu nici un chip. Satana și poate slăbiciunea ta te-au înșelat, dar inima nu i-ai

câte ori îl pomenea, el obișnuia să combine cele două versete într-o versiune mai scurtă: în locul întregului citat „...am împotriva ta faptul că ai părăsit dragostea ta cea dintâi. Drept aceea, adu-ți aminte de unde ai căzut...”, Părintele Sofronie spunea adeseori: **„Adu-ți aminte de dragostea cea dintâi”**. Vedeți, aceste două realități nu se exclud una pe cealaltă: deznădăjduim de starea în care ne aflăm, dar mintea și inima ne sunt la Acela Care a venit și iarăși va să vină. Astfel, lupta cu cel rău devine mai crâncenă, dar odată cu aceasta sporește și chemarea de a face binele. Trebuie să „instalăm” în lăuntrul nostru un „transformator” duhovnicesc care să preschimbe energia de natură sufletească, psihologică, ce ne asaltează în această viață, în energie duhovnicească ce susține împreună-vorbirea cu Dumnezeu și contribuie astfel la mântuirea noastră. De nu vom învăța să transformăm stările psihologice în stări duhovnicești, nu vom afla niciodată adevărata odihnă, ci vom suferi la nesfârșit în această viață. Aceasta reiese și din cuvintele Apostolului: *„Este vreunul dintre voi trist? Să se pocăiască. Este cineva vesel? Să cânte psalmi”*. Întristarea cea după Dumnezeu duce la pocăință, iar bucuria după Dumnezeu naște slăvoslavia. În viață suntem asaltați de tot felul de energii sufletești, dar dacă ne folosim de ele pentru a vorbi cu Dumnezeu, atunci le preschimbăm în energie duhovnicească. De exemplu, îmi aduc aminte de bunică mea, cât de credincioasă era ea; cum mergea totdeauna prima la biserică și cum adeseori bunicul o bătea pentru că dădea întâietate slujbelor Bisericii. Îmi amintesc de toate acestea și mă gândesc: „Oare unde este ea acum?”. Odată cu acest gând simt o oarecare străpungere sau emoție în inimă, și în această stare îmi schimb direcția gândului și îl întorc către Dumnezeu; îmi ridic mintea la Domnul și mă rog pentru iertarea păcatelor mele. Exploatez acea energie pentru împreună-vorbirea cu Dumnezeu, preschimbând-o în energie duhovnicească” *Arhimandritul Zaharia Zaharou.*

dat-o și numele lui Dumnezeu din tine nu l-ai șters. Așa păcătos cum ești, Dumnezeu e cu adevărat mult iubitor și, pentru că Îl recunoști, Mult Milostiv și Iertător, te va căuta El Singur te va găsi, te va îmbrățișa, te va lua pe umerii Lui (Matei 18, 13), te va duce la stână, și te va iubi mai mult decât pe alte oi, pentru că tu de fapt nu L-ai părăsit. Aceasta ar fi o mare poziție duhovnicească, și marile tale căderi rămân simple accidente.

O stare de veselie e o stare de creație, de existență duhovnicească, de cunoaștere și recunoaștere. Starea de veselie te destinde, te face să îți întinzi aripile și să zbori. Starea de întristare – „Velerim și Veler, Doamne” [...] – asta mi-e soarta și pun capul în pământ ca struțul...

Recomand o nesfârșită veselie în ascunsul tău, că aceasta mărturisește că ești cu Iisus Hristos în inima ta și-n respirația ta. Inima ta va vibra mereu o rugăciune fără cuvinte. Deci o stare de stăpân asupra ta și de veselă liniștire, chiar dacă te-ai noroit, căci, oricare ar fi motivul unei întristări descurajatoare, este numai și numai de la diavolul.

Ar fi bine ca lumea creștină mai ales, să prețuiască mai mult singurul timp pe care îl avem pentru pregătire la moarte și „să-și păstreze cu veghere inima, că dintru aceasta pornesc țâșnirile vieții” (Pilde 4, 23). „Cu nematerialnicie la Cel Nematerialnic gândește și vei pricepe.” „Când interesele și conștiința se află în luptă, conștiința trebuie să învingă, ca să rămâneți fii ai luminii, fii ai harului.” „Mulți se plâng că le lipsește harul, însă mai cu dreptate ar fi dacă Iisus s-ar plânge că harul – vai! – lipsește de la mulți.”

Dumnezeu nu-ți cere nimic imposibil, ci prin poruncile Sale te îndeamnă să faci ce poți, să ceri ceea ce nu poți, și El te ajută ca să poți!

În temniță era mai rău decât în pustie, căci în pustie te necăjește doar dracul, care însă crede în Dumnezeu (Iac 2, 19), dar în temniță erau oameni care nu credeau în Dumnezeu. Am trecut de multe ori pe lângă moarte. Dacă nu țineai bine socoteala, uitai că e Crăciunul. Totuși, cei mai mulți deținuți se rugau și țineau să se spovedească. La marile sărbători, mulți îmi cereau să-i spovedesc. Cu cei din celula mea era mai ușor, dar pe alții îi spovedeam prin alfabetul Morse. Îmi transmiteau păcatele lor prin bătăi în zid, iar eu le transmiteam dezlegarea. Nu puteam crede că nu ne iartă Dumnezeu în situația asta. Totul era curățat prin suferință. Puteam muri în orice clipă și atunci îi dezlegam.

La mine, arestările cu anii, umilintele grozave au creat o stare de echilibru. Ne băga la răcitor, în camere frigorifice. După socoteala lor, și după cum vedeam și eu, nu puteai rezista mai mult de trei zile și mureai. M-au băgat și pe mine și mă urmăreau pe vizeta ușii din ceas în ceas. N-am murit la trei zile, mi-au mai dat două zile. N-am murit, mi-au mai dat două zile. Nici după șapte zile n-am murit. Era groaznic. În momentele acelea mă gândeam că, dacă n-ar fi fost prezentă o credință intensă în Dumnezeu, nefracționată, ci una „văicăroasă” sau „miorlăită”, n-am fi putut rezista. Că de-aș fi fost trist, aș fi făcut un pact cu diavolul! Ferească Dumnezeu! Cine este trist și poate sluji pe Dumnezeu!?

Oamenii vor ca Dumnezeu să asculte de ei

Mare greșală este că oamenii au un Dumnezeu inventat de ei. Ca astfel să asculte El de ei, nu ei de El. Nu se angajează omul la o trăire în credință autentică. Vedeți? Nu un Dumnezeu pe care să-L vorbești de bine, ci să-L asculți, să-L trăiești. Să te îndumnezeiești. Deci nu Unul inventat de tine, ca să-ți menajeze slăbiciunile. Că nu e ușor să te desprinzi de o comoditate în care te-ai simțit bine și ai crezut că ai atins cote înalte. Și Hristos îți cere lucrul acesta să te lepezi de egoism. În ierarhia bisericească, după vrerea Mântuitorului, cel mai înalt rang nu i se conferă împăratului, nici patriarhului, ci celui în inima căruia sălășluiește smerenia. În măsura în care te smerești, în măsura aceea exiști duhovnicește. Omul smerit primește forțe, căci oricare dintre noi are nevoie continuu de îmborsăvirea forțelor!

Oamenii trebuie să știe Cine i-a făcut, de ce i-a făcut și care este finalitatea vieții. Să meargă pe drumul care duce spre a te cunoaște pe tine însuți. Asta e o condiție sine qua non a noastră, a tuturor. Să ne întrebăm: de ce suntem făcuți, care e scopul, ce-i cu moartea, cu Raiul, cu iadul? Sunt ele o realitate sau simple povești? Tinerii trebuie să știe că orice gând ar avea, la orice vârstă, dacă sunt în relație cu veșnicia, ei se află pe drumul cel bun. Să

fie „simțiți,” să nu trăiască cu atâta indiferență și ignoranță cu privire la Creator și creație.

Nu există bătrânețe. Există numai tinerețe, numai forță, numai zbor. Aceștia sunt ani pe care i-a făcut Dumnezeu așa, după socotelile Lui. E un citat francez foarte frumos: „Si jeunesse savait, si vieillesse pouvait!” Înțelepciunea bătrâneții e căutată. E o vorbă: *cine nu are bătrâni să-și cumpere*. Un bătrân are experiența vieții. Tinerețea însă o ia de-a dreptul, fără să-și dea seama. Omul are un dușman (diavolul) care îl pândeste și, în sfârșit, până nu se cunoaște pe sine, nu știe să se apere. Suntem în foarte mare diversitate. Dar de la Botez și până la mormânt, orice creștin are un înger păzitor. Și îngerul păzitor se luptă cu duhurile rele.

Nu există să zici vreodată „n-am știut”. Nu ai auzit niciodată că bat clopotele? Care pe latinește înseamnă „cheamă viii, plânge morții, împrăștie viforele” – bătaia clopotelor. Poți să spui că nu ai auzit clopotele? Pare paradoxal, dar ele nu bat degeaba. Și bat pătrunzător! Astea sunt valori pe care ni le-a dat Dumnezeu și noi le vindem pe doi lei.

Dacă omul nu crede deloc nu e o suferință a necredinței, ci una drăcească. Nu crede și e pierdut: „Cei care nu vor crede se vor osândi” (Marcu 16, 16). E carbune, e lut. Nu recunoaște că omul e alcătuit din suflet și trup; are o suferință continuă nefiind conștient.

Da, este o mare durere cum, de altfel, și iadul e marea durere a lui Dumnezeu. El le spune: „Voi v-ați dus în iad! Dar ce n-am făcut Eu ca să nu ajungeți acolo!? Câte învățături v-am dat în Biserica Mea!? Câte semne, boli și accidente nu v-am dat ca să vă întoarceți la Mine!? V-am cunoscut sensibilitățile și insensibilitățile voastre și le-am speculat în fel și fel de ocazii în speranța că vă voi abate să nu Mă trădați ca Iuda...”

Dacă cauți viața numai biologic... Omul e copleșitor, zice Sfântul Grigore de Nyssa, căci înțelege aspectele nevăzute ale vieții, ale existenței pozitive ale vieții. Dacă reușiți să suportați lumea așa cum e, ați ieșit din categoria indivizilor; intrați în categoria oamenilor duhovnicești. Și nu-i ușor.

Problema care se pune este ca în fiecare zi să putem cuceri veșnicia albă. Țasta este idealul. A avea cineva gândul să ajungă ceva în viață – profesor, inginer, medic etc., e un scop omenesc, nu un ideal. Idealul este să slujești la ce e mai înalt posibil. Dacă tu nu știi că slujești lui Dumnezeu, Care e Veșnic, ai să te împotmolești. Trebuie să fii atent: stai, că asta nu ține de veșnicie, deci nu o faci!

Eu, mai întâi de toate, eram conștient de ce sufeream în temniță. Știam cine mă chinuie. Voiau să mă extermină. Nu s-a putut. N-a vrut Dumnezeu. Când este vorba de veșnicie nu se riscă. Aceasta este tema viteazului, tema eroului. Dacă există o fărâma de descurajare, ai pierdut totul. Dușmani sunt destui, ca să-ți speculeze orice greșală. **Nu este**

lucru mic în viață răul cel mai mic. Eu am fost conștient și știam pentru ce mor. Dacă nu îți pui problema morții, nu poți să rezisti. Deși vedeam cum este pusă problema, totuși suflam și răsuflam. Pentru că nu sunt lucruri pe care să le cuprindă vocabularul omenesc. **Viața duhovnicească nu se poate măsura cu metrul.** Eu țin foarte mult la amănunt. Să nu te pierzi în amănunte, dar să nu pierzi din mână amănuntul care te poate crește duhovnicește. Amănuntul joacă un mare rol. Să respectăm amănuntele. De exemplu: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața” (Ioan 14, 6). Ce să schimbăm aici?

Eu nu vă opresc să beți un pahar, două sau trei de vin! Veselia e îngăduită după cum vedem că a fost și la nunta din Cana Galileii (Ioan 2, 8). Dar să nu fii lipsit de stăpânire de sine (Efes 5, 18)! Într-un fel sunteți caraghioși: „Să pui problema unei permanente trezvirii, dar pe de altă parte vrei să mai dansezi un pic!” Nu vă judec după viața mea. Dansul acesta și muzica nu fac altceva decât să oprească lumea pe loc, având în vedere singurul timp pe care-l avem pentru mântuire! Ce părere de rău va avea lumea! Va fi Judecata de Apoi! Vor regreta că nu au dus o viață de pocăință. Dacă i-am întreba pe cei de sus: „Ce v-a costat de ați ajuns la atâta fericire?” ne-ar răspunde: „**Timp, puțin timp petrecut bine!**” Nu la rock, nu la muzică ușoară. O să vedeți la Judecata de Apoi: „Vai, că n-am folosit timpul bine și ce mi-a trebuit lucrul acela...”; însă s-a terminat tot, toate muzicile ușoare și toate gusturile femeiești. Și ce urmează? Nu urmează o pauză, nu urmează încă o viață, și am să știu eu ce am să fac!

Spunea un ins că frumusețea omului stă în pielea de pe față și dacă luăm pielea de pe față nu mai rămâne decât o grămadă de moloz. Trupul omenesc e un templu (I Cor 3, 16), e un simbol, o „poezie!” Satana însă luptă din răputeri, cu o râvnă pe care oamenii nu o cunosc, să ne dilueze ideea că suntem după chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Pentru că îi ocupăm locul. Creația lui Dumnezeu nu poate fi dezmințită sau interpretată. Suntem chip și asemănare a lui Dumnezeu (Fac 1, 26). Deci avem mare privilegiu, dar și mare răspundere. De aceea vă spuneam că este foarte grav să nu știi că ești cu un sens și de asemenea să nu te cunoști cu adevărat. N-ai stat de vorbă cu tine niciodată, bineînțeles, ținând cont de marile valori: veșnicia albă... „Ce va fi cu mine?” Eu ținând cont de închisoare și pustie, totuși m-am folosit mai mult veghind la patul muribunzilor. Țipete... Intrau într-un necunoscut nu pentru o mie de ani, ci pe veșnicie! Viața lor nu era plină cu fapte bune, era goală! Și e goală la mulți creștini. Mare greșală această stare de a nu te cunoaște pe tine!

Când nu mai lupți și te complaci în patimi, atunci te faci casă de draci și se prind fel de fel de duhuri rele și de farmece

Oamenii pot să aibă un ideal social, dar ei, înăuntrul lor, cedează și nu i se știe nimănui gradul de sporire duhovnicească. Se poate să fie absenți sufletește, lăuntric. Că duhurile rele nu se tem chiar de toți; ele există, dar nu se tem chiar de toți. Sunt oameni care au o trăire interioară; numai la aceștia sunt arși dracii de prezența lor. Ceilalți sunt pe undeva în ascuns împătimiți și nu sunt pe poziție duhovnicească. Pentru că nu patima în sine este primejdia cea mai mare, ci faptul că ești inconștient, că tu vrei mai departe să te îndulcești de păcat, nu te așezi pe poziție ca să lupți. Atunci te ajută harul, când te așezi pe poziție. Când nu mai lupți și te complaci în patima aceea, atunci te faci casă de draci și se prind fel de fel de duhuri rele și de farmece¹.

¹ „Prin cuvântul vrăjitorie înțelegem invocarea puterii demonice în ajutorul oamenilor, în locul ajutorului lui Dumnezeu, cu scopul împlinirii anumitor dorințe omenești. Vrăjitoria s-a practicat, atât la poporul evreu în timpul Legii Vechiului Testament, cât și la creștinii din Legea Harului, pînă în vremea noastră. În Legea Veche a cerut ajutorul diavolului, apelând la vrăjitoare, regele Saul, pentru care a fost aspru pedepsit de Dumnezeu. Vrăjitori au fost atât Valaam, cât și cei trei magi care practicau astrologia. După învățătura Sfântului Nicodim Aghioritul, vrăjitoria se împarte în mai multe părți și anume: Vrăjitoria propriu-zisă prin care se înțelege chemarea diavolilor

Trebuie să fim cu sufletul treaz, adică activ, cu prestanță, cu prezență duhovnicească continuă la măsura pe care o avem fiecare. Dar nu este permis să iei mîncarea cu lingura și să-ți ducă altul lingura la gură. Ai atâtea posibilități: inger păzitor, daruri de la Botez, darurile Duhului Sfânt, și atunci nu mai

pentru a descoperi oamenilor comori ascunse, lucruri pierdute și altele de acest fel. Ghicirea, al doilea fel de vrăjitorie, prin care unii oameni spun cele viitoare prin semnele din palmă, numită chiromantie și prin alte obiecte (bobi, cărți de joc, cafea etc). Descântecul, spiritismul, adică chemarea ajutorului diavolilor în camere obscure sau la morminte, pentru a pedepsi pe cei care sunt în viață. Descântătorii pretind că ei cheamă sufletele morților din iad, precum ghicitorii din timpul Prorocului Samuil (I Regi 21, 3), pentru a afla cele viitoare sau pentru a se răzbuna pe cineva. În zilele noastre se practică descântecul în rândul credincioșilor, precum stingerea cărbunilor, rostirea anumitor cuvinte amestecate cu rugăciuni, pentru cei bolnavi, care pretind că sunt „vrăjiți” etc. Ghitia, adică ghicirea sau vrăjitoria prin lucruri sfinte, precum ghicirea prin *Psaltire*, numită astăzi deschiderea pravilei; ghicirea cu obiectele bisericii, cum ar fi resturi de veșminte clericale, cheia bisericii, cenușa din cădelniță, scrierea numelor oamenilor pe toacă, pe clopote, pe ziduri de biserică, sau introducerea lor în candelă etc. Fermecătoria, adică vrăjirea unor tineri spre a se căsători unii cu alții sau a divorța, prin invocarea ajutorului diavolesc, numită popular „ursită”. Ghicirea prin măruntaiele animalelor, numită „iconoscopia”. În acest fel de vrăjitorie intră și visurile, zodiile, ceasurile bune și rele, ghicirea prin membrele trupului, numită și prevestire (țiuitul urechilor, zbaterea ochiului, mîncărimea palmelor). Baierile prin care se înțelege purtarea la mînă sau la piept a unor semne satanice, ațe, chei, obiecte (amulete) sau bucăți de stofă vopsite spre păzirea de boli, de primejdii și de pagube, după ce mai întâi s-a invocat asupra lor puterea diavolului. Chemătorii de demoni (clindonii) sunt cei care ghicesc cele viitoare prin chemarea diavolilor. Între aceștia se numără cei ce fac focuri înaintea caselor și sar prin foc, ghicitorii din pantece precum și cei care iau mana vitelor, vrăjitorie care se practică și în zilele noastre” *Părintele Cleopa Ilie*.

ai nici o justificare. De aceea iadul nu are sfârșit, pentru că Dumnezeu a făcut eforturi mari ca să ne trezească, să nu ajungem acolo: „Câte nu am făcut Eu ca să nu ajungeți voi în iad!” Pentru că iadul, așa cum spun marii trăitori, este marea durere a lui Dumnezeu, dar el există, cu toată durerea Divină, pentru că El este și drept. Nu te-a găsit pe poziție, nu L-ai vrut deloc, ai respins tot ce ți-a dat.

Uite, m-a întrebat cineva ce e cu zodiile astea. Și i-am spus: „Dragă, uite ce e. Mai întâi, dacă le citești pe toate, în toate te regăsești!” Dar dacă cumva e adevărat, e numai în funcție de educație. E adevărat că dacă te naști noaptea se poate să aibă influență de presiune atmosferică asupra intelectului. Primăvara sau iarna, sau vara, sau când te naști... S-ar putea să moștenești o repercusiune de la anotimp, dar restul se ia în funcție de educație. Când duci o viață după poruncile lui Dumnezeu, obstacolele nu mai au nici o valoare, pe toate le poți birui!

Aceasta este educația care trebuie cu orice preț să nu fie neglijată, ci trebuie să se mențină în orice clipă, în sensul că orice clipă trebuie trăită, fără să vă gândiți la viitor. Lăsați viitorul să-și rezolve singur problemele. Trăiește clipa aceasta, cea de acum, așa cum trebuie și astfel, ți-ai asigurat viitorul și ți-ai reparat și greșelile trecutului. Cine trăiește momentul, scapă de greșelile și cusururile trecutului și cucerește viitorul. Vă spun că aceste lucruri se pot pune la punct prin învățătura creștină. Dacă te naști cu beteșuguri intervine educația lumii creștine. Este mai greu pentru cineva care are racile să fie cum trebuie, dar este posibil. Când eram mic, mă aflam la internat – eram foarte mic – și venise un

hipnotizator acolo. Noi, copii, când îl vedeam, eram curioși. Și ne-a chemat pe mai mulți inși; m-a chemat și pe mine acolo, la catedră; era o catedră mare într-o sală de desen. Și făcea cu noi gesturile acelea, pentru a ne acapara sufletește. Și eu am fost sincer, și m-am dus mai mult așa, în glumă, nu doream să fiu persoana la care să privească colegii; erau profesori acolo, sute de elevi, poate o mie de elevi. Și nu a putut, nu a putut deloc să mă hipnotizeze. M-a izgonit de acolo: „Pleacă de aici!” Eu nu știam de ce nu a putut să mă hipnotizeze și nici nu știam de ce poate la ceilalți. Mai târziu, mi-am dat seama că aveam o prezență, se vede, interioară, o prezență de la Dumnezeu dată, așa cum ar trebui să avem toți, și atunci sufletul nu cedează ușor acestor mișcări de duh drăcesc.

Dacă ești stăpânit de un păcat și îți pare rău și te așezi pe poziția de luptă împotriva păcatului, atunci îți ajută harul. Dacă nu te așezi pe poziția de luptă și te simți bine în cloaca aceea, atunci harul nu te ajută. Și farmecele se prind la anumite persoane care nu luptă duhovnicește (Rom 16, 19-20). Uite, eu sunt de șaizeci de ani în mănăstire și n-am prea văzut în mănăstire farmece reușite. Dar în schimb, vine lumea fermecată! Vin stăpâniți de farmece care împiedică căsătoria lor sau îi leagă ca potență bărbătească. Însă se și vindecă pe rupte cu ajutorul rugăciunilor. Vin și se plâng: „Doamne iartă-mă! Scapă-mă!” Scapă pe o bucată de vreme. Dar dacă nu se astâmpără... Că spune Mântuitorul în Evanghelie: „Ieși din el și să nu mai intri!” (Marcu 9, 25).

Pentru că duhurile rele se tânguiesc și unde se duc sunt întristate și se gândesc că: „Ce bine era!” Dacă găsesc casa măturată, cum zice Mântuitorul (Matei 12, 43-45), adică dacă i-a scos pe ăștia de acolo, este limpezit, și atunci intră din nou, și va fi căderea cea de pe urmă mai mare ca cea dintâi. Pentru că iar începi să cedezi, nu te-ai complăcut pe poziție de dezinfectare cu îngerii lui Dumnezeu, ci te-ai lăsat la voia întâmplării.

Satana nu este o putere, ci un tolerat de Dumnezeu. Puterea e la noi, creștinii, că suntem botezați, avem înger păzitor, ne rugăm la Dumnezeu. Dracul se atinge de tine dacă te are la mână cu ceva (greșeli, păcate). Dar vă spun, nu numai acestea sunt păcate care sunt consemnate în îndreptare de spovedanie, ci mai sunt păcatele lipsirii, faptele bune pe care le puteai face și nu le-ai făcut (Iac 4, 17). Pentru că se creează punți de intrare a dracului în noi prin aceste lacune. Să nu te aibă cu nimic la mână – să fii mereu spovedit!

Libertatea nu e un concediu după care tânjesc oamenii

Cu liber arbitru este înzestrat și un om care nu crede în Dumnezeu. Zice: „Eu am liber arbitru.” E altceva libertatea care presupune relația permanentă cu puterea divină, și altceva liberul arbitru, în sensul „eu pot să fac și altceva, pot să am și alte direcții.” Sigur că de acest liber arbitru se poate prevala oricine, ca să scape de răspunsul la marea întrebare: „Ai dobândit libertatea duhovnicească?”

Am considerat necesare lucruri de finețe pentru libertatea omului. Trebuie să intri într-o mare stare de simțire pentru a te desființa ca om și să trăiești în ființa ta duhovnicească. De fapt vă spun, e o mare cucerire, și un punct de ajungere destul de folositor și de încurajator, ca să ajungi să fii liber cu Hristos în rugăciunile tale și să ai o mare nădejde că te-aude, că nu te rogi în zadar. Te inspiră așa cum spuneam și o înțelegere de mare finețe a lucrurilor, știind că Dumnezeu te iubește și cu orice chip este lângă tine. Și această realitate nu poți s-o cuprinzi dacă nu ai această mare libertate, nu libertinaj pur și simplu, să te distrugi sufletește. Libertatea nu e un concediu după care tânjesc oamenii. Lupta este să-ți capeti libertatea în funcție de prezența lui Dumnezeu în ființa ta. Este vorba de libertate vizavi de marea răspundere pe care o avem ca să folosim timpul cum trebuie, singurul timp pe care îl avem, să ajungem cu orice chip să fim și noi oamenii Lui.

Dumneavoastră încă nu știți cât e de scumpă libertatea și pentru ce ne-a lăsat-o Dumnezeu! Cel mai scump dar de la Dumnezeu e timpul pe care ni-l dă să-l trăim. Pentru că a sufla și a răsufla e tot de la Dumnezeu. Vedeți, eu pun cu conștiință problema mântuirii, fără să raționalizăm lucrurile și repet, nici să nu pierdem timpul, pe care-l socotesc extrem de scump, poate cel mai scump lucru pe care ni l-a dat Dumnezeu. Că trăim încă. Aici trebuie să vedem (să avem bunul simț de a recunoaște) că Dumnezeu ne-a păzit, ne-a îndreptat, ne-a trecut cu vederea o serie întreagă de greșeli de-ale noastre tot cu scopul ca noi să ne îndreptăm, să ne trezim. Dacă am ajunge la o hipersensibilitate, ne-am da seama de câte ori ne-a păzit Dumnezeu ca să nu murim. Sigur, pun și problema veșniciei noastre. Aceasta ar putea fi gândul, cu orice chip, la sfârșit, la viața de după moarte. Cu orice chip! Pentru că trebuie să amintesc lumii de bună credință că va fi un vaiet dincolo de închipuirea noastră, la răspântia celei din urmă zi, când omul va realiza că a pierdut timpul. Am văzut oameni pe patul de moarte care doreau să mai trăiască o zi. Eu, care trăiam momentul lui într-o oarecare măsură (intensitatea numai el, săracul, o trăiește și sigur o vom trăi toți) îmi dădeam seama de starea lui disperată, că începuse să vadă ceea ce de fapt îi spusese Biserica: duhurile rele; pe urmă, procesul conștiinței și al poruncilor divine, dincolo de a face o comparație cu cea mai înaltă construcție filosofică.

Adam a fost creat liber, dar nu cu o libertate absolută. Dacă i-a pus condiții nu mai era absolută:

„Să nu mănânci din pomul...” (Fac 2, 16-17). Adam n-a făcut o greșală față de Libertatea Absolută, a depășit limita libertății lui, asta a făcut „mititelul.” Și atunci, fiind ființă omenească creată cu un scop nemaipomenit, să țină loc de Dumnezeu după har în creație, l-a scos din Rai, dar cu puțința de a-l readuce acolo. Lucru care nu s-a întâmplat cu Satana! De ce? Pentru că Satana a făcut o greșală față de Libertatea Absolută: „... că vrea să fie Dumnezeu!” Și acum tot așa vrea: „El nu permite să-i spui că nu-i Dumnezeu!” Credeți voi că dracul e liber? Nu! E cel mai muncit, pentru că nu e în Hristos. Mai mult, e declarat dușmanul lui Hristos. Așa că nu vă temeți de el; e tolerat, nu e o putere. Dar trebuie să aveți smerenie! Smerenia, fără ea nu se poate! Să nu se amăgească cineva. Harul vine unde este smerenie – smerenia constituie ierarhia! Adică, ce vrei: „Bulgăre, pământule, ce vrei să faci? Să faci... pe cine vrei să faci?” Dumnezeu te-a făcut, taci din gură. „Ți-a dat harul să ajungi până la El și când ajungi la El,” cum spune un sfânt părinte, „ești mare ca El, și când vine la tine este Mic ca tine.” Deci, drumul acesta al smereniei. Sigur, dacă cineva se pregătește în felul acesta, s-a înregistrat mereu: „Uite ce am făcut”, și atunci avem nădejde că s-a spovedit ceva mai bine.

Ești intelectual – fii armonios cu Cel ce te-a creat!

Orice intelectual să participe ca orișice neintelectual, să participe cu smerenie la învățătura creștină, să ia parte la Liturghie de la început până la sfârșit, să fie spovedit și el ca orice creștin. Nu ne interesează că este intelectual sau neintelectual. Nu interesează atât de mult să cunosc adâncurile Sfintei Treimi, dacă n-am în inima mea pe Sfânta Treime. Și poate să fie un neintelectual și să aibă pe Dumnezeu în inima lui.

Există o singură cale: smerenia. Foarte frumos este să învețe ca să cunoască și să explice altora învățăturile creștine, dar i se cere cu orice chip smerenie și supunere. Nu eu spun lucrul acesta. E spus de inși cu mare trăire care au intuit: nu în îngrămădirea de știință stă valoarea unui om, ci – sunt silit să spun – în smerenie, fiindcă cu cât se smerește mai mult, cu atât rezolvă mai multe probleme. Este mai greu ca un intelectual să accepte o viață de rugăciune. Dar și intelectualului i se cere o stare de prezență, pentru că nu putem desființa valorile și treptele. Chiar spune Sfântul Marcu Ascetul că rădăcina tuturor răutăților este neștiința.¹ Și are dreptate; dar aici este vorba despre o știință a mântuirii, nu o știință teoretică, raționalistă – că poți chiar cu Hristos „în minte” să te osândești!

¹ *Filocalia*, vol. 1, Sfântul Marcu Ascetul, Despre cei ce-și închipuie că se îndreptează din fapte, nr. 105.

Intelectualul, în poziția lui, să fie convins că Dumnezeu i-a dat lui putere să scrie așa acolo! Eu, când am citit *Patericul* [egiptean], am văzut ce putere de concentrare era într-o simplă frază în comparație cu romanul *Mizerabilii* a lui Victor Hugo. Asta datorită trăirii pe care o aveau sfinții. Și chiar spune la un canon al Sfântului Vasile cel Mare, la o subînsemnare canonică: „Orice cuvânt al Sfinților Părinți are putere canonică.” Chiar dacă nu au canoane date, că nu toți Părinții au dat canoane, tot ce au spus ei este adevărat. Pentru că, dacă tu știi că Dumnezeu te ajută, ești prezent mereu! Și dacă eventual vine moartea, El te va lua pe tine în ce te va găsi – te va ferici sau te va judeca. Așa că intelectualul, acolo unde este el, să fie convins că ceea ce face, face cu harul Lui. Nu i se cere să facă mii de metanii. I se cere și lui o stare de prezență.

Orice clipă poate să fie un timp și orice suspinare poate să fie o rugăciune. Există o lume călugărească care se deosebește de cea laică, deși, în mare, călugăr înseamnă creștin bun. Căci Dumnezeu n-a făcut special rugăciuni pentru călugări. Astfel că, domnule intelectual, trebuie să fii prezent, să ai în cugetul tău momente de țâșnire: „Doamne, iartă-mă!” Și este foarte mare lucru. Eu nu-i cer o mie de metanii, dar întreb: „De ce ai rămas bulgăre, te-ai culcat ca un bulgăre, fără să zici măcar «Doamne, Dumnezeule, ai grijă de mine?»” În felul lui, fiecare ins este obligat să aibă o relație de rugăciune cu Creatorul.

Dacă m-ar întreba cineva să-i spun într-un cuvânt ce este cultura, i-aș răspunde: armonie! Dacă m-ar întreba un altul, mai pretențios, să-i spun,

Într-un cuvânt, *Biblia* ce este, i-aș răspunde: armonie! Altfel spus: ești intelectual – fii armonios cu Cel ce te-a creat!

Filosofii, deocamdată, așa din punct de vedere mântuitor, pot să spun că au creat niște noțiuni, dar n-au rezolvat nici o problemă. N-au stricat; să încercăm să-i iubim și pe ei pentru că vorbesc foarte frumos, chiar dacă la suprafața lucrurilor.

Una este cum spune și Kant: „Două lucruri îmi umplu sufletul de admirație: cerul înstelat de deasupra mea și legea morală din om!” Asta o spune un mare filosof.

Deci, prin asta înseamnă că el a depășit o serie întreagă de lucruri de catedră, în sfârșit, pentru lumea care dorește să le asculte, sunt foarte frumos spuse. Dar un creștin adevărat pune mâna pe stele, este printre stele, nu numai că le admiră. Deci, iată ce înseamnă să trăiești o viață în Hristos.

Ce zici, frate creștine? Te prinzi să te silești la o alergare atât de salvatoare și la o ajungere atât de lăudată de nesfârșitele cete îngerești și să vezi slava Maicii Domnului care, neștiută de tine, te-a plâns și te-a ocrotit, și-n cinstea aceasta, în lumina cerurilor deschise, te va încununa ca pe un biruitor, Hristos Dumnezeu? Cu adevărat spune Sfântul Apostol Pavel că: „nu sunt vrednice pătimirile vremii de acum de a se asemăna cu slava cea viitoare, care va să se descopere întru noi” (Rom 8, 18). Și sfârșitul filozofiei este să știi că trebuie să crezi și să știi să mori liniștit.

Vrei să-i ajuți pe frații tăi? Trăiește tu o viață așa cum trebuie!

Important pentru fiecare dintre noi este să fim cum trebuie noi, acolo unde trăim, izolați, neștiuți, fie pustie, fie altar, fie chilie, fie familie. Să trăim cum trebuie. Vrei să-i ajuți pe frații tăi? Trăiește tu o viață așa cum trebuie. Uite mi s-a întâmplat aici, cu o fetiță în vârstă de 14 ani care venise cu mama ei și cu taică-său, epileptică. I-am citit, și mi-am dat seama atunci când îi citeam că o s-o ia criza iar; a luat-o într-adevăr... Știți ce-am zis în sinea mea: „Doamne iartă-mă pe mine păcătosul! Doamne iartă-mă pe mine păcătosul!”, asta mi-a fost rugăciunea ca s-o ajut. Și vreau să vă spun că trebuie să suferi și tu cu cel care suferă. Deci „tragedia întregii lumi trebuie plânsă ca propriile noastre păcate.”¹

Asta e: să trăim și pentru alții. Nu ne-a creat Dumnezeu numai pentru noi înșine, ca să fim niște lași, niște îndopați – ne-am considera achitați de datoria de a-i ajuta pe ceilalți. Dacă vrei să ai această grozavă bucurie Divină, trăiește și pentru alții. Atunci te poți numi om duhovnicesc!

Dumnezeu îl ajută pe om prin intermediul altui om. Noi, punându-ne la punct, devenim un foc care arde, de care Dumnezeu se servește să-l ajute pe celălalt cu văpaia focului tău lăuntric. Deci tu,

¹ Arhimandritul Sofronie, *Din Viață și din Duh*, Editura Reîntregirea, 2011, p. 22.

rugându-te pentru el, nu e un lucru simplu: **ești un mic mântuitor cândva și undeva**. Eu i-am spus „un fel de amplasament.” Tunul, când trage, face recul puternic și de aceea i se amenajează un amplasament. Suntem un fel de amplasament și Dumnezeu „trage cu tunul” pe toate părțile. Dar are nevoie de tine ca om. Dacă tu te-ai șlefuit, te-ai înduhovnicit la putința pe care o ai, dar sincer, cu o statornicie nemaipomenită, Dumnezeu îl ajută pe altul că tu te-ai pus la punct. Deci Se servește de focul tău să-l aprindă pe celălalt, pentru că focul deja arde în tine. Spune Mântuitorul: „Ce alta doresc decât să se aprindă” (Luca 12, 49). Pentru că nu intențiile acestea ca să-ți asiguri o mulțime de oameni, salvează. Ci cel care trăiește adevărat și țâșnește: fie numai câțiva inși sau numai unul.

Când asimilăm roadele Creștinismului (Gal 5, 22-23), când ne ținem de biserică și participăm consecvent la Liturghie. „Iartă-l, Doamne, pe ticălosul acela care m-a lovit și care m-a bătut și care m-a furat. Iartă-l, Doamne!” Cât te costă să spui asta? Așa, ai răsturna și cerul și pământul. Cel mai mare lucru e să spui despre un dușman „Iartă-l, Doamne!” Eu nu pun accentul pe metanii, pe postiri... Le respectăm pentru că nu se fac degeaba, dar pun bază pe relația interumană, între creștini și între oameni.

Păi un cioban dacă nu crede se duce la stână, la mare, la băi! Adică cum vine asta? Te duci la biserică doar pentru că ți-a spus cineva? Trebuie să simți inima ta o împlinire duhovnicească, să te preocupe viața ta de după moarte. Moartea e o realitate. Moartea nu vine să-i faci o cafea. Ce mai atât și atât?

Și se pune problema: „Nu o să fiu nemuritor! Ce fac? Unde mă duc?” pentru că te duci undeva. Și nu te duci pentru o mie de ani, te duci pe veci. Și atunci: ce ai făcut? Te uiți în urma vieții tale să vezi ce ai făcut? Îmi spunea cineva că nu există Dumnezeu, iar eu i-am spus: „Dar dacă există? Ce te faci?” Dacă treci peste o prăpastie mare, acoperită cu frunze și există o punte, una singură, pe care poți trece! Și atunci dacă îți zice unul să nu calci pe lături ca să nu cazi în prăpastie, iar altul zice „Nu-i adevărat.” Dar dacă e adevărat? Ce faci? În concluzie, nu se riscă atunci când e vorba de veșnicie și ca să scăpăm cu bine ne ținem de învățătura lui Hristos – a dovedit că El este Dumnezeu, a vindecat, a înviat morți – cine poate să facă lucruri de genul acesta, de îți stă mintea în loc?! Se știe că o viață de trăire în Hristos îl face pe creștin bun.

Pentru că noi nu suntem creați numai pentru noi înșine. Trebuie neapărat să înțelegeți acest aspect, pentru că este menționat în Sfânta Scriptură. Nu suntem născuți numai pentru noi înșine, ci pentru întreaga creație. De aceea v-am spus că noi suntem răspunzători pentru tot ceea ce există în întreaga creație. Suntem născuți și pentru celălalt și cu cât trăiești mai mult pe celălalt, cu atât mai mult ești mai aproape de mântuire. Chiar acest lucru îl spuneam: dacă este un milog, este un cerșetor și te surprinde că nu ai, dar totuși ia-l și pe el în considerare. Dumnezeu a rânduit ca să-l vezi, ca astfel să te ajute pe tine la mântuire. Deci noi trăim și ne mântuim, mântuind pe alții. Mântuind pe alții, te mântuiești pe tine și atunci, noi semănăm cu

Hristos și mai mult decât atât, prețuim atât cât prețuiește Hristos, atunci când ne dăm viața pentru celălalt. Mai mult de atât, ce poți să faci? Pentru că de fapt botezul sângelui este cel mai mare botez – actul jertfei tale. Deci trebuie să știe credincioșii că atunci când au văzut un om, Dumnezeu a vrut ca ei să-l vadă și oricât ar fi acel om de rău, să știe că au răspundere în fața lui Dumnezeu. Că nu l-au văzut din întâmplare, ci l-au văzut ca ei să-l ajute cu ceva, sau cel puțin să se roage pentru el și respectiv, el pentru ei. Dacă vreți să trăiți și să ajutați întreaga lume, care plânge în momente istorice ca acestea, iubiți pe toată lumea. Ai atâta putere de ajutor prin rugăciune. Pune-te la punct cu gândul că dacă ar fi aici unul sau altul dintre oameni, l-ai înțelege. Dar cu iubire! De ce fără iubire? Trebuie să-l iubești, fiule, pe fratele tău. Nu aceasta-i porunca cea mai mare a Mântuitorului (Ioan 13, 34)? El a dat această poruncă ca o încununare a tuturor învățăturilor Sale, ca singura cale spre mântuire – **Iubirea** – și a urmat neuitata și sfâșietoarea Golgotă.

Să ne iubim cu adevărat unii pe alții.

Să încercăm să iubim pe toată lumea și pe aceea care se zice că e rea.

Să iubim și să iubim mult, și să iubim frumos, să iubim rana și pe cel care ne-a făcut rana.

Să știm să furăm pe Hristos de la dușmanii noștri. El stă ascuns la cei care ne sunt dușmani. Nu poți fi gazda lui Hristos dacă nu-ți sunt dragi cei care te urăsc și dacă inima ta nu este un mic cer al iubirii. Lui Iisus I se cuvin primele roade ale tuturor lucrurilor, dar mai cu seamă primele roade ale iubirii.

Chiar dacă i-ai dat ceva unui cerșetor cu considerente nu mai puțin importante decât iubirea, tot este o plată, că l-ai săturat. Bunăoară avem exemplul Sfântului Petru Vameșul din sec. VI (pomenit în ziua de 22 septembrie) care a dat o bucată de pâine, dar a dat-o cu necaz, cum ar fi aruncat o piatră. Ați văzut că, de fapt, acea pâine l-a salvat. A dat și astfel a fost pomenit de săraci că au primit și de la Petru Vameșul. S-au rugat ca să-l mântuiască Dumnezeu și pe el. Avea trei mii de robi. Dați-vă seama: numai să le dai să mănânce... ce avere avea el! Dar era foarte zgârcit... Se dusesse vestea că-i zgârcit. Și se adunau cerșetorii la marginea cetății într-un loc al lor, acolo, și împărțeau între ei ce căpătau. Împărțeau între ei ce primeau. Iar unul zicea: „Pomenește-l, Doamne, întru împărăția Ta!”

Săracii – cerșetorii – sunt personaje biblice, nu-i chiar de glumă! Nu dispar niciodată. Nu vorbim de unii care speculează, vorbim de săracii autentici. Toți împărțeau, iar unul zice: „Măi, dar Petru Vameșul nu ne dă nimic.” „Să nu-l pomenească Dumnezeu întru împărăția Sa!”, au spus ei în cor. Dar unul dintre ei, muștră de conștiință: „Cum să nu-l pomenească? Ne bucurăm de pierderea unui om? Depinde de noi lucrul acesta. Mă duc să-i cer ceva.” „Nu te duce, măi, că te omoară!” S-a dus și l-a găsit pe Petru Vameșul mergând cu desăgii cu pâine caldă pe catâr și ținea catârul de nas. Și a zis săracul către Petru: „Doamne, dă-mi și mie! Doamne, dă-mi și mie!” Dar Petru nu putea să dea drumul la catâr, că fugea, și a luat o pâine și a aruncat în el. Acela a luat pâinea și a zis: „Doamne, e de la Petru Vameșul.

Domnul Dumnezeu să-l pomenească întru împărăția Sa!" Și Petru Vameșul, în urma acestei întâmplări, a fost luat din trup. A fost un vis extraordinar sau realmente luat din trup. Și la vămile văzduhului la cântar, erau prezenți dracii, și acolo puneau dracul și tot se ducea în jos talerul și îngerul bun n-avea ce să pună, dar a pus pâinea aceea aruncată în silă și s-a ridicat balanța. Apoi când și-a revenit în trup, s-a hotărât să-și schimbe viața. Acolo a văzut el ce înseamnă mila și s-a pus pe milostenie.

Odată a văzut un sărac rebegit de frig și și-a dat haina lui scumpă de piele și l-a îmbrăcat pe acela. Cerșetorul a fost mai întâi foarte bucuros, dar nu-i mai dădea nimeni milostenie, când îl vedeau cu haină de piele, și apoi îi era și cald cu ea. În sfârșit, murea de foame și intenționa să scape de haină și nu i-o cumpăra nimeni, fiind bănuț de furt. Însă până la urmă i-a cumpărat-o cineva în târg. Și l-a văzut Petru Vameșul fără haină și zice: „Ah! Nu îmi mai primește Dumnezeu milostenia mea.” Și noaptea l-a visat pe Hristos că venea pe nori spre el la fereastră, îmbrăcat în haina lui. Și atunci, când a văzut el, a dat toată averea la robi. Și nu s-a oprit ci s-a vândut și pe sine. Și a vorbit cu un rob mai deosebit de-al lui să-l vândă. Și acela l-a dus la un giuvaergiu, care fusese rob. Erau prieteni, și știa că-i suflet bun. Avea obligația să-i ducă mâncare, să-l îngrijească. Și foștii robi ai lui Petru, fiind liberi, s-au împrăștiat toți, se mai vizitau între ei. Într-o zi l-a văzut unul dintre ei pe Petru Vameșul ducând mâncare la giuvaergiu și i-a spus tovarășului său de drum: „Știi cine-i acesta?” Și el, dacă a auzit de la ușă, și-a dat seama că va fi descoperit, și a lăsat măgarul și a fugit în

pustie. Și Petru Vameșul e sfânt, îl avem în calendar pomenit în ziua de 22 septembrie. Însă să știți că a plecat de la o pâine, pe care nici măcar n-a dat-o cu inimă bună.

Dacă pomenim pe cineva în rugăciune, este poate departe de tine, nu are cum să știe că tu îl pomeniști. Tu ești în comuniune cu cel pe care l-ai pomenit. Dumnezeu, pentru rugăciunea ta, îl ajută pe el, și tu, conștient, vrei să fii împlinitor al poruncilor date de Dumnezeu: te numești un mic mântuitor cândva și undeva. Tu pomenindu-l pe el, îl ajută Dumnezeu. Dumnezeu ți-a auzit rugăciunea. Chiar Traian, care a fost un păgân, a avut o fiică, Drosida, care a devenit Sfânta Muceniță Drosida. S-a botezat singură, drăgălașa. Împăratului Traian i se dusesse vestea, și a rămas vorba: „Bun ca Traian.” Era un suflet bun, drept, nu i se cerea mai mult decât să fie drept. Sfântul Grigorie Dialogul, văzând atâtea lucruri făcute de Traian și că a avut un nume așa de consacrat, s-a rugat lui Dumnezeu pentru el ca să-l ierte. Sfântul Grigorie a trăit în anul 500, de când avem Sfânta Liturghie a Sfântului Grigorie Dialogul. Și s-a rugat lui Dumnezeu să-l ierte pe Traian. Deci a intrat într-un dialog cu cerul și a auzit un glas: „Dumnezeu ți-a auzit rugăciunea, dar mai mult să nu te rogi pentru păgâni.” Sfântul Grigorie Dialogul a intrat într-un dialog cu Cel Ce mântuiește și i-a dat putința lui Traian să fie și el în Împărăția mântuiților. Al doilea caz pe care-l cunoaștem referitor la mântuirea unui suflet nebotezat este acela în care Sfânta Tecla se roagă lui Hristos să mântuiască o fată păgână. Dar acestea sunt excepții.

Cuvântul de foc rămâne: „Cine nu se va boteza nu se va mântui” (Marcu 16, 16).

Tu dacă pomenești pe cineva, trăiești cu toată lumea, cu frații tăi de credință. Și sunt obligați față de cel care îi ajută la mântuire într-o formă anonimă, dar știe Dumnezeu. Mai departe, după rugăciune, ține relația cu omul. Aruncă-i un zâmbet, ca să vadă că nu îi ești dușman. Nu un rânjet. Aruncă-i un zâmbet, dacă te provoacă. Dragă, eu am susținut un adevăr. Frăția ta ai fost în situația să fii în afară de adevăr. Că te-a lezat punctul meu de vedere, al adevărului, nu-i vina mea. E vina ta care nu ești cu Adevărul. Acesta, să zicem că este un motiv material care a stricat relația. Noi nu putem forma legi de iubire de la noi. Porunca „să iubești” este și pentru ei. Ce să facem, pentru că răspunsul este asta: există și Rai și iad. S-a dat puțința fiecăruia să nu se ducă în iad și totuși s-au dus și în iad. Ce să facem? Noi ne facem datoria să iubim, că și pe cei din iad îi iubește Dumnezeu. Dar iubirea lui Dumnezeu îi biciuiește acum. Dreptatea lui Dumnezeu îi ține acolo. Iadul este marea durere a lui Dumnezeu. Ei își dau seama că îi iubește Dumnezeu, și tocmai aceasta îi chinuie: „Uite, ne iubește și acum, deci, ce ar fi fost să-L fi urmat pe Hristos?” Ce n-a făcut Hristos să-i scape pe oameni de iad?

Uite, dialogam în ce privește mântuirea. De ce mergi pe o cărăruie oarecare și nu mergi pe „șoseaua” bătută, care duce la Ierusalim? Pe „șoseaua” asta te mai lovești de pietre, dar nu părăsești „șoseaua” pentru sângerările rănilor. Te pansezi, dar ține-te de „șosea,” că harul nu vine decât pe „șoseaua” asta, nu vine pe toate cărările.

Însă nu trebuie să schimbăm sensul propovăduirii, că avem de-a face cu oameni îndărătnici. Uite, tu te duci la un prieten care are un câine rău. Câinele nu știe că ești prieten cu stăpânul și latră la tine. Dar tu nu ții cont că latră câinele, tu îl iubești pe stăpânul lui și te duci la el. Soluția este să-i zâmbesc, să-l pomenesesc și să nu-l urăsc, așa cum este. Eu îmi doresc foarte mult să-mi păstrez această sfântă libertate, această curățire a inimii, că Hristos nu vine în inima ta dacă este un dușman acolo. Nu vă mai preocupați cu: „Uite, eu i-am zâmbit și el mi-a rânjit.” Dacă ești pe linia adevărului poți să fii foarte sigur: „Doamne, eu sunt de vină, că fratele meu e dificil!”

Însă mai mult decât a vorbi, este să duceți o viață creștină, să vadă și ei. Asta ar putea să fie predica cea mai de efect. Altfel e inutilă o discuție cu ei, care s-au antrenat să răspundă la întrebările propovăduitoare, bune, ale creștinilor. Ei știu ce să răspundă. Că e mai dulce tutunul, e mai dulce beția, e mai dulce curvia, e mai dulce pierderea de timp și preadesfrânarea. Mai ales acum s-au creat atâtea posibilități de distracție, de destindere, de pierderea sufletelor. Și atunci, dacă te vād pe tine făcând așa, se întreabă: „Oare ce te face pe tine să ai o astfel de conduită?” Și atunci îi zici: „Dragă, îmi pun problema mântuirii! O să terminăm odată! Căci cel mai mare, cel mai greu moment din viața ta, va fi ziua când vei muri! Atunci se va vedea cum ai trăit! Nu vei mai avea nici un fel de scuze. Mila încetează de la Dumnezeu. Până acolo e milă, dar de acolo începe dreptatea lui Dumnezeu, după faptele noastre.”

Și dacă primește sfatul, să-i spuneti: „Domnule, există Judecata lui Dumnezeu. Există porunci. Să le ascultăm! Iisus Hristos Dumnezeu fiind, a luat chip de rob numai ca să ne mântuiască pe noi, să ne scape de iad.” Vasăzică, începi cu credința de la capăt. Dar mai ales, să vadă faptele voastre cele bune. Căci dacă te apuci să faci chefuri, degeaba vorbești tu și propovăduiești.

Uite așa se creează un moment pentru folosul tău. Să ai o poziție folositoare. Dacă nu te ascultă, „**Dixi et salvavi animam meam,**” zice latinul. „Eu am zis și mi-am mântuit sufletul meu” (Ieș 3, 19-21). La Judecată, când te va întâlni, să nu-ți zică că nu i-ai spus. Pentru că toți cei cărora le spuneți ceva în numele Adevărului de credință, frații mei, toți aceștia vă vor vedea pe voi odată și le va suna în cap: „Uite, că mi s-a spus lucrul ăsta de către cutare și n-am ținut cont!” Ei, problema e mare, problema e peste tot, problema e întinsă cu lipsa de credință! De asta luptăm din răputeri. Dar feriți-vă, frații mei, să nu faceți sminteli!

Să aprindeți acest foc în voi

Dragii mei, zice Hristos: „Ce altceva doresc, decât focul pe care l-am trimis, să-l aprindeți în voi” (Luca 12, 49). Să aprindeți acest foc în voi. Atunci se aprinde când doriți să vă mântuiți, când sunteți aprinși de dor pentru El și pentru rugăciunea liturgică – „Râvna casei Tale m-a mistuit” (Ps 68, 11). Atunci veți înțelege ceea ce s-a spus: „Tu omule, ești o lume întreagă.” Nu știți cât folos aduceți lumii prin îndreptarea voastră, care poate fi foarte tainică.

Caracteristica creștinului român este că se aprinde ușor de dor pentru Stăpânul cerului cerurilor – „Dumnezeul nostru este foc mistuitor” (Evrei 12, 29) – Care arde veșnic și îl vrea aprins (Luca 12, 49).

Și sunt silit să repet că nu timp mult ne trebuiește pentru a avea culoarea cerească, ci foarte puțin, dar să fie *flacără mare*. *Flacără mare* nu înseamnă arătare [ostentație], tipăt [zgomot], nici chiar prezența la programul de biserică care-ți poate aduce o mângâiere, dar care poate fi numai coaja [la suprafața] lucrurilor, căci *flacără mare* înseamnă o eliberare totală a ta de lumea mică a pământului, a-ți sili inima să fie sinceră; și nu se greșește dacă peste tot, inima este sinceră, dar mai ales cu tine însuși; foc arzător înseamnă a răbda pe de o parte pumnii ce-ți izbesc viața din neastâmpărul altora, dar mai ales micile vorbe sau uitături viclene cu care - ce mai -, lumea s-a obișnuit și nu mai consideră că e o mare primejdie și zic ei că „nu-i nimic” și se liniștesc cu o

falsă interpretare a vieții de cruce! Că e mai comod să intri în obișnuitul omenesc spunând „aceasta nu e necesară”, sau „nu va sta iadul în asta”, sau „măcar altele mai mari să nu fac”, sau „Milostiv e Domnul, ce să pot fac... sunt păcătos”, și așa, bietul om nu știe sau poate nu vrea să știe că trebuie neapărat să pășească pe loc tare mereu, că [după] orice singur pas, mic sau mare, pus în gol, este pierdut.

Flacăra mare înseamnă deci a fi cu sabia în mână și să-ți cureți drumul, să-ți limpezești viața și să nu cruți nimic ce te-ar schimonosi față de numele Domnului Hristos. Să taci ascuns ca în mijlocul pământului și să știi numai tu de ce rabzi și cât e de plăcut să fii asemenea Domnului tău. Și apoi fă loc la întrebarea: „ce va face lumea care n-a vrut să tacă, să rabde, să iubească, să mângâie truda din oasele fratelui său, sau, cu un efort neînsemnat, arșița din inima necăjită? Ce se vor face atunci nepăsătorii, neștiutorii din vina lor, lașii și băutorii de sânge?” Nu vor fi întrebați dacă au bani sau daruri, ci numai și numai dacă - și de ce nu - au *haina de nuntă!* (Matei 22, 13)

Smerită smerenie, iubire cât poți, dar curată și, dacă poți, multă! Nu speculați frumusețea darului acestuia, să așteptați nepăsători în ceata necinstitilor [nesimțitorilor] făcând așa! Să dați ceva de la voi spre o mică și neînsemnată mângâiere la careva. Nu atât bani sau pâine sau haine care se vor numi plată, haina sau pâinea îngerilor. Dacă dați, mai ales să dați un simplu dar sincer zâmbet, o privire nevinovată de atașament pentru descurajarea cuiva și neîntârziata promisiune că și mâine vei fi pentru el la fel. Acela nu te va păstra atât în stomac sau în

haine etc... ci te va păstra în inimă. Inima voastră să fie a tuturor, căci inima nu este făcută numai să poarte sângele din noi, ci să poarte mai ales laolaltă Duhul din noi. Iată, aceasta este *flacăra mare!* (Luca 24, 32)

Deci este hotărâtor pentru împărtășirea cu Sfintele Taine **intensitatea credinței tale, vâpaia din inima ta**. Cum spune Sfântul Ioan Gură de Aur: „Ani vrei să-i dai? Vindecă-i rana!” Acesta-i scopul duhovnicului. Și dacă îi vindecă rana, îl face permeabil de părtășia cu Iisus Hristos. Nu ne împărtășim pentru că au venit Paștele ori Crăciunul. Ne împărtășim continuu cu Iisus Hristos prin cuminerea cu Sfintele Taine și prin împărtășirea duhovnicească care cuprinde și această prezență a inimii noastre la Dumnezeu. S-a discutat foarte mult în lumea trăitorilor, a oamenilor de credință și a duhovnicilor, cum și când să te împărtășești. Unii spun că la patruzeci de zile. Dar nu timpul decide, ci pregătirea ta interioară, pentru că la un eveniment așa de mare, că-L primești pe Dumnezeu, cu adevărat îți trebuie o pregătire. Noi am rămas la patruzeci de zile într-o formă tradițională, care nu este atât de recomandată. Te împărtășești continuu cu Iisus Hristos duhovnicește, iar când te pregătești și prin postire te cumineci euharistic! Nu numaidecât postirea este o condiție¹. Nu o faci

¹ „... cei bogați puneau la picioarele Apostolilor toate averile lor, iar în zilele cele hotărâte făceau mese de obște, după cum se cuvenea, **când după împărtășirea cu Sfintele Taine**, [nota bene - unii afirmă că în vremea aceea se mânca înainte de împărtășire. Sfântul Ioan Hrisostom spune: „alimentele nu se transformă mai întâi în sânge, ci înainte ele se transformă în alt «lucru» (care rezultă în urma

pentru că ți s-a spus s-o faci, ci ca să te smerească trupește, să renunți la o serie întreagă de pomiri spre rău: lăcomii, curvii, judecăți. Postești o săptămână sau două, dar în același timp ești plin de răutate, vorbești de rău și îi judeci pe ceilalți oameni. În cazul acesta, dacă nu te silești să te căiești și să te spovedești și nu te abții după putință de la aceste lucruri, ești oprit de la Împărtășanie¹. Postești² și în același timp te ocupi de procese, cu certuri, cu procurori și cu avocați? (I Cor 6, 7) Așa nu! Și atunci, împărtășirea este în funcție de curățirea și curăția inimii tale. Inima este adâncul cel mai adânc din noi - străfundul ființei. Aș putea să spun că e o „ființă în ființa noastră”. De ce spune Dumnezeu: „Am făcut inima ca să locuim în ea!” (Ioan 14, 23). El nu locuiește oriunde! Dumnezeu, Care Se simte atât de lăudat în slăvile cerurilor, are plăcerea să locuiască

procesului digerării). Dar acest Sânge (Euharistia) se răspândește în suflet (sânge) imediat ce este băut, El îl adapă și îl hrănește”. Înseamnă că Apostolii ar fi premeditat (sic!) amestecarea Sângelui cu alimentele dacă ar fi mâncat înainte de Euharistie, ca să-L introducă în alt „lucru”!] toți se strâneau la un loc și mâncau de obște... Mai înainte de împărtășire, postești, ca să te arăți oarecum vrednic de împărtășire - dar după ce te împărtășești... tu toate le dezlegi. ... în adevăr iubitorilor, că trebuie a fi cineva cu întreagă-înțelepciune în amândouă - dar mai vârtos după ce a primit pe Mire - mai înainte de împărtășire, pentru ca să fii vrednic de a-L primi, iar după împărtășire, pentru ca să nu se arate nevrednic de Sfintele Taine cu care s-a împărtășit” Sfântul Ioan Gură de Aur, *Tâlcuiri la Epistola a I-a către Corinteni*, Omilia XXVII, trad. Arhim. Teodosie Athanasie, Editura Sophia, București, 2005, pp. 281 și 289.

¹ „Sfintele Scripturi pe cel ce grăiește de rău pe alții îl depărtează de la Sfintele Taine” *Idem, ibidem*, p. 475.

² „Ce folos ai de la ținerea postului... când limba vorbește cuvinte grele săpând slava aproapelui?” *Idem, loc. cit.*

într-o inimă de om. Este locul pe care l-a făcut special ca să fie găzduit El. Mintea (*nous*) este subordonată inimii¹. Ființa noastră de răspundere și de adevărată bucurie prin unire cu Dumnezeu e inima. Curățirea inimii ar fi deci un motiv ce trebuie respectat în vederea cuminecării cu Trupul și Sângele Mântuitorului nostru Iisus Hristos. A te împărtăși cu Trupul și Sângele Mântuitorului Iisus Hristos înseamnă, repet, să fii una cu El, să fii cu adevărat un împlinitor al cuvintelor Lui și să recunoști cu adevărat că „pierdut ai fost și te-ai aflat” (Luca 15, 32), datorită Lui! Pentru că e nevoie să te pierzi. Dar nu în sensul de a părăsi învățătura adevărată, ci de a renunța la o identitate moleșită ori strict omenească și de a te regăsi într-o personalitate îngerească.

Sfânta Împărtășanie este cu adevărat dăruirea cea mai grozavă din partea cerului pentru om. Am fost întrebat: „După împărtășire putem săruta icoanele?” Se pot săruta. A-L primi pe Hristos prin cuminecare înseamnă a fi una cu El. Deci ești dincolo de icoană - un dumnezeu după har!

Să ne orientăm după un lucru. Dacă trăiești o sută de ani, inima bate o sută de ani neîncetat, zi și noapte. Ei, inima asta nu bate numaidecât pentru ca să întrețină o ființă biologică, ci pentru ca noi, cu orice chip, să simțim că trebuie să fim prezenți, cu mintea și cu inima, la Dumnezeu. În permanență!

¹ Sfântul Isaac Sirul, *Cuvinte despre sfintele nevoințe*, Filocalia X, *Pricinile mișcării gândurilor*, trad. Pr. Dumitru Stăniloae, IBMBOR, 1981, p. 415.

Așa cum am spus, împărțășirea nu trebuie considerată după idei fixe, numaidecât deasă sau rară. Rară, pentru că e prea mare Dumnezeu, prea mare harul Său. Și îți trebuie o pregătire (I Cor 11, 28-29). Dar dacă n-ai haină de nuntă? Păi Mântuitorul (Matei 22, 13) spune că te leagă și te dă afară. Așadar, trebuie să fii pregătit. Și dacă te împărțășești foarte des, începi, ca ființă omenească lipsită de o finețe deosebită, insensibilă, s-o iei ca pe un obicei, nu cu vibrație și cu fior! (Luca 24, 32) Dacă ai această sensibilitate dezvoltată pentru Dumnezeu cu adevărat și te gândești la importanța acestui fapt, atunci ești bun de împărțășit mai des.¹ **Dar dacă o iei din obișnuință sau obligatoriu la fiecare Liturghie, cum am auzit că se face în unele părți, este o greșeală extrem de mare.** Pentru că nu postirea în sine hotărăște, însă ea este necesară, ca să te mai strujească nițel trupește. Trupul acesta trebuie să existe și să împlinească o serie de lucruri ale firii. Dar să fim împotriva exagerării lucrurilor. Și atunci este necesară postirea, dar ea este recomandată calitativ. Iarăși este o primejdie mare să nu te

¹ „Toate lucrurile mărețe implică și riscuri mari. Pentru că ne spune Scriptura că omul care este fără inimă duhovnicească nu este în stare să ajungă la cunoașterea de Dumnezeu, la o cunoaștere duhovnicească. Dumnezeu așteaptă de la noi credință, să avem credință în inima noastră, și apoi mărturisire cu gura. Deci întâi să credem cu inima. El vrea ca noi să-i iertăm pe toți, dar să-i iertăm din inimă, când ne rugăm, să ne rugăm din inimă, când primim cuvântul Lui să-l primim din toată inima noastră. Și, când privește la om, vrea să vadă o inimă adâncă, adâncul inimii omului. Și numai lucrarea pe care o facem noi asupra inimii noastre, pentru a afla adâncul inimii noastre, va merge cu noi dincolo de hotarele acestei vieți” Arhimandritul Zaharia Zaharou.

împărțășești, tocmai pentru că-i foarte mare lucru - mai mare lucrare ca primirea Euharistiei nu există în trăirea vieții noastre în Hristos. Bineînțeles că intervine și împărțășirea duhovnicească¹ cu „Doamne Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul”, înainte și după împărțășirea euharistică! De asemenea nu poate exprima mintea omenească măcar în parte valoarea și foloasele Sfintei Liturghii. Domnul Iisus Hristos este de față în sfântul altar. Și dacă ar fi cu puțință să se vadă cerurile deschise, nu s-ar putea vedea nimic mai mult în cer de cum este în sfântul altar, la Sfânta Liturghie. „Că Tu ești Cel ce aduci, Cel ce Te aduci, Cel ce sfințești și Cel ce ești sfințit, Hristoase, Dumnezeul nostru!” Iată o Taină nepătrunsă de mintea omului: că Domnul Hristos împrumută preotului chipul, glasul și mișcarea; că, repet, El este Cel ce săvârșește Taina, dând omului, prin hirotonie, mai presus de fire, bogăția harului Preoției, săvârșindu-se astfel marile prefaceri ale pâinii și vinului în Trupul și Sângele Mântuitorului (epicleza²), ca să-L avem văzut (prin credință)

¹ „Se remarcă legătura firească între pomenirea neîncetată a lui Hristos, deci și a patimii Lui, prin rugăciune și între împărțășirea continuă cu trupul Lui răstignit și biruitor al morții prin cruce. Comunicarea continuă cu Trupul Domnului întreține pomenirea continuă a Lui, căci ea e o pomenire cu lucrul, cu fapta, nu numai cu cuvântul. La rândul ei, pomenirea neîncetată a Domnului cu cuvântul, ca o comunicare a Lui cu mintea, cu duhul, cu inima noastră, se cere după o comunicare deplină cu Hristos prin împărțășirea de Trupul Lui”, Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Filocalia vol. VIII, nota 464, Ed. Humanitas, București, 2002, p. 199.

² „De aceea se cere în epicleză venirea Sfântului Duh întâi peste noi, adică peste preotul liturghisitor și peste comunitatea adunată și apoi

permanent cu noi, să ne împărtășim cu Trupul și Sângele Lui. „Dacă nu veți mânca Trupul Fiului Omului și nu veți bea Sângele Lui, nu veți avea viață întru voi” (Ioan 6, 53). Iată deci, folosul cel mai desăvârșit: că având în toată ființa ta pe Hristos Biruitorul, vei fi luminat și de temut pe tot drumul de mare răspundere al mântuirii tale și a semenilor tăi. La Sfânta Liturghie primești într-un fel deosebit harul lui Dumnezeu, asimilând tăria cea mare a creștinului, aprinzând lumina adevărului din om pentru o viață în Hristos și lupta împotriva puterilor întinericului. Așadar viața noastră este cu adevărat condiționată numai de această mare Taină a împărtășirii cu Trupul și Sângele Domnului. Această Sfântă Liturghie¹, care se săvârșește într-un chip atât

«peste darurile ce sunt puse înainte», întrucât aceste daruri fiind aduse de comunitatea liturgică o reprezintă pe ea, sunt în legătură cu ea”, Pr. Dumitru Stăniloae, *Taina Euharistiei izvor de viață spirituală*, „Ortodoxia” 3-4, 1979, p. 502; „Mai mult chiar, se poate spune că toată rugăciunea Bisericii, chiar cea a persoanelor particulare care fac parte din Biserică, este o epicleză în sens larg. Paul Evdochimov spune că înainte de epicleza finală de la Liturghie există «epicleze prealabile care urcă treptat spre cea finală». Dar se poate spune că orice faptă sau orice zi creștinul o începe cu o epicleză sau cu chemarea Duhului Sfânt prin rugăciunea: «Împărate ceresc...»” *Idem, Sfântul Duh în Revelație și în Biserică*, „Ortodoxia” 2, 1974, p. 244.

¹ „Nu veniți la slujbă fără ca mai înainte să vă fi încălzit inimile cu rugăciunea. Înainte de a veni la slujbă, rugați-vă cel puțin zece minute. Veniți pregătiți să stați înaintea lui Dumnezeu chemând Numele Său! Cei care aveți tăria rugăți-vă o oră, două, însă nu mai puțin de zece minute. Să nu neglijați aceasta, **altminteri vă veți usca duhovnicește!**” Părintele Sofronie Saharov, apud Arhim. Zaharia Zaharou, *Omul cel tainic al inimii*, Ed. Basilica, București, 2014, p. 212. Părintele Efrem Filotheitul ne relatează din experiențele duhovnicești trăite în mica obște de sub ascultarea față de Gheron

de nepătruns, cu cinste, evlavie și binecuvântare, are rânduite rugăciuni și prefaceri adânci pentru salvarea de la pieire a lumii întregi, vizând direct pe cei pomeniți pentru sănătate, luminare, frumusețe și tărie nelimitată asupra duhurilor rele. Este atât de necesară și de obligatorie participarea la Sfânta Liturghie, mai mult decât ne sunt necesare lumina și aerul. Dumnezeu ține pământul, păzindu-l de focul apocaliptic, mai mult pentru Sfânta Liturghie pe care o săvârșește Biserica. Liturghia este cea mai mare lucrare de pe pământ și are folosul dincolo de închipuire al întregii creații a lui Dumnezeu.

Euharistia desăvârșește; iartă numai acele păcate ascunse celui angajat într-o formă de viață spre desăvârșire, acelea pentru care nu s-a pocăit omul, deoarece au rămas ascunse conștiinței lui pentru că nu s-a cunoscut pe sine¹. Iertarea păcatelor o primim deplin în Taina Pocăinței: „te iert și te dezleg”. Deci nu se poate să te apropii de Împărtășanie fără să fi făcut o spovedanie mai înainte. Mai întâi mergem la

Iosif. De aici putem înțelege ce pregătire lăuntrică aveau pentru a se împărtăși des: „Atunci când eram începători și spuneam rugăciunea lui Iisus, era atât de multă mireasmă încât totul mirosea dulce și plăcut – din bărbile noastre și chiar din piepturile noastre ieșea atâta mireasmă. Aerul pe care-l inspiram și expiram era cu totul înmiresmat, iar eu mă gândeam: Ce este rugăciunea aceasta? Și ce nu cuprinde Numele lui Hristos în sine? Cu Numele lui Hristos, Sfintele Daruri sunt sfințite; în Numele lui Hristos se botează, vine Duhul Sfânt...”, Arhim. Efrem Iosif, *Comori duhovnicești din Sfântul Munte Athos*, trad. Prof. Paul Bălan, *Din omiliile Avvei Efrem*, Calea spre rugăciunea neîncetată, Editura Bunavestire, Bacău, 2001, p. 321.

¹ „Nu trecem dincolo de chipul văzut al lucrurilor și al fapturilor, și nici pe noi nu ne cunoaștem cu adevărat, pentru că nu ne rugăm cât s-ar cuveni. Numai rugăciunea descuie taina ființei noastre” *Părintele Serghie Șevici*

dezlegarea păcatelor, pentru că așa cum citim într-una din rugăciunile dinaintea împărtășirii, Sfintele Taine pot să fie foc, să te ardă (Rugăciunea a șaptea, a Sfântului Simeon Noul Teolog).

Este nevoie să te spovedești nu doar atunci când te împărtășești, ci ca să te culci mereu cu liniște, spovedit, cu cercetarea conștiinței, care trebuie să fie împăcată. Te duci la pansat de câte ori ești rănit. Sau într-adevăr faci o mărturisire curată pentru că este o serie întreagă de lucruri care ți-au scăpat din vedere. Harul lui Dumnezeu nu vine unde-i o mahnire, unde-i o întristare¹, deoarece cu astfel de bogăție nu știi ce să faci și o risipești. Și, din prudență, nici nu te stăpânește acest har, dar vine unde-i liniștire sufletească, unde inima - „ființa din ființa” - noastră transformă ca un mare „aparat de reacție” acest har al lui Dumnezeu cu hotărârile tale de a mișca, de a te împlini, și uite așa ajungi la măsura omului desăvârșit, ca să nu spun că devii un dumnezeu după har, bineînțeles. Dar pe fondul unei stări de veselie, viața duhovnicească nu se vede, dar se simte. Simți că ai mândrie. Însă smerenia nu se prea simte.

¹ „Părintele Sofronie spunea că în Sfântul Munte, dacă părinții vedeau un monah ursuz sau abătut, spuneau: «Acesta nu a plâns în noaptea asta, de aceea e trist. Dacă ar fi plâns, și-ar fi făcut socoteala cu Dumnezeu, ar fi primit mărturia iertării Sale în inimă și acum ar fi fost bucuros». Uneori oamenii plâng pentru că sunt stăpâniți de un singur gând: de ură sau de milă de sine – și aceasta îi distruge. Dar când ai doar un singur gând îndreptat spre Dumnezeu și plângi, aceasta aduce vindecare. Părinții spun că dacă rugăciunea nu ți-a adus bucurie sau foc în inimă, înseamnă că te-ai rugat formal, ca să nu spunem chiar fariseic” Arhimandritul Zaharia Zaharou.

Se știe că este o dezlegare pe care ți-o dă duhovnicul când te întreabă: „Ești pregătit de împărtășire? N-ai cumva vreo răutate în suflet ascunsă, dușmănie de moment, ranchiună cu cineva? Există cineva care te-a rănit și pe care nu l-ai iertat, nu că l-ai urî neapărat, dar ai o mică reținere în inimă față de el? Există cineva de la care ar trebui să-ți ceri iertare? Te saluți cu toată lumea, dar cu amărăciune și cu noduri în gât!” Vezi că n-ai iertat din inimă? A iubi pe vrăjmași e o poruncă! Dar pe ne-vrăjmași? Sau pe cel pe care l-ai disprețuit în inima ta că s-a îmbrăcat nu știu cum sau că nu poartă pălăria după gustul tău? Vedeți, lasă de dorit relația noastră mută, nemanifestată cu celălalt! În loc să-l compătimești, îl judeci... Eram la închisoare și aveam un coleg de detenție foarte rău. Nu puteai să-i intri în voie nicicum. Și am zis în inima mea așa: „Măi, acesta are și el o mamă care-l iubește. Noi nu-l iubim. O, ce bine că-l iubește și pe el cineva!” Nu trebuie să ne complicăm judecând pe unul și pe altul... Și uite te spovedești incomplet având în vedere relația cu celălalt. Câte prilejuri ai avut să-l ferești pe aproapele tău, iar tu în schimb l-ai judecat! Și aceste stări de lucruri trebuie mărturisite că ele se înregistrează toate... Tu cunoaște-te pe tine. Cu cât te vezi mai profund pe tine cu atât îl vezi pe celălalt mai bine și te vezi pe tine rău!

Nu cred că ar putea reuși cineva să fie pregătit fără spovedanie! Nu sunt de acord nici cu procedeul practicat prin alte părți (Grecia), cu felul acesta de a se ierta păcatele (de către maica stareță) și apoi se împărtășesc! Ar putea fi speculat de unele confesiuni apusene, care insistă pentru preoția

femeilor. Nu greșesc maicile că se spovedesc, ci greșește stareța că le dezleagă, putere consacrată numai arhieriei și preoției. Se violează ordinea sacră a unei Taine (Pocăința) căci mărturisirea, cu toate elementele ei, culminează cu dezlegarea definitivă a păcatelor, pe care o săvârșește în mod canonic, numai Arhiereul sau preotul.

Am dori mult ca toți care cercetează duhovnicul să vină la el liberi, ca la un mare prieten și să poată vorbi neapărat ca și cum și-ar vorbi sieși. Trebuie apreciat și să se știe de la început că nici un moment nu-i mai grozav și mai extraordinar pentru toată existența lui aici și-n veșnica veșnicie ca acest moment al spovedaniei.

Aș dori să nuanțez puțin:

O mărturisire bună este să reușești să nu rămâni ceva nespus, oricât de mic lucru, fiind silit să spun încă o dată că nu este lucru mic în viață răul cel mai mic. Creștinul să-i arate duhovnicului multă iubire, prețuire prin faptul că se spovedește curat și este mai mult apreciat de duhovnic atunci când spune cu inima ruptă toate păcatele, oricât de mari ar fi.

Dezlegarea dată de duhovnic se poate numi *har al harurilor*, așa cum spune un mare autor duhovnicesc. Să fie asigurat cu orice chip de păstrarea secretului spovedaniei, și duhovnicul dacă-l scapă și-l scoate din adânc de ape, nu-l mai muștră pentru că e ud.

Am văzut că se bucură pe drept cuvânt toți când le dovedești că toate aceste păcate spovedite, fie chiar grozave, nu se mai au în vedere spre cercetare nici la vămile văzduhului, nici la marea Judecată de

Apoi, lucru întărit și de spusele Sfântului Ioan Gură de Aur.

Trebuie convins cu blândețe și cu ton intim că va fi neapărat silit să se oprească de la ele pe viitor și să fie înțeleș, spun multora că e zadarnică expunerea de azi, dacă patima nu cedează (încetează) în inima lor pe viitor. Am văzut că e cu efect spunându-le: „Frate sau soră, știi cum ești frăția ta?” „La fel ca acela care a furat de nouă ori, dar îmi cere să-l dezleg de zece ori, pentru că va fura din nou în noaptea următoare!”

În fine, nu trebuie scăpate din vedere fel de fel de prezentări ale realităților morții și apoi că până atunci vor fi eliberați de duhurile rele și rebele și harul lui Dumnezeu îi va salva neîntrerupt în lupta vieții lor. Ce nebulie a se lipi de ceea ce trece atât de repede! Se cuvine oare a îndura atâtea griji pentru a ne pregăti regrete atât de amare? Trebuie spus când este lângă tine, venit cu inima mai pregătită spre ușurare și folosință, trebuie spus că vom muri: „Adică vom merge la casa veșniciei noastre” (Eccles 12, 5). Timpul, lumea, toate lucrurile vremelnice vor dispărea ca o fantomă și nu ne va mai rămâne altceva decât veșnicia: „Onorurile fug, aurul te părăsește, trupul putrezește, singură veșnicia rămâne!” Va fi bună sau îngrozitoare? O clipă înfricoșată – a mă înfățișa la Judecata lui Dumnezeu și a fi întrebat și examinat din toată viața mea de un Judecător care nu va mai fi Dumnezeu miliei, ci al dreptății. Aud din gura Lui o hotărâre asupra sorții mele pentru toată veșnicia: Ori Raiul celor buni, ori iadul celor răi și neîngrijiți. Aceasta trebuie să știu: când și cum voi muri eu?

Dragostea, înțelegerea, blândețea să stăpânească atmosfera celui mai potrivit moment în doi la spovedit. Și se simte că pleacă cu o inimă de miel, chiar dacă s-a considerat în viața lui un leu neînfricat.

Așa am dorit și așa am căutat să procedez și am avut multă bucurie și nădejde și roadele le las în voia Dreptului Judecător.

Nepăsarea față de celălalt

Nu este niciodată nimeni degeaba lângă tine. El este cu știința lui Dumnezeu, ca tu să-l ajuți sau să te folosești. Te folosești, că poate are o putere de duh mai mare. Sau îl ajuți tu, în sensul de a-l suporta. Este o mare greșală atunci când certăm pe unul sau pe altul! Îl rabdă Dumnezeu și pe acela, și de aceea l-a pus în calea ta, ca să-l rabzi și tu și să te încununezi!

Există poruncă în învățătura creștină: să se respecte toată făptura, cu atât mai mult ființa omenească, care are „chip” și „asemănare.” Și firea pervertită, bineînțeles, te îndeamnă să ții cont numai de al tău, și foarte greu te rupi [jertfești] și pentru celălalt. Și tocmai asta e porunca: să te rupi.

Merg la biserică. Smulg din mine păcatele. Am atâția bănuți, dar dau din ei și săracilor, chiar și o haină și un pulover. Îmi fac mereu socoteală: „Dar eu, cu ce să mă îmbrac? Eu cu ce să mă încălz?” Ai dreptate. Dar cel puțin, să te gândești și la săraci, fă ceva, dă-le cel puțin o bucată de material, să aibă cu ce se acoperi. Aceasta înseamnă grija pentru celălalt și este ceea ce eu vreau să înțelegeți. Aceasta este marea lipsă a noastră, neștiind că săracii sunt mari la Dumnezeu. Sfânta Filofteia nu a făcut nimic altceva, era o fetiță, care dădea milostenie. Pentru că „milă este toată Sfânta Scriptură,” zice și Vlahuță acest lucru. Vă zic de Vlahuță, pentru că am apucat să-i cunosc familia.

Să știți că poezia este o proorocie, ca și arta în general și nu putem să o disprețuim. Proorocii sunt aceia care dau sensuri noi sau te pun în situația să gândești, să crezi, dar să nu adâncim prea mult în lucruri care, de fapt, ar putea să ne depășească. Dacă ați ști cât de simplu putem să ajungem în împărăția lui Dumnezeu! Nu mai face acest păcat, că nu este bine. De ce poți să faci rău și nu poți să faci bine? Nu te oprește nimeni să mănânci cozonac, să bei două, trei pahare de vin. Dar nu ziceți niciunul dintre voi: „Dacă este cineva la poarta mea?” La bogatul nemilostiv în ogradă era Lazăr (Luca 16, 21) care stătea acolo și el săracul, stătea la poartă și câinii îi lingeau rănile și nu-i dădea nimeni o firimitură din tot ceea ce găteau acolo. Ce pagubă era, dacă i-ar fi dat niște firimituri? Iar bogatul din parabolă îi spunea lui Avraam ca frații și familia lui să ducă o viață cu frică de Dumnezeu și de mers la biserică. Dar el își plătea acum... acum, ce ziceți? Câinii îi lingeau rănile lui Lazăr, dar nici fărâmiturile, nici măcar fărâmiturile nu i le dădea ca să le mănânce (Luca 16, 21). Ce ziceți de împietrirea asta, de nepăsarea asta față de un suflet, de un semen al lui? Dar Mântuitorul Hristos, zicând acestea, a vrut să înțelegeți că **nepăsarea aceasta față de celălalt** este miezul înțelegerii acestei parabole, grija cât de cât pentru celălalt, să-l duci și pe el de braț. Pentru că nu se dă atenție destulă semenilor noștri! Eram odată în București și nu aveam bani de mașină, de tramvai, cum era pe atunci. Să știți că eu am apucat și tramvai cu cai. Pe „Popa Tatu” a fost ultimul. Și pe trotuar era un sărac, pe care l-am văzut de departe și nu avea picioare. M-a văzut și el pe mine.

Și se pregătea ca să primească ceva și probabil zicea: „Părintele sigur că o să-mi umple sacoșa.” Dar eu nu aveam bani nici măcar de tramvai. Și mă pregăteam acum, ce să-i zic, cum să fac? Și am ajuns la el și i-am spus direct: „Dragul meu, ți-aș da picioarele mele și cum acest lucru nu se poate, uite: îți dau o mână caldă că altceva nu am ce să-ți dau, că nu am nici măcar bani de tramvai.” Și el a zis: „Părinte, așa ceva nu mi-a dat nimeni niciodată.” Ați văzut? Luați-i și pe ei în considerare. Nu treceți cu vederea așa, nu-l priviți așa cu dispreț, că tu ai și el nu. Oprește-te puțin. Nu poți, că poate ești în mișcare, ești într-o mașină, dar zi așa: „Doamne miluiește-l.” Grija ta pentru celălalt este importantă. Dacă se află în supărări mama ta, sau copilul tău sau tatăl tău, tu nu poți să-i ajuți, dar cel puțin, ai posibilitatea să te rogi lui Dumnezeu ca să-i ajute. Este considerată o milostenie foarte apreciată de către Dumnezeu, această grijă a ta pentru celălalt. **Această lipsă de grijă pentru celălalt, caracterizează lumea în momentul acesta istoric.** Și să știți că se vede mai mult la tineret o mișcare din aceasta verticală și sunt în ceartă cu părinții și îmi spun fetele: „Da părinte, nu vrea să mă vadă mama, că zice că m-am pocăit.” Adică încearcă să facă și ea ceva, să-și facă cruce, să se roage, să se ducă la biserică și nu face nimic altceva. „S-a pocăit.” Dar uitați cum se mișcă tinerii aceștia, săracii, cum cer pe furiș ajutor ce să facă, ca până la urmă se poate ajunge la aceasta: „Dacă jertfești, este chiar pentru Hristos,” așa cum a spus și Sfânta Filofteia. O bătea mamă-sa vitregă în tot felul, dar ea nu se lăsa, ci dădea milostenie săracilor.

Foarte gravă este starea aceasta, nepăsarea aceasta. Aceasta e nesuferită la Dumnezeu... Pentru că nu e atât de supărat Dumnezeu pentru anumite greșeli pe care le facem, cât e pentru că suntem nepăsători. Ne amânăm existența duhovnicească, mergem pe inerție. E o mare greșeală! Trebuie trăit fiecare moment în toată plinătatea lui. Să te cunoști pe tine. Ființa omenească, care e făcută după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, se izolează după propria sa pornire egocentrică. Aceasta e una din marile greșeli existente în lume! Ai iubit pe cel cu care stăteai în comunitate, ca o necesitate mântuitoare ca să comunici cu el, să te încununezi, sau ca să nu te simți singur în lume? Ne-a rânduit Dumnezeu să fim în contact cu alți oameni, să stăm împreună mulți. Să ne simțim foarte bine, adică ușurați. Ca un fel de bază este cel de lângă tine, și tu îl împungi. Doi ruși au înjunghiat un om. Și după ce au terminat crima au plecat mai încolo să mănânce, și aveau numai șuncă. Zice unul dintre ei: „Nu mâncăm șuncă că-i vineri!” Asta este, vorbim de rău! Dar în schimb mâncăm numai pâine uscată, sau nu mâncăm deloc, sau numai apă cu pesmeți. Deci, postul este o trăire duhovnicească continuă. Nu are nici un folos postul numai trupest, dacă nu-ți revii să intri în iubire. Deci despre post, spun toți Sfinții Părinți, că este un lucru necesar, foarte necesar și e vorba și de o terapie trupestă: te scapă de o serie întreagă de boli, de ceea ce de fapt doctorii vor să elimine cu orice preț din organism, toxinele. Postul e foarte bun.

Iată un aspect esențial al postului: dragoste față de toată lumea posibilă, rugăciune cât ne stă în

putință, în sfârșit, pentru umanitate și, mai ales, ca tu să ai o viață de trăire sinceră, și nu numaidecât ca să fii iertat, ci pentru ca să te despățimești. Pentru că iertarea vine de la sine dacă ești despățimit.

Într-o mănăstire era un oarecare frate Gheorghe și dădea săracilor tot ce prindea. Se ducea la trapeză, acolo unde era masa și dădea tot ce avea acolo. La un moment dat începuse să dea și mâncarea care era pentru călugări, o dădea săracilor. Și călugării l-au pârât la stareț, iar starețul se făcea că nu vede, că nu aude, dar până la urmă l-a prins când dădea de pe masă chiar. Și a venit acolo și a zis: „Da, dar ce să fac dacă fratele Gheorghe este un sfânt?” Pentru că era angajat cu tot sufletul acolo în locul respectiv; deci era și averea lui tezaurizată acolo. Deci avea de unde să dea! Adică nu dai degeaba. Prea te încorsetezi în reguli: „Stai așa, nu pot să dau că regula spune așa.” Dar până atunci, satură-l și pe acela care-i flămând, pentru că ai saturat pe Hristos. Pentru că El spune: „Mie Îmi dați.” La asemenea cuvinte îți stă mintea în loc (Matei 25, 35-36). Prea mult îi alege lumea pe săraci: „acesta este leneș, acela este sărac,” și uite așa îi alege... Dar dacă unul nu este cerșetor și este Hristos incognito¹, atunci e atunci... Pentru că nu dai ce ai, ci dai ceea ce ești. Aceasta este frumusețea!

¹ „Un stareț avea mare slavă de la oameni și era părinte peste două sute de călugări. La mănăstirea acestora a venit **Hristos** în chipul unui bătrân sărac [...]. Făcându-se seară, după ce nimeni nu L-a chemat [...] apropiindu-se de portar i-a poruncit să spună acestea starețului: de vreme ce voiești slava oamenilor [...] **din bunătățile Împărăției Mele nu vei gusta...**” *Patericul*, cap. XIV, nr. 11, Alba Iulia, 1999, p. 391.

Să te așezi pe poziția de martir

Dragii mei, Dumnezeu vă așteaptă pe voi pe care v-a deșteptat, care v-a sensibilizat să înțelegeți aceste lucruri. Omul își găsește scuze în greșelile celuilalt, se acceptă în defecte unul pe altul și se împrietenesc – greșeală mare. Tu ai o particularitate a ta, de ce te-ai nivelat cu acela care îți dă motive să te îndreptățești? Mergi după harul pe care-l ai tu. Dacă poți să-i streкори și lui ceva, să se îmbunătățească în tot cazul, dacă nu poți, fii liniștit că ești într-o nădejde.

Dumnezeu nu ne judecă după *Decalogul* lui Moise (Ieș 20, 1-26), ne judecă diferit după talanții pe care-i avem fiecare. **După cât ni s-a descoperit nouă fiecăruia personal!** De aceea ne cere mai mult. Că spune: „Celui care i se dă mult, mult i se va cere” (Luca 12, 48).

De cele mai multe ori te mulțumești numai cu atât: că trăiești sigur în „burtică” și nu mai trăiești din idealuri în jertfire. Dar vă spun: ceea ce este caracteristic învățaturii creștine este jertfa. Dacă nu știi să apreciezi Crucea, nu ești omul lui Hristos. Și adică, mai bine zis, ești mai slab, nici al diavolului nu poți să fii. Adică, nu ești al nimănui și aceasta este o jignire la adresa valorii omului care este valoarea valorilor în creația lui Dumnezeu.

Dar trebuie să știi întâi să mori. Eu nu sunt pentru nevoință, sunt pentru o stare de prezență continuă. Să mori și să înviezi în fiecare zi. Că viața înseamnă moarte continuă. Toată măreția Învierii

n-ar fi fost așa de grozavă dacă n-ar fi fost Crucea mai întâi. Și de-asta spun: orice jertfă e foarte bine primită și te adaugă, îți dă contur. Ești om! Te rogi ca un om, dar nu ca un om închipuit. Că nu văd un om duhovnicesc care să nu lupte. N-are chip dumnezeiesc în el atunci! Iisus Hristos, Dumnezeu fiind, a luptat. A luptat ca un ostaș, pur și simplu, ca cel mai neînsemnat om, ca cea mai neînsemnată ființă. A luptat. Că dacă nu lupta, nu murea! Și tocmai asta ne-a dat să înțelegem. Să știi să mori! În mic, în mare, dacă nu știi să jertfești, ești un profitor. Un trândav. Și nu poți să ridici niciun fel de steag. Nu trebuie renunțat la jertfă. Dracul luptă împotriva noastră, dar nu-și dă seama că luptă cu rezultate pozitive pentru noi. O stare de prezență continuă recomand, nu nevoință. Posturile (zilele rânduite pentru a ține post) Bisericii, bineînțeles, nu le putem ignora. Și nici n-avem voie să ne atingem de ele. Decât să le respectăm.

Eu sunt pentru prezență continuă. **Este mare greșeală strategică că nu facem unitate durabilă între noi acum în momentul istoric pe care îl trăim. Ne arătăm doar pozele unul altuia! În sfârșit, avem avantajul că ne pomenim în rugăciune, asta e un mare lucru.** Dar nu putem caracteriza un călugăr sau un creștin după amănunte.

Se știe că există fierbinte și rece, dar să fii căldicel este primejdios (Apoc 3, 16). Nu vrei să fii nici așa, nici așa, sau vrei să te mângâi cu aceea că ești credincios, dar așa, în felul tău. Nu. Ori fierbinte, ori rece, pentru că cel rece își va da seama, mai repede, că totuși este într-un sentiment de răspundere, pe undeva, psihologic privind lucrurile și își poate

reveni. Dar cel căldicel, care nu este nici colo și nici dincolo și are un fel de „Dumnezeu” al lui, acela este în foarte mare primejdie, pentru că se mulțumește doar cu ceea ce i se pare că are. Chiar Evanghelia spune: „iar de la cel ce nu are, și ce i se pare că are se va lua de la el” (Luca 8, 18). Așa este.

Cât despre cei care sunt certați, ironizați de ceilalți că merg la biserică...

Dragii mei, dacă aceștia se apără, sunt niște mucenici ai momentului, sunt oamenii lui Hristos. Căci spune: „Cine se va rușina de Mine...” (Luca 9, 26). Adică, cum altfel? Acest cuvânt pentru cine este spus? Pentru că mulți spun: „Am trecut prin fața bisericii și nu m-am închinat de rușine.” Atât ți-a cerut Mântuitorul: să te închini! De cine ți-a fost frică sau rușine? Și unul va zice: „Uite se închină!” iar o sută vor zice: „Bravo lui. Uite la el. Eu nu mă închin și acest copil este tânăr și se închină.” Și ai mărturisit pe Hristos. Și cât de ușor este să facem acest lucru. Eram în mașină cu câțiva nepoței de-ai mei. Când erau mici i-am întrebat: „Cine dintre voi se va face preot?” Iar din toți, doar fata a spus: „Eu mă fac preot.” Și eu eram în mașină cu ei și am trecut pe lângă biserică și s-au închinat ei și m-au întrebat: „Tataie, nu te închini?” „Mă închin, vai, cum să nu mă închin!” Și m-am închinat și eu, ca să nu se smintească copiii și au început să se închine toți cei din mașină. Dragii mei, și câți îngeri ne roagă și chiar îngerul nostru păzitor ne roagă: „Închină-te, măi frate, și tu!” Și ce ușor, acum eu fac o comparație cu viața de închisoare, ce ușor putem să ne manifestăm credința, putem să ne manifestăm viața în Hristos. Acolo eram urmăriți pe o scobitură

cât jumătate de unghie ca să vadă ce facem și trebuia să fim prezenți. Aici când slujesc Liturghie stau și mă gândesc: „Ce bine este că nu-i în spatele meu gardianul, să mă lovească sau să mă condamne!” Că era moarte acolo, nu mai erai în viață dacă te surprindea... Și cu toate acestea, slujeam Liturghia și în închisoare. Pot să spun eu la dușmănia care s-a manifestat, fără nici un fel de menajament, pot să spun eu că nu ne-a ajutat Dumnezeu? Te duceau la răcitor, la camerele frigorifere, dragii mei, acolo îți ieșea sufletul din tine. Rezistai două sau trei zile, dar nu cinci... Și ne duceau acolo dezbrăcați. Nu pot spune eu, că acolo era minunea lui Dumnezeu? Am făcut închisoare paisprezece ani, am fost și în pustie și sunt întrebat: „S-au făcut minuni?” Iar eu zic: „Cum să nu se fi făcut minuni!” Dacă eu trăiesc în urma atâtor lucruri, acestea nu sunt considerate minuni? Acolo, făceau orice ca să mă omoare, mai ales că se spunea că mă va face patriarh. Și nu și-au dat seama ei că până la acest moment este o cale lungă. Și era unul acolo, un ungur pe nume Biro, care pe limba lor înseamnă primar și acela zicea: „O să te faci patriarh!” Și i-am spus: „Mă încântă, tovarășe primar, această propunere, pentru că o să scap odată de aici și când voi veni în vizită la Aiud, sper să nu vă mai găsesc aici. Sau dacă vă găsesc, va fi altceva.” Adică, vreau să vă spun: am trăit în pustie și am văzut lupta cu diavoli, dar, sincer, este mai ușoară decât cea cu oamenii. Pentru că diavoli se temeau de Dumnezeu și îi goneai (Iac 2, 19)! Dar oamenii nu aveau frică de Dumnezeu. Vă dați seama cât este de sălbătic un om, care are sabie oficială în mână și este necredincios? Vă dați seama

ce înseamnă să fii necredincios? Sigur că trebuie să te așezi pe poziția de martir, fără discuție: „Voi muri și asta e!” Dacă nu vă puneți problema aceasta, nu veți birui!

Vin foarte mulți să mă întrebe: „Să plec în străinătate?” „Pleacă! Dar să știi că ai terminat-o cu Ortodoxia.” Pentru că acolo sunt anumite raționamente, este o altă lume. Au făcut organizațiile masonice orice să-L înmoaie pe Hristos, dar n-au reușit. Adevărul te provoacă să-l ataci, că dracul este prezent pretutindeni și nu stă degeaba. Însă diavolul are o durere mare: că nici noi nu suntem proști. Ne întrebăm care e rostul nostru în viață și acționăm în consecință. Nu trebuie să ne temem de nimic, deci nici de U.E., dacă rămânem în credință. Vom fi atacați însă în sufletul nostru, în tradițiile și în credința noastră. Dar nu ne temem, pentru că Îl avem pe Hristos. Și El ne va apăra și ne va învăța cum să rezistăm. Eu o să propovăduiesc cuvântul Domnului mai departe, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat, iar toți creștinii trebuie să încerce să trăiască în Biserică și să-și păstreze identitatea, să fie mândri că sunt români și să onoreze numele acestui neam, prin tot ceea ce fac. Am trecut noi prin comunism, o să trecem și prin asta cu ajutorul lui Dumnezeu!

Vine lumea la mine și plânge, dar acestea sunt niște lucruri trecătoare, pentru care nu trebuie să dăm atenție. Dacă eu le-aș vorbi de lucrurile mari, de valorile pe care trebuie să ți le însușești, de lucrurile de care ne vom lovi la Judecata de Apoi; să le spun cum am trecut eu prin viața aceasta atât de scumpă, de importanța timpului, ar înțelege altfel

lucrurile. De aceea, aș putea să spun numai atât: „Prețuiești timpul ca și cum ați considera că este cel mai valoros lucru.” Dacă pierzi o clipă, pierzi deja foarte mult. Pentru că de aceea am apucat să spun că: „Orice clipă poate să fie un timp și orice suspinare poate fi o rugăciune.”

Dacă numai unul singur susține Adevărul, Biserica e întreagă acolo. Nu e o fracțiune din Biserică, e întreagă. Numai și numai în Adevăr, pe care îl reprezintă Ortodoxia. Dacă falsifici Adevărul, ești în afară de Biserică și atunci intri în gloata care nu mai are nici o răspundere.¹

¹ „Participarea Bisericii Ortodoxe la mișcarea ecumenică a intrat într-o perioadă critică de reevaluare și de ajustare. Diferitele organizații ecumenice susțin, prin vocea lor majoritară, poziții care sunt vădit ireconciliabile cu credința ortodoxă. Ca urmare, o mărturisire ortodoxă articulată devine din ce în ce mai dificilă. Din nefericire, ecumenismul organizat al ceasului de față este adeseori bazat pe principii în întregime inadmisibile din punct de vedere ecumenic: fie prin supoziția greșită că felul cum credem nu are importanță, fie prin supoziția că orice convingere profundă ar dăuna operei de unitate, fie prin ideea – naivă sau blasfemiatoare – că unitatea va fi realizată atunci când vom înceta să dezbatem chestiuni de credință, pentru a ne angaja, de comun acord, în cauzele sociale și politice. Deosebirea între un bun și autentic ecumenism, care poate fi îmbrățișat de ortodocși și care se rezumă la o îndatorire de dragoste în vederea mărturisirii adevăratei credințe, și un rău și fals ecumenism, care confundă problemele și nu ajunge să le soluționeze, trebuie să fie înțeleasă de noi toți. Conștiința că un ecumenism rău înțeles este o erezie nu trebuie să ne facă să uităm misiunea Bisericii noastre în lume, față de toți cei din jurul nostru care caută în mod sincer adevărul; căci uitând această misiune am înceta să mai fim cu adevărat sobornici și ortodocși, și am deveni doar o sectă. Un pericol și mai mare ar fi să acceptăm relativismul și secularismul ca principii ale angajării noastre ecumenice” Preotul Profesor Jean Meyendorff,

Pentru că de la Dumnezeu va veni și căderea romano-catolicismului. M-a întrebat cineva, ce părere am despre Papa... despre Ioan Paul al II-lea. I-am spus: este singurul Papă care a demască romano-catolicismul cel mai mult. Pentru că, uitați-vă, umblă după prozelitism, lucru scârbos. Și unde? La români, care sunt creștini! Este evident că vrea să stăpânească lumea! Practic, eu nici nu mai zic că e Biserică, e un guvern cu numiri clericale! Nu accept nici un fel de colaborare ecumenică, nici un fel de început, ce să mai vorbim despre sfârșit... Nu accept să păstrăm legătură. Suntem ortodocși, și o cirtă, o iotă, dacă se cedează, s-a cedat tot, pentru că Hristos vrea de la noi să rămânem întregi. Dracul, în schimb, vrea să-i dai o unghie și dacă i-ai dat-o, asta înseamnă că nu mai ești stăpânul întregului, ci ești doar o parte din întreg, pentru că Adevărul nu se măsoară cu metrul.¹ Ori cedezi mult, ori cedezi puțin, e totuna, înseamnă că ai cedat tot.

Asta-i..., nu ne putem juca cu Adevărul, nu accept să se schimbe nimic, nici o iotă, nimic! Papii

Ecumenismul este o erezie?, în revista *The Orthodox Church*, ianuarie 1973.

¹ „(...) În zilele noastre se vorbește mult – de către cei slabi în credință, firește – despre împăcarea și egalizarea tuturor credințelor. Una este pacea socială și politică, alta e împăcarea credințelor. Și una este egalitatea în drepturile și îndatoririle cetățenești, și alta este egalizarea credințelor. Creștinilor li s-a poruncit cu strictețe să fie milostivi față de toți oamenii, fără deosebire de credință, dar, în același timp, și ținerea cu strictețe a credinței lui Hristos. În calitate de creștin, vă puteți jertfi pentru cei de altă credință atât averea, cât și viața, dar nicidecum și Adevărul lui Hristos – fiindcă averea și viața sunt proprietatea dumneavoastră, iar Adevărul lui Hristos, nu” Sfântul Nicolae Velimirovici, *Răspunsuri la întrebări ale lumii de azi*, vol. 1, Ed. Sophia, p. 270.

de ce au schimbat însemnarea cu semnul Sfintei Cruci, dogmele, canoanele, considerându-se fără de nici o greșală după teoria lor, infailibili, prin ei înșiși? Adevăratul creștin este un ascultător desăvârșit față de cele spuse de Hristos, iar Hristos este Ortodox, pentru că Îl cinstește drept pe Tatăl Său (Ioan 8, 49). Ortodox înseamnă a fi drept slăvitor, drept cinstitor. Aceasta e părerea mea. Nimeni nu își dorește moartea, însă sunt situații în viață când e mai bine să mori decât să faci compromisuri. Iertați-mă, vă rog, însă aici vreau să îl parafrazez pe George Coșbuc, „cu o moarte toți suntem datori,” *dar nu-i totuna ortodox să mori sau ecumenist vândut*. Ce ecumenism? Suntem de peste 2000 de ani în Ortodoxie și acum ne-am trezit să facem plocoane Papei de la Roma! Adevărul e mai presus de toate!

Frații mei, acum eu nu vă vorbesc ca un mare erou, ci mă rog lui Dumnezeu să mă întărească în lupta mea de a rămâne ortodox. Dar în ceea ce mă privește, eu așa gândesc, sub nici un chip nu am de gând să cedez. Ferească Dumnezeu! Adevărul rămâne acolo unde n-ai cedat. Dacă unul singur mărturisește Adevărul, acolo e Biserica. Ortodoxia va supraviețui prin Adevăr. Pentru că, dragii mei, dacă ar fi vorba să comparăm cele de aici cu cele ce urmează după viața aceasta, e îngrozitor să te gândești că intri dincolo ca un trădător al Adevărului! – Ajungi în veșnicia neagră! Nu poți să renunți nici măcar la o „unghie,” este „unghia” mea! Putem să ne prezentăm la Judecată cu ciuntiri, cum vine asta?! Eu sunt ortodox numai cu o mână, nu și cu cealaltă? Doar nu o să murim de mai multe ori, ci

doar o singură dată (Evrei 9, 27)! O luptă n-are nici un sens, dacă nu este spre o victorie sigură. De aceea trebuie gândită foarte bine strategia luptei. Când pornești un război, trebuie să fii sigur de biruință, iar Adevărul este cel care biruie întotdeauna.

Sfântul Iustin Popovici a spus: „Trei căderi grozave s-au întâmplat în istoria omenirii: căderea lui Adam, trădarea lui Iuda, și infailibilitatea papală!” Să te proclamî vicarul lui Hristos pe pământ? Și eu mă declar ortodox, pentru că sunt ortodox! Și am zis că Hristos e Ortodox! „Orthos” înseamnă „drept, adevărat” și „doxa” înseamnă „credință, închinare.” Suntem așa cum arată etimologia – dreptcredincioși.

Și atunci ce să cedăm ca să fim una? Mântuitorul spune limpede că Duhul Sfânt purcede de la Tatăl (Ioan 15, 26). Nu putem ceda! Romano-catolicii spun că purcede și de la Fiul. Filioque înseamnă micșorarea Fiului, e ca și cum Duhul Sfânt ar fi nepotul lui Dumnezeu, știi, că e tata, e fiul și e nepotul acum. E de o ființă Tatăl cu Fiul, cu Sfântul Duh. Părinților, Mântuitorul a spus: „Deci acela ce va strica una dintre aceste porunci mai mici, și va învăța așa pe oameni, mai mic se va chema în Împărăția cerurilor” (Matei 5, 19) – adică nu se va putea mântui, după tâlcuirea Sfântului Ioan Gură de Aur.

Am avut o discuție cu părintele Nicolae Tănase. M-a invitat la Valea Plopului și m-am folosit tare mult de ce-am văzut acolo. Referitor la ecumenism, părintele Tănase spunea că a venit un preot romano-catolic și a asistat la Sfânta Liturghie la Valea Plopului. A fost un om de bună credință. Și s-a dus

la el acasă și a început să pună în practică câte ceva din cultul ortodox... Papismul l-a mutat, l-a marginalizat. Și-mi spune părintele Tănase: „Vezi părinte Arsenie, că ar fi bine dacă s-ar face unirea Bisericilor, s-ar folosi și ei!” Și-i spun: „Părinte, acela a fost un om de bună credință, dar raportat la întregul romano-catolicism?” „Ei, neavând identitate vin și ne sfidează, intră în altarele ortodoxe cu pălăria pe cap zicând: «suntem una!»” Nu este din încăpățănare refuzul unui așa zis moment istoric al unității. Unitate nu există decât în Adevăr. Nu se poate, n-avem cum altfel! Ar însemna că Mântuitorul trebuie să vină din nou cu altă învățătură? Așa ca strategie ca să le dăm să învețe ceva, da... Dar cu condiția ca noi să rezistăm pe poziție ortodoxă. Altfel e o mare primejdie! Ne „fac curte!” De ce credeți că vine Papa? Ce vrea? Vrea să construiască niște biserici romano-catolice prin Bărăgan. Nu au liniște pentru că nu sunt în Adevăr! Dacă ar fi cineva mai mare peste tot pământul și ar desființa romano-catolicismul n-ar greși! Toată lumea să treacă la Ortodoxie!

Domnul Hristos ne-a arătat cu Însuși Scump Sângele Lui și glas dumnezeiesc calea spre mântuire – Ortodoxia. Dacă Bunul Dumnezeu, în iconomia lui Divină, îi va salva și pe non-ortodocși... nu ne privește pe noi, pentru că nu ne târguim cu marele Adevăr!

S-au despărțit de noi? Îi primim înapoi. Cu inimile deschise, nu știm să mințim. Să se întoarcă fără condiții și cu smerenie. Nu le dăm canon pentru că au făcut schisma. Dar ei nu vor să vină căiți, să facem unitate universală. Ei vor să ne păcălească:

„I-am câștigat și pe ăștia, proștii!” Rămâneți ortodocși pe viață și pe moarte! Nu pentru că așa am apucat. Ci pentru că Ortodoxia împlinește omul din tine. E singura modalitate universală fără de care nu se poate trăi. Noi, ortodocșii, n-am schimbat nimic – romano-catolicii au modificat! Papa se consideră vicarul lui Hristos. Ce nevoie este de vicar, când Hristos trăiește? El e viu! Că zice: „Eu sunt cu voi până la sfârșitul veacurilor” (Matei 28, 20). E atât de prezent încât rămâi uimit, nu numai în mișcări, ci și în gânduri. El ne guvernează, Care ne-a făcut cu atâta dragoste Divină ca să fim împreună în vecii vecilor.

Părinților, asta nu înseamnă bigotism, înseamnă că vreau să văd că există mântuire în tot ceea ce facem și să avem bucuria că nu numai cerebral punem problema, ci punem râvnă din tot sufletul!

Biserica prin slujitorii ei trebuie să-L propovăduiască pe Hristos. Hristos le-a săvârșit pe toate, n-a rămas nimic nefăcut. Lumea trebuie să știe de ce a venit Hristos în lume. Să cunoască realitatea. Hristos a venit pentru om. Nu există decât un singur Dumnezeu, aceeași învățătură pentru toată lumea!

Nu vă spun că trebuie să vă faceți călugări, dar m-ar bucura să ajungeți creștini trăitori

Să știți că printre călugări sunt care au în ei o harismă; cum de altfel și soția credincioasă are o harismă care mărește bărbăția bărbatului și îl naște pe Hristos în sufletul lui. Călugării au această harismă, pentru că maternitatea călugărului este de mii de ori mai mare decât cea din lume. Această harismă îl naște pe Hristos mereu, adică acest dar al transducerii credinței în sufletele oamenilor.

Fără discuție, este un dar al lui Dumnezeu. Nu este nimic fără harul lui Dumnezeu. Nimic nu se mișcă fără voința și harul Lui. Însă, El cere de la noi voința, că numai în măsura în care dai voință, iei putere, iei acest har. În legătură cu nebunia pentru Hristos, acest cuvânt ne sperie, dar este o nebunie dulce pentru Mântuitorul Hristos (I Cor 3, 18), iar ochii sunt afundați în cap, dar strălucesc mai mult ca înainte. Apoi, nu este puțin lucru să devii un mesager, un dumnezeu (după har) pe pământ, în sensul de om înduhovnicit, să fii mireasa lui Hristos. Nu vă spun că trebuie să vă faceți călugări, dar m-aș bucura ca să ajungeți niște creștini trăitori. Sfântul Constantin cel Mare le spunea arhierilor: „Voi sunteți arhierii înăuntru, iar eu sunt arhieru afară.” Iubirea merge până la dăruire și ajunge până la sacrificiul suprem: moartea. Ce pot să spun eu unei astfel de tinereți – fiind atât de înțeleaptă și de

bătrână – când face această alegere, luându-și zborul acesta mare? Este cel mai mare lucru posibil! Vă spun că nu există decât un singur lucru important și care trebuie urmărit în această viață: mântuirea! Unul ca acesta este un credincios adevărat, indiferent unde este. Altfel nu se poate, pentru că îmi deturnez singur viața și vai de momentul când voi ajunge la Judecata cea din urmă. Da, trebuie să-și pună problema aceasta cea mare a mântuirii, permanent. Acesta este idealul cel mai înalt: să privești și să te gândești la propria mântuire. Nu este un ideal să am o diplomă și o poziție socială. Aceasta este o realizare, ca să vadă lumea că am o leafă... Dar nu te poți duce acolo, la Judecată, cu acestea, ci cu smerenia, cu faptele acestea bune.

Să se facă monah doar acela care vrea acest lucru pentru frumusețea călugăriei, nu pentru a compara lucrurile și a analiza cerebral viața monahală. Nu merge cu raționamente. Pentru că, repet, la mănăstire nu se merge doar cu o înaltă rațiune: „pentru că e bine, sau e frumos!” Nu! Ci trebuie și puțină nebunie pentru Hristos. Altfel, nu poți trăi acolo, nu poți să rezisti, pentru că sunt ispite și diavoli care te atacă. Aici, la mănăstire, este singurul loc unde te poți pierde, ca să te poți regăsi pe tine însuți. Adică să renunți la tine și să te transformi într-o personalitate îngerească, pentru care trebuie să-ți tai propria voie. Nu vă dați seama cât de importantă este voința liberă! Pentru că așa ne-a creat Dumnezeu pe noi oamenii: pe lângă voință liberă, ne-a creat și cu rațiune și sentimente. Această voință liberă este, după cum se spune, coloana vertebrală care îți conduce viața. Aici în mănăstire,

trebuie să-ți tai această voință liberă, așa, după cum se spune. Trebuie să renunți la viața ta personală. Aceasta se cere. Dragii mei, rugăciune poți să faci și acasă toată noaptea, nu te oprește nimeni. Dar aici, la mănăstire, nu este vorba de rugăciune, ci de permanenta tăiere a voii proprii și gândul permanent la Dumnezeu – prezența ta. Acest lucru ni se cere în mănăstire. Această tăiere a voii este un lucru foarte greu de îndeplinit.

Mântuitorul Hristos a spus: „Lasă pe cei morți să-și îngroape morții” (Matei 8, 22). Cum să iubești mai mult soțul sau soția sau pe oricine altcineva, decât pe Dumnezeu? Și spune ceva mai mult: „Cine iubește pe tată și mamă mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine” (Matei 10, 37). În Dumnezeu îmi iubesc soția, aceasta este altceva. Pentru că și ea pretinde acest lucru. În primul rând contează Dumnezeu. Îi iubim și pe cei care ne sunt rude, pe părinți și pe toți ceilalți, dar nu mai mult ca pe Dumnezeu, că la El sunt toate. Dar nu obligă pe toată lumea la monahism. Le lasă celor care pot să zboare, un zbor extrem de lung și fără oboseală! Este pentru veșnicia aceasta albă și este o nebunie pentru El.

Dacă nu ai această nebunie pentru Hristos, stai dragă acasă, fă milostenie, însoară-te, mărită-te, du o viață duhovnicească, ai copii de crescut, că așa a lăsat Dumnezeu să se facă (Marcu 10, 6-9).

Eu cu mare drag zic câte un cuvânt la Taina Cununiei, atunci când particip la săvârșirea ei. Pentru că nu este făcută căsătoria numai pentru plăceri. Aceasta este marea greșală. Plăcerea este o consecință, dragii mei, nu este un scop în sine. Nu

mănânc pentru că este mâncarea dulce, ci mănânc ca să mă hrănesc. Dar dacă este și dulce, atunci este foarte bine, îmi convine.

„Te iubesc Doamne!” Și Dumnezeu va spune: „Acesta Mă iubește, acesta care țâșnește.” Căci nu a zice, ci a mișca înseamnă a ajunge. Și cine te oprește să nu fii în mișcarea aceasta mereu?

Iubirea fără Hristos nu are niciun gust

Iubirea fără Hristos nu are nici un gust. Și mai mult vă spun că iubirea se consumă și nu mai are acel gust, în care să vezi în fiecare clipă o veșnicie întreagă, alături de celălalt. Nu mai are gust, pentru că este fără Dumnezeu.

Ești cu soția ta în intimitate, act binecuvântat, gustos, frumos... Nu o ai pe soție ca pe-o desfrântă (Evr 13, 4), o ai ca pe-o mireasă veșnică! Așa să le vedeți pe soțiile voastre.¹ Pentru că, repet, cuvântul

¹ „Căsătoria nu este un contract sau o încercare (căsătorie de probă), ci este confruntarea cu realitatea spiritului. Ea este – am să îndrăznesc să spun în plin secol al XX-lea, veac al aiurelilor – *măsura comună* a întâlnirii noastre cu Dumnezeu. Și sper, iubite cititorule, să înțelegi acum, în chip simplu, adevărul: căsătoria este cu totul altceva decât o înscriere în *registru de stare civilă*. Căsătoria este o *Taină*, cum spune Biserica. Nu desconsider înscrierea în *registru de stare civilă*, dar am vrut să subliniez dimensiunea care realmente o caracterizează. În căsătoria adevărată, femeia trebuie să înceteze, la un moment dat, să fie obiectul *poftelor*, al *dorințelor*, care nu pot avea decât un caracter efemer, trecător. Bărbatul – prin care femeia ar trebui să afle sensul vieții – ar trebui, în dragoste profundă, să recunoască în ea o valoare omenească absolută și complementul unei integrități personale. Ei trebuie să se regăsească în dragoste și *ca oameni*, în icoana umanității lor. Sexul, știu, este, foarte adesea și mai ales în căsătorie, motivul unor despărțiri, al unor tragice despărțiri, tocmai pentru că partenerii habar nu au de adevăratele probleme și sensuri ale legăturii bărbat-femeie. Căsătoria *nu poate* fi o relație de felul unei contribuții la *creșterea animalelor* sau la satisfacerea mai comodă a unor nevoi. Căsătoria trebuie să înmulțească pe pământ nu numărul dobitoacelor, ci numărul *oamenilor*; ceea ce, în alt registru, se traduce cu să înmulțească chipul lui Hristos. Dacă, în lipsă de ceva

femeie înseamnă împărăteasă dăruitoare – numai cuvântul Adam înseamnă pământ!

Dar dacă este cu Dumnezeu, atunci este prosperime în fiecare clipă și nu există derapaje... Mireasa care intră fecioară în biserică la Taina Cununiei, fecioară rămâne toată viața – chiar după ce naște prunci – și mirele la fel, bineînțeles doar dacă sunt și rămân în Hristos. Nimic nu se poate concepe fără Dumnezeu.

Femeia mii de ani a fost roabă până a venit Hristos și a pus-o în verticalitate, a pus-o în egalitate cu bărbatul sau mult mai sus decât bărbatul – femeia având harisme ce-L pot naște pe Hristos în sufletul bărbatului și să-i mărească bărbăția. E puțin darul acesta? Femeie înseamnă „împărăteasă dăruitoare,” pusă pe tron nu ca să domnească, ci pentru a-l admira pe cel ce a avut puterea să o țină acolo. Femeia, pusă în adevăratele sale valori, începe să

mai bun, se culcă cu muierea lui, cum se spune despre căsătoria banală, vulgară, lipsită de har, atunci situația este și rămâne catastrofală, oricare ar fi aparențele. Iluzia aceasta a *libertății* și a *disponibilității* ruinează atâtea existențe! Nu este ușor să se înțeleagă lucrul acesta. Îmi dau seama, eu, în primul rând, că este foarte greu, că parcă aș vorbi o limbă stranie, ale cărei vorbe au un sens care ne scapă sau, ceea ce este și mai grav, ale cărei cuvinte le percepem ca lipsite de conținut. Dar tocmai pentru că s-ar putea să intrăm într-o perioadă de *eliberări*, de emancipări împinse până la anarhie, în universul spiritului, socotesc a fi de o importanță capitală restructurarea, revalorizarea unor fapte esențiale de viață, a căror semnificație este din ce în ce mai puțin cunoscută sau recunoscută. Cu cât cineva se vrea mai *liber*, cu atât îl pândesc mai multe sclavii. Cu cât cineva, în numele acestei iluzorii libertăți, va dori să dispună de mintea, de sufletul, de trupul, de sexul său, de căsătorie și de toate câte își închipuie că sunt ale sale, cu atât va merge la mai amarnice dezamăgiri și falimente. Nu putem fi *liberi* decât în măsura în care cunoaștem Adevărul” Alexandru Mironescu.

creeze și abia atunci se dăruiește total, nu convențional. De asta avem nevoie, de o dăruire totală, asta urmărim noi. Marea greșală este deci că nu se pune în valoare femeia.

Dragii mei, feriți-vă cu orice preț de a rămâne în mediocritate, adică într-un fel de a te numi creștin (II Tim 3, 5), dar numai cu ceea ce zici că o să faci. Creștinul adevărat trebuie să facă ceea ce trebuie. Pentru că spune latinul: „Non multa, sed multum,” adică „nu multe, ci mult.” Ceea ce faci trebuie să fie mult mai apăsător, pentru că nu ne interesează cantitatea lucrurilor, ci ne interesează raportarea noastră la Adevăr, că altfel nici nu ne ajută harul Lui. Pentru că există numai și numai eroism în ceea ce a făcut Dumnezeu în om. În Împărăția cerurilor nu există milogi. Se știe foarte mult și s-a înrădăcinat faptul că El este Milostiv, dar nu se pune așa problema. Nu avem cuvinte să arătăm milostivirea Lui și cât de mult ne iubește, dar ne vrea „oameni de cruce.” Pentru că spune Mântuitorul: „De vor fi două la moară, una se va lua și alta se va lăsa” (Luca 17, 35-36). Aparent două femei măritate sunt egale. Au aceeași răspundere, sunt îmbrăcate la fel, au aceleași probleme de familie. Dar una are lucrare duhovnicească și cealaltă nu. Prima s-a mulțumit cu ce primește un milog, iar a doua s-a așezat pe poziția de erou.

Ce știe bărbatul de aspectul divin ascuns din femeie? Ce poate ști el de adâncurile sau văzduhurile care se pot cuceri alături de femeie? Cum poate auzi el chemările duioase și veșnice ale inimii iubitei sale? Glasul inimii nu se aude, dar se

simte și leagă strâns laolaltă valorile ascunse ale iubirii.¹

¹ „Depășesc orice grijă de mine însumi, orice preocupare de mine însumi, și în același timp sunt din ce în ce mai conștient de mine în această uitare, mai transparent mie însumi în lumina curățitoare a Duhului, mai curat în această uitare a grijii de mine însumi. Te pierzi pentru ca să te găsești... Nu te depășești pe tine însuți într-un gol; te depășești pe tine însuți regăsindu-te în cineva pe care îl iubești, pe care îl revelezi lui însuși, în Celălalt Care este Duhul Tatălui devenit Duhul fiului care sunt eu. Pătrund în Duhul prin această uitare de mine însumi și, în același timp, am conștiința de a fi în propria mea autenticitate prin faptul că sunt în Duhul și prin Duhul în relație filială cu Tatăl. Sunt în mine însumi o triadă. Sunt o icoană, un chip al Sfintei Treimi. Sunt un chip treimic dar îndeosebi o icoană a Fiului și, prin El, sunt în legătură cu Tatăl. Nu există un eu izolat, nici numai «eu și tu», cum spunea Martin Buber: există și un el. Tu și eu avem o responsabilitate față de un celălalt. Grijă pentru altul, iubirea pentru al treilea, grija pentru al treilea, față de care ai o datorie. Aici este așa cum spuneam o reflexie a Treimii. Noi nu trebuie să aprobăm tot ceea ce se întâmplă astăzi. Asta nu înseamnă normalitate. Trebuie să ne gândim cum a fost înainte și să revenim. Căsătoria este o Taină pentru că este o unire, nu numai trupească ci și una sufletească. Eu îi sunt recunoscător, ea îmi va fi recunoscătoare, ea va fi toată ziua cu grijă pentru mine pentru că i-am dat plăcere, eu voi fi iarăși grijuliu toată ziua, dar ne gândim că toată viața eu voi avea o răspundere față de ea și ea față de mine. Toate acestea nu le putem despărți, să reducem căsătoria la sexualitate și la iubire trupească... Iubirea între un bărbat și o femeie nu este numai sexualitate. Nu-i numai un lucru trecător, se întâlnesc, «hai, tu, să ne culcăm împreună și pe urmă du-te de aici». Asta-i sexualitate. Nu-i nici o responsabilitate în asta. De aceea Biserica sfințește această legătură, pentru că este o responsabilitate. O face Taină! Catolicismul nu o face Taină. Poate de aceea au ajuns acolo... Catolicii spun așa: «preotul este numai un martor, nu binecuvântează căsătoria». Cei doi se căsătoresc, preotul nu sfințește nimic. Așa este la ei. Sau, pentru că o socotesc că este pură sexualitate, îl opresc pe preot să se căsătorească. Romano-Catolicii au venit cu propunerea ca preoții să fie necăsătoriți. Nu! Preotul trebuie să fie căsătorit pentru că asta presupune și o sumă de responsabilități, și asta îl face pe om serios, cu grijă. În actul trupesc

dintre bărbat și femeie este și ceva conștient și responsabil. De aceea Biserica o privește ca o Taină și sfințește ca o Taină legătura dintre un bărbat și o femeie. Legătura dintre un bărbat și o femeie nu este una pur trupească. Este și trupească, dar este trupească fără să lipsească o simțire, o unire spirituală. Deși se spune în *Facere* «și vor fi amândoi un trup», dar trup aici nu are numai un sens de trup material, ci vor fi amândoi o unitate. Dar, precum bărbatul nu este numai trup, la fel ca și femeia, ei se întregesc reciproc și simt nevoia să se întregască și sub raport spiritual. Femeia are un fel de admirație o încredere în bărbat, că el este mai tare și o poate ajuta în viață și admiră o anumită forță, dar nu numai o forță trupească, ci și una spirituală, o capacitate de discernământ. Bărbatul admiră la femeie delicatețea ei, capacitatea ei de a aduce o dulceață în viață, de a-l mângâia, de a-l încuraja în felul ei; adică ei se întregesc și spiritual. Viața bărbatului ar fi prea opacă dacă ar fi numai a lui, și iarăși, viața femeii ar fi un sentimentalism sălciiu, dar și un sentiment de neputință, de gol. Ea trebuie să mângâie pe cineva. Și bărbatul iarăși trebuie să ajute pe cineva; ei se întregesc. Aceasta este semnificația celui de al doilea vin la *Nunta din Cana*. Adică **a venit și de la Dumnezeu o putere**. N-a fost numai o înțelegere între ei ca să se căsătorească, a venit și o încuviințare a lui Dumnezeu. **Acolo unde este o mare unire între doi, este Duhul Sfânt**. Duhul singur îi unește fără să se confunde, și simt iarăși că nu depinde numai de ei să fie în această unitate, depinde și de Duhul Sfânt. Vine și harul care-i unește fără să-i confunde și le întărește conștiința că sunt uniți și prin puterea lui Dumnezeu și că au datoria de a rămâne uniți prin aceasta și chiar să facă efortul acesta. **Divorțurile sunt un semn că a slăbit credința**. În unele din imaginile vechi din catacombele primelor secole creștine, bărbatul și femeia sunt prezentați ca având în mijlocul lor pe Hristos. El ne unește, El spune «să fiți una în Mine, precum sunt Eu în Tatăl», apoi cu atât mai mult să fiți una - tu, bărbat și femeie - în Mine. Când văd pe cineva pe care îl iubesc, mă uit pe mine însumi. Sunt atât de concentrat asupra lui că mă uit pe mine, dar simt totuși o mare bucurie. Simt aceasta. Ceea ce arată că, depășindu-mă, mi-am păstrat identitatea, sau mai degrabă am găsit-o pe deplin, deoarece am această fericire bucurându-mă de contemplarea celui alt. Altfel, dacă m-aș pierde, n-aș avea acest sentiment de bucurie. Însă nu mă pierd. Nu mă uit pe mine însumi întrucât mă concentrez asupra celui alt; ci identitatea mea subzistă, realizată, în măsura în care gust,

Așa că iubiți-vă, respectați-vă, nu împlinind pur și simplu pipăit și celelalte... E o ispită! E foarte bine că există așa ceva, ca s-o poți dori, ca să-l poți dori... după ce s-a săvârșit cununia religioasă.

E o mare greșeală să te îndrăgostești de un băiat sau de o fată și să punem problema căsătoriei pentru că mi-e drag de el sau de ea. Nu, nu! Trebuie văzut, cât de cât, dacă sunt străbătuți de fiorii sfintei răspunderi pe care o cere căsătoria¹.

experiez această bucurie. Bucuria este semnul identității personale. Bucuria este semnul că m-am concentrat în iubirea de celălalt, dar și semnul că nu m-am pierdut în această uitare” *Părintele Dumitru Stăniloae*.

¹ „Una este vrednicia vieții: familia! Îndată ce se va stinge familia se va stinge și lumea! Arată, însă, dragoste și dincolo de familia ta! Pentru a se căsători cineva la treizeci de ani, trebuie ca treizeci ca să-l împingă din spate; când ajunge la patruzeci, este nevoie de... șazeci să-l împingă. Este greu să ia hotărârea de a intra în jug. Se obișnuiesc să fie rebeli precum fac caii sălbatici atunci când vor să le pună căpăstru. Se scutură, dau cu copita, și... aleargă departe. Pentru a se căsători cineva puțin, trebuie s-o vrea mult pe persoana cu care dorește să se cunune... Perechile care se căsătoresc, trebuie să aibă același duhovnic, ca să se înțeleagă de la început și să nu aibă probleme mai târziu. Vedeți, duhovnicul ajută foarte mult. Vede cioturile și umflăturile amândurora, și le «cioplește», pentru ca aceia să se potrivească, ca două lemne care trebuie să se unească. Eu, când eram tâmplar, ciopleam lemnele astfel încât să se potrivească bine, să stea singure unite. Apoi puneam și un cui, deși nu aveau potriveală, și forțezi cu cuie să vină la locul lor, atunci uneori din cauza forțării, lemnele vor plesni. De aceea trebuie ca «tâmplarul» să aibă amândouă lemnele în mâinile lui, pentru a vedea ce treabă este de făcut la unul, și astfel să lucreze corespunzător și la celălalt. În felul acesta trebuie să fie duhovnicul. Mult ajută duhovnicul. Multe perechi care se potriveau, care s-au căsătorit din dragoste, s-au despărțit după o vreme pentru că nu au fost ajutați de un duhovnic bun. În timp ce perechi care nu se potriveau, dar au avut același duhovnic, au mers foarte bine. Când se întoarce cineva de la lucrul

său și este nervos și neliniștit, este mai bine să se plimbe printr-un parc timp de vreo douăzeci de minute și apoi să se întoarcă la casa lui liniștit și cu zâmbetul pe buze, chiar dacă întârzie. Cineva m-a întrebat: «Ce unește mai mult pe bărbat cu femeia?» «Recunoștința», răspund. Unul iubește pe celălalt pentru ceea ce îi dăruiește. Femeia îi dă bărbatului ei încrederea, devotamentul și ascultarea sa. Iar bărbatul îi dă femeii siguranța că o poate proteja. Femeia este doamna casei, dar și o mare servitoare, iar bărbatul este stăpânul casei, dar și hamalul ei. Soții trebuie să aibă dragoste curată între ei, pentru ca, existând un climat pașnic în familie, să-și poată îndeplini datoriile lor duhovnicești. Pentru a trăi în chip armonios, soțul trebuie din început să pună ca temelie a vieții lor dragostea, dragostea cea scumpă, ce se află în noblețea duhovnicească, în jertfirea de sine, și nu în dragostea cea mincinoasă, lumească și trupească. Atunci când există dragoste și jertfire de sine, totdeauna se pune unul în situația celuilalt, îl înțelege și-l doare. Și atunci când cineva îl primește pe aproapele său în inima sa îndurerată, îl primește pe Însuși Hristos, Care îl umple cu și mai multă veselie duhovnicească. Scriptura spune că: *Bărbatul este capul femeii*. Adică Dumnezeu a rânduit ca bărbatul să stăpânească peste femeie. Iar a stăpâni femeia peste bărbat este o ofensă adusă lui Dumnezeu. Căci Dumnezeu a plăsmuit mai întâi pe Adam și el a spus despre femeie: *Iată aceasta este os din oasele mele și carne din carnea mea*. Evanghelia spune că femeia trebuie să se teamă de bărbatul ei, adică să-l respecte, iar bărbatul să-și iubească femeia. În dragoste există respect și respectul se află în dragoste. Căci pe cel pe care îl iubesc îl și respect. Și pe cel pe care îl respect îl și iubesc. Adică nu este altceva una și altceva cealaltă, ci amândouă sunt același lucru. Oamenii însă se depărtează de această armonie a lui Dumnezeu, neînțelegând ceea ce spune Evanghelia. Și astfel bărbatul, interpretând greșit cele pe care le spune Evanghelia, îi spune femeii sale: «Trebuie să te temi de mine». Dar dacă s-ar fi temut de tine, nu te-ar fi luat în căsătorie. Sunt și unele femei care spun: «De ce să se teamă femeia de bărbat? Cu asta nu sunt de acord. Ce fel de religie este aceasta? Nu există egalitate?» Dar vezi ce spune Sfânta Scriptură începutul înțelepciunii este frica de Domnul. Frica de Dumnezeu înseamnă respectul față de Dumnezeu, evlavie, sfiala duhovnicească. Frica aceasta te face să simți teama. Ea este ceva sfânt. Egalitatea cu bărbații pe care o cer astăzi femeile poate fi valabilă numai până la un punct. Astăzi femeilor, deoarece lucrează și votează, le-a intrat în cap

Trebuie să simți că celălalt e pentru tine. Există o forță nevăzută în tine, cu care simți că acesta este... „cel ce este”. Îl vezi cum se manifestă, îi vezi naivitatea celui alt, cuminența, dorința de a se dăruia, dar nu doar pentru plăceri; pentru că, de multe ori, dorința [instinctul deghezizat] acoperă scopurile [care până la urmă se demască]. Adică, „domnule, nu mai țin cont de nimic, ne iubim”. Ca până la urmă să-și pună problema despărțirii –

un duh bolnăvicios și cred că sunt egale cu bărbații. Firește sufletele sunt la fel. Dar dacă bărbatul nu-și iubește femeia, iar femeia nu-l respectă pe bărbat, atunci se creează scene neplăcute în familie. Mai demult era considerat un lucru foarte grav faptul de a vorbi femeia împotriva bărbatului. Astăzi a intrat în lume un duh de răzvrătire. Cele mai mari scandaluri se fac de la lucruri de nimic. În familie unul trebuie să se smerească înaintea celui alt să-i imite virtuțile, dar să-i suporte și capriciile. Pentru o astfel de înfruntare a lucrurilor, foarte mult îl ajută pe cineva atunci când gândește că Hristos S-a jertfit pentru păcatele noastre și ne rabdă pe toți, miliarde de oameni, deși este fără de păcat, în timp ce noi când suntem chinuți de capriciile altora, ne plătim păcatele. Bunul Dumnezeu le rânduieste astfel încât unul cu harisma cu care este înzestrat, să-l ajute pe celălalt și prin cusurul pe care îl are să smerească în fața celui alt. Pentru că fiecare om are harismele sale, dar are și câteva cusururi pe care trebuie să se nevoiască să le taie. Dumnezeu ne dă prilejuri de a practica virtuțile. Dar mulți, deși cer de la Dumnezeu să le dea astfel de prilejuri, murmură atunci când întâmpină vreo greutate. Uneori, de pildă, Bunul Dumnezeu din nesfârșita Sa dragoste, voind să-l deprindă pe bărbat cu smerenia și ascultarea își retrage harul de la femeia lui, care începe să devină capricioasă și să se poarte cu asprime. Atunci bărbatul trebuie să se bucure și să mulțumească lui Dumnezeu pentru acest prilej pe care El i-l dă ca să se nevoiască, iar nu să murmure. Sau mama cere de la Dumnezeu să-i dea răbdare. Și chiar atunci copilul ei trage fața de masă cu toate cele pregătite pentru prânz și le aruncă jos. Ca și cum i-ar spune: «Mamă, fă răbdare!»” *Sfântul Paisie Aghioritul*.

pentru că au apărut alte [fete mai sexi] împrejurări ispititoare.

Pentru că frumusețea trupească o să se mai schimbe, dar trebuie să rămână mai departe frumusețea creștină din fiecare, pentru fiecare. Pentru asta se dă verigheta: iubirea celui alt către celălalt. Adică iubirea nu are nici început, nici sfârșit – asta ar fi semnificația verighetii.

În iubire trebuie să fie un puternic sentiment în veșnicie, nu inconsecvență. Nimic nu bucură până la topire, angajare, transformare și transfigurare în sens divin, ca sentimentul de siguranță în reciprocitatea celui alt, ca identitatea deplină a inimilor.

Iubirea răspunde la toate întrebările: iubirea aduce prunci, care dau valoare nemaipomenită căsniciei – zâmbetul lor – și creează unitate nezdruclată familiei.¹

¹ „Până și dragostea între oameni este doar vremelnică, doar uneori se ajunge la armonie. Rare sunt cazurile unei îndelungate împreună-glăsuirii. Iar acum, în starea apăsătorului plictis al vieții sociale când soții nu trebuie să depindă unii de alții din punct de vedere material, căsătoriile se destramă adesea prea curând. Cel mai mult suferă copiii din această pricină. Este potrivit firii ca bărbatul să simtă trupul femeii, și femeia trupul bărbatului. Astfel se înmulțește neamul omenesc. Homosexualitatea este o stare împotriva firii. Fără harul lui Hristos, dorința cea după fire devine împotriva firii, căci fără Dumnezeu toate sunt păcat. Într-o căsătorie, bărbatul să vadă în femeia sa un sprijin, iar ea să aibă multă grijă de soțul său, să-i arate dragoste și să lupte împreună pentru mântuirea lor. Scopul cununiei în Hristos este ca oamenii să ajungă la dragostea deplină, jertfelnică, să-și taie voia lor -, și de acolo, să ajungă la Dumnezeu. În vremea alegerii este nevoie de multă rugăciune, pentru a se face o alegere bună, pentru a se găsi persoana potrivită acestui țel. Există trei nivele [la care trăim]: cel duhovnicesc, cel psihologic și cel trupeș. La

O problemă mai intimă care trebuie lămurită este că cei mai mulți tineri se gândesc mai întâi la o căsătorie pentru plăceri, ceea ce este o mare greșeală. Aceste lucruri ți le-a dat Dumnezeu gratuit, nu trebuie să te mai preocupe. Nu mănânc pentru că e dulce mâncarea, ci ca să mă hrănesc. Că e dulce are un avantaj, dar nu acesta este scopul.

femei, cel psihologic se apropie mai mult de cel duhovnicesc, așa încât ele socotesc evenimentele psihologice ca fiind duhovnicești. La bărbați, cele psihologice se apropie mai mult de cele trupești, pentru aceea și caută satisfacție și plăcere trupească; diferența dintre psihologic și duhovnicesc este aceeași cu diferența dintre omenesc și dumnezeiesc. În viața duhovnicească, toate sunt roadele împreună-lucrării omului cu Dumnezeu. Una este dragostea psihologică, alta este erosul platonice, și cu totul altceva erosul dumnezeiesc. Dragostea erotică îl înalță pe om. Soluția este mai întâi fuga, apoi întoarcerea către Dumnezeu. Crucea este dragostea de-sine jertfitoare a lui Dumnezeu, Cel ce S-a răstignit de voia Sa. Crucea lui Hristos este trăită prin împlinirea poruncilor Lui. Atunci când ne încordăm duhovnicește (spre a ține poruncile), atunci ne și răstignim. Dragoste este când cineva se face „tuturor toate”, când se poartă sincer cu oamenii pe care-i întâlnește și împreună cu care locuiește, când nu dorește să-și impună ale sale, ci primește voia celuilalt ca pe propria-i voie. Sfântul Apostol Pavel adâncește subiectul dragostei în Epistola către Romani mai bine decât în cea către Corinteni. Sfinții Părinți îndeobște nu vorbesc în amănunt pe tema căsniciei și soților. Când cineva trăiește în pocăință, află dezlegare la multe probleme. Omul cu frică de Dumnezeu primește luminare pentru a înfrunta problemele deosebite. Este nevoie ca soțul și soția să învețe lepădarea de sine - să-și taie voia unul în fața celuilalt (Efeseni 5, 21). Atunci învață să primească în existența lor o altă existență. Dată ne este porunca - a iubi. Iubirii, firească îi este ascultarea, precum urii, proprie îi este împotrivirea. Noi, creștinii, devenim persoane atunci când ne unim unii cu alții în Hristos și trăim, prin dragoste, în celelalte persoane. Astfel trăim treimic”

Părintele Sofronie Saharov.

Așa și plăcerea, este o consecință. Nașterea de copii este o consecință, nu e un scop suprem al căsătoriei. Scopul este stimularea reciprocă pentru mântuire. Așadar este o greșeală să construiești o relație pe niște motive imediate - să fie o lună de miere și o viață de amar.

Dacă este iubire lucrurile se rezolvă de la sine: se uită unul la altul și știu ce au de făcut.

M-ar bucura ca acești bărbați să aibă o mai mare stăpânire de sine, creștere și educație cu mai multă răspundere: o conștiință mai ascuțită și o bărbăție jertfitoare. Bărbatul să fie curat în fiecare cugetare și mișcare, să se cucerească pe sine și să fie el, „cel ce este”, pentru mirea lui - ca să fie sigur că și el, și casa lui vor avea un viitor aureolat.

Este o mare Taină că sunt niște bucurii care se imprimă în sufletele amândurora. Relația sexuală rămâne un lucru neînsemnat în comparație cu aceste bucurii.

În legătură cu nașterea de prunci și creșterea lor, vă spun: mama este mamă încă de la zămislirea copilului și stările de încurcătură sufletească, de supărări, sunt cele mai nepotrivite și sunt mari greșeli pentru formarea fătului, pentru că se imprimă în el toate supărările tale și mititelul se naște irascibil și cu altele asemenea.

O foarte mare prețuire din partea soțului, o liniștire sufletească mare, face mult mai mult decât indică medicii și altele asemenea. Rețetele, luați-le cum vă indică medicii [creștinii], că doar nu anulăm rețetele. Fericiți sunt cei care așteaptă copii. Dar să știți că fătul are sufletul în el încă de la momentul zămislirii. Chiar în dreptul Roman se spune

„Copilul, odată zămislit, are drept de cetățean.” Ați auzit ce ziceau? Și continuă: „Cu condiția ca să se nască,” spun ei, ca să îl pună la „inventar”.

Să-i creșteți să se mântuiască (Efes 6, 4). Familia este locul în care înveți primii pași în viață, acolo te formezi ca om în cei șapte ani de-acasă. Apoi, școala și Biserica îți desăvârșesc educația. Este foarte important ca un copil să aibă ambii părinți care să-l îndrume. Tatăl îi asigură traiul, îl ocrotește și-l poate învăța multe. Mama îl hrănește, îl îngrijește când e bolnav, îi dă balsam pentru sufletul rănit, sădește în copil încrederea în viitor. „Mama naște, mama renaște.”

Ca metodă tot blândețea rămâne cea mai bună, pentru că, folosind asprimea, copilul te ascultă de frică și prinde numai în „piele” învățătura ta. Dar dacă te porți blând cu el: „Copilul tatii, copilul mamei, uite așa...” Cu alte cuvinte, copiii mei să mă asculte și după moartea mea, pentru că le rămân: „Uite, Doamne, ce spuneau mama și tata!” Dar dacă te-ai purtat aspru cu el, a miorlăit, l-a durut și nu te ascultă. Deci, ca metodă, tot blândețea. Dar asta nu înseamnă să nu le împletim, ci să fie și un pic de asprime, pentru că el dorește să îplinească numai ce vrea el, nu ceea ce trebuie. Dar foarte important este să-i dai exemplu de viață. Pentru că el știe să vorbească, nu l-ai învățat tu să vorbească, dar te-a auzit pe tine vorbind în casă și a învățat și el. Și-ți învață și faptele tale. Deci să fii exemplu, acesta este cel mai mare lucru! Mai întâi trebuie să fim cu dibăcie. Să încercăm să-L prezentăm accesibil în povestiri pe Dumnezeu conștiinței lor. Să înceapă să se închine. Copiii nu înțeleg puterea grozavă a

credinței, dar practica în sine va aduce roade mai târziu. Un alt element din educația lor ar fi să-i iubească la rândul lor pe ceilalți copii. Învățătura creștină îi mai domolește. Știți cum se spune: „Părinții care nasc copii și-i educă să fie cumini umplu Raiul de sfinți.” Pentru că se înțelege că dacă i-ai făcut, trebuie să-i și mântuiești. Și nu poți să-i mântuiești fără blândețe. Părinții trebuie să se bucure la vederea copiilor când intră în casă. E aici problema libertății fiului care are tendința să facă ce vrea, nu ce trebuie. Copilul este neformat, dar poți întrezări și câte ceva neprevăzut, care te surprinde: „Măi, ia uite ce a spus copilul acesta!” Trebuie să-l înțelegi. Eu cred că blândețea este fundamentală în educație. Blândețea dă rezultatele cele mai bune. Repet, numai ea prinde în adânc.

Eu nu văd neapărat ceva rău în simbolul acesta al moșului generos, care le dă cadouri micuților. Moșul e, până la urmă, o convenție, o ficțiune, menită să contribuie la educația copilului. Este o bucurie așteptată și un act de pedagogie, că-l învață să fie cuminte și să dăruiască, la rândul său. E mai ușor să-l educi pe copil, să-l disciplinezi, să-l determini să învețe bine, promițându-i o recompensă. Sigur, și pedeapsa e utilă, dar dragostea e indispensabilă. Și tot din dragoste, părinții o pot face și pe Moș Crăciun. Fără îndoială, în această industrie și în această propagandă a lui Moș Crăciun există un rost mai adânc, care poate urmări să rupă imaginea lui Moș Crăciun de Nașterea Domnului. Probabil că pe undeva există un comandament anticreștin, că nici dracul „nu stă cu mâinile în sân.” Dar nu este nici o primejdie,

atâta vreme cât părinții creștini știu să-și educe copiii, să-i învețe să se închine și să le explice totul în amănunt.

Grija cade tot pe familie, să-l dirijeze continuu și să îndrepte ceea ce a învățat greșit. Tot mama rămâne pedagogul cel mai bun. Și la școală îi obișnuiesc cu comunitatea. E o oarecare ordine. Nu este rea, dar s-ar putea să fie o dirijare necreștină. El trebuie învățat să spună ce s-a întâmplat la școală și părinții să îndrepte cu orice chip greșeala enormă pe care a făcut-o un pedagog. Sunt mai puțini copii care spun: „Eu fac așa pentru că m-a învățat profesorul,” însă aproape toți spun: „Așa m-a învățat tata sau mama.” Pentru că aici dragostea e simțită de toți, din partea tuturor.

În afară de această poruncă: „Să-ți cinstești părinții” (Matei 15, 4) mai este o poruncă a lui Hristos care spune: „Lasă și tată și mamă și soț și soție și copii” (Matei 10, 37; Cf. Luca 14, 26). Atunci când ești în dilemă pentru Hristos, trebuie să știi că El e mai presus de toate. Pe El trebuie să-L iubești mai întâi. Pe El să-L asculți, și pe urmă pe părinți.

Nu este nici o greșeală dacă ei se supără că tu te duci la biserică și tu continui să te duci. De unde este obiceiul acesta ca fiul să se ducă la biserică și părinții să nu se ducă? În loc să fie, hai să zicem, invers. Pentru că nici Iisus Pruncul nu le-a spus Maicii Domnului și dreptului Iosif că rămâne la templu. Și l-au căutat trei zile. Și după ce L-au găsit, Maica Domnului L-a întrebat: „De ce ne-ai făcut asta?” Și le-a spus: „Nu știți că întru cele ce sunt ale Tatălui Meu mi Se cădea Mie să fiu!” (Luca 2, 49). Că vorbeam de copii. Ce educație le-au făcut?

S-a mers pe principiul inerției: l-am născut, l-am crescut, trebuie să-l însor, nu-știu-ce. De aici boli, de aici fel de fel de nenorociri. Și vin târziu la duhovnic, la moarte, când nu mai pot să deschidă gura să mai zică un păcat la spovedit.

Mântuitorul a fost atent să spună cu prudență lucrul acesta: „N-am venit să aduc pace pe pământ, ci am venit să aduc sabie” (Matei 10, 34-35). „Adică ceartă între fiică și mamă, între noră și soacră, între tată și fiu.” Realitatea este că învățătura creștină pătrunde în sufletul copilului. Părinții însă sunt uneori împotrivă.¹ Sfânta Tecla, prima muceniță a

¹ „Nu am venit să împac adevărul cu minciuna, înțelepciunea și prostia, binele și răul, dreptatea și silnicia, bestialitatea și omenia, inocența și desfrânarea, pe Dumnezeu și pe mamona: ci am adus sabie, ca să tai și să le despart, încât să nu se amestece». Cu ce să le desparti, Doamne? Cu sabia adevărului. Ori cu sabia cuvântului lui Dumnezeu, ceea ce e totuna: fiindcă adevărul este cuvântul lui Dumnezeu, și cuvântul lui Dumnezeu este adevărul. Apostolul Pavel, îndemnând pe efeseni la viața duhovnicească, spune: «Luați și coiful mântuirii și sabia Duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu» (Efeseni 6, 17). Drept aceea, «sabia» este cuvântul cel duhovnicesc, este acel «cuvânt cu putere multă», adică rugăciunea și sfatul cel bun. Sfântul Ioan Teologul, cel care a scris Apocalipsa, a văzut în vedenie pe Fiul lui Dumnezeu, în mijlocul a șapte sfeșnice, și din gura Lui ieșea o sabie ascuțită de amândouă părțile. «În mâna Lui cea dreaptă avea șapte stele; și din gura Lui ieșea o sabie ascuțită cu două tăișuri, iar fața Lui era ca soarele, când strălucește în puterea lui» (Apocalipsa 1, 16). «Sabia care iese din gură ce poate fi altceva decât cuvântul Lui Dumnezeu, cuvântul Adevărului? Această sabie este mântuitoare pentru lume, nu pacea binelui cu răul. Cel care caută să îmbine cele potrivnice, neseparându-le în viața lui, va porni război cu Dumnezeu». Tot la începutul cărții Apocalipsa, găsim scris: «Pocăiește-te deci, iar de nu, vin la tine curând și voi face cu ei război, cu sabia gurii Mele» (Apocalipsa 2, 16). Cuvântul și judecata lui Dumnezeu sunt precum o sabie, despărțind definitiv răul de bine

lui Hristos, a fost ucenica Sfântului Apostol Pavel. Mama ei intenționa să o mărite, mai ales că era de o frumusețe deosebită. Acum vă întreb: putea Sfânta Tecla să nu-L urmeze pe Hristos pentru că se opuneau părinții ei? Lumea este obișnuită să meargă pe un făgaș normal, fără să se angajeze, psihologic vorbind, la o luptă dincolo de ceea ce suntem – să împlinească cuvântul Sfintei Scripturi.

Tinerii să prețuiască cu adevărat valorile reale ale existenței. Să se întrebe: „Cine m-a creat?” Trebuie să fie un Mare Meșter! Aștept de la tineri să se deștepte, să descopere care sunt scopurile ultime ale vieții. Lupta nu trebuie dată pentru idealuri

și lumina de întuneric. Că această înțelegere este dreaptă se vede și din ce spune Hristos în continuarea cuvântului inițial: *ca am venit să despart pe om de tatăl sau, și pe fiică de mama sa, și pe noră de soacra sa*. Căci dacă fiul merge după Hristos, iar tatăl rămâne în întunericul minciunii, sabia adevărului lui Hristos îi va despărți. Adevărul este mai vrednic de iubit decât tatăl. Și dacă fiica merge după Hristos, iar mama rămâne îndărătnică în tăgăduirea lui Hristos, ce unire poate fi acolo? Oare nu este Hristos mai dulce decât mama? La fel și nora cu soacra ei. Dar să nu înțelegi strâmb - că cel ce îl cunoaște și-L îndrăgește pe Hristos trebuie deodată să se despartă trupește de rudele sale. Așa ceva nu scrie. Este destul a fi despărțit cu sufletul și a nu primi în el nimic din gândurile și faptele necredinței; căci dacă credincioșii s-ar despărți și trupește de necredincioși, s-ar face în lume două tabere potrivnice. Cine i-ar învăța și îndrepta atunci pe necredincioși? Înțeleptul Pavel scrie: *că se sfințește bărbatul necredincios prin femeia credincioasă, și se sfințește femeia necredincioasă prin bărbatul credincios*. Așadar, cuvintele despre aducerea sabiei pe pământ sunt pe deplin potrivite cu Hristos - Făcătorul de pace și Dătătorul de pace. El dă cereasca Sa pace, ca pe un balsam ceresc, celor ce cred în El fără fățarnicie. Însă nu a venit să facă pace între fiii luminii și fiii întunericului” *Sfântul Nicolae Velimirovici*.

mărunte¹, ci numai și numai pentru idealul cel mai înalt – mântuirea. Dacă lupta ta este să termini o facultate, să ajungi medic sau inginer, acesta este un ideal mărginit.

Ce canon obișnuieți să dați femeilor care au făcut avorturi?

¹ „Episodul Nicodim (Ioan 3, 3-7) este, probabil dovada cea mai bună a imposibilității culturii și inteligenței de a constitui singure calea către Hristos. Cultura, inteligența ori știința nu-s piedici, dar nici elemente ajutătoare. Iar cazul în speță, atâta chiar dovedește: că mintea și învățătura pot să nu stea în calea credinței. Odată omul ajuns la credință, cunoașterea și ascuțimea îi vor fi însă de folos, vor amplifica, adânci și ageri credința” *Părintele Nicolae Steinhardt*. Nu voi obosi să repet cât de prețioasă este educația. În lipsa ei - incluzând aici și rafinamentele erudiției - , omenirea este incapabilă să înțeleagă și să descâlcească nodurile existenței, să practice arta viețuirii împreună. În fond, bunăvoința față de celălalt îți priește mai mult decât călcarea reciprocă pe picioare. Un adevăr elementar pe care unele ființe au fost destul de înțelepte să-l rețină din bun început, de când s-au organizat în comunități și au pornit în căutarea lui Dumnezeu. Dar nu este mai puțin evident că există și o erudiție seacă, autosuficientă, apodictică; ea se mișcă în gol, fără să înnobileze câtuși de puțin dispozitivul mental și afectiv al celui care se înzorzonează cu ea” *Mihai Șora*. „Dezvoltarea intelectuală a unui om este foarte ușoară și rapidă; despărțită însă de împreună-dezvoltarea cu mintea, de curăția inimii (caracter) și a sufletului, devine foarte primejdioasă. Este cea mai ușoară pentru că depinde numai de mulțimea impresiilor prinse de simțuri, ordonarea acestora, ca și de combinarea lor. Pentru dezvoltarea intelectuală ce formează o pătrime din om, avem cinci simțuri, iar pentru dezvoltarea celorlalte trei pătrimi din om, avem cele patru Evanghelii. Ca să putem ajunge intelectuali, ne stau la îndemână mii de învățători, iar pentru a deveni oameni desăvârșiți, stă singur Hristos. A spune: eu sunt intelectual este același lucru cu a spune: eu sunt o pătrime de om. De aceea numele de intelectual este nume neomenesc și o acuzare a propriei persoane” *Sfântul Nicolae Velimirovici*.

– E atât de important, pe de-o parte, și de delicat, pe de altă parte, să poți să comunici public canonul pe care îl dai pentru diferite păcate. Consider că acest păcat este printre cele mai mari păcate posibile. Mi-am zis în sinea mea – motivat – că a ucide un copil în pântece e mult mai grav decât a omorî un om botezat.

Mai întâi de toate, acest copil e autonom. Mama care îl poartă în pântece n-are drept asupra vieții lui. El e, fără discuție, liber să crească cu purtarea de grijă a Lui. Atunci când soții se feresc să nu nască prunci fac un fel de fraudă conjugală – privind la marile planuri ale lui Dumnezeu – sau în cele din urmă, fac ceva mai grav, recurg la avort. Creatorul în planurile Lui, unde putea să asigure creșterea fătului mai bine ca într-un pântece de mamă?!

Se mai știe că lupoaicele alăptează copiii; o lupoaică îl alăptează, iar mama lui îl ucide. Vă dați seama ce cruzime și ce abdicare de la rosturile de mamă, de femeie, care este atât de laudată în creația Lui. Deci, avortul este o crimă foarte mare, pentru că acest prunc, mai întâi, moare nebotezat. El are suflet din momentul zămislirii. Chiar în Dreptul Roman se spune: „Copilul, odată zămislit, are drept de cetățean.” Cu condiția să se nască, spun ei. Dar pe noi nu ne interesează rezultatul unui recensământ acum; dacă nu e-n inventar...

Deci sufletul există din momentul zămislirii. O părere relativă a unor sfinți părinți spune că pruncul avortat „nu ar fi la bine pentru nebotez, nici la rău pentru nevinovăție.” Nu ne amestecăm; noi îi pomenim la proscomidie, știți, pe „pruncii înainte de vreme.” Chiar am avut o discuție cu părintele Ion

Buga spunându-i că „pruncii înainte de vreme” sunt copiii aceștia avortați. Și mi-a zis: „Tot Arsenie ai rămas – teolog!”

Canonul Sfinților Părinți este foarte mare. Aceștia opresc de la Sfânta Împărtășanie chiar până aproape de sfârșitul vieții. Însă contează foarte mult problema căinței în fața duhovnicului, respectiv a mamei care a făcut un avort.

Nu poți să-i dai unei mame care are căință un canon de cincisprezece ani sau douăzeci de ani – cum, de altfel, s-a întâmplat din partea unor duhovnici, lucru pe care, vă spun drept, nu l-am acceptat.

Într-o vizită pe care am făcut-o la Sihăstria – sunt cu metania din Sihăstria, dar am plecat de tânăr de acolo – am întrebat pe unii duhovnici pe care i-am adus în mănăstire și doream să-i mai văd ca să știu cum mai canonisesc. Și mi-au spus așa: „Dacă au douăzeci de avorturi, noi nu le mai dezlegăm.”

– *Până la moarte nu le mai dezlegă, dacă au foarte multe avorturi?*

– Au fost puțini cei care au dat canon până la moarte, dar au dat. Au socotit importanța mare a Sfintei Împărtășanii. Sau au legat așa, gândind că e ucidere grozavă. Nu, nu-i așa. **„Și ce faceți cu aceștia pe care nu-i dezlegați, îi trimiteți la Arsenie?”** – l-am întrebat pe respectivul părinte Ambrozie, care-mi era fiu duhovnicesc. Nu m-a bucurat deloc poziția asta, pentru că, dragii mei, Domnul Iisus Hristos S-a răstignit, S-a jertfit pentru toate păcatele posibile, ținând cont de gravitatea lor, de numărul lor, ținând cont de acel „de șaptezeci de

ori câte șapte" (Matei 18, 22), care înseamnă permanență.

Cuvântul „șapte,” în Scriptură înseamnă „mai mult” și Mântuitorul dorea să spună permanent, dacă există căință (Pilde 24, 16). Deci nu trebuie să mărginim, nu trebuie să punem limite Jertfei de pe Golgota, refuzând căința oamenilor. Dacă Sfânta Împărtășanie este atât de mare încât n-o merităm, tot atât de important, și chiar mai important, este să n-o neglijăm tocmai pentru că este mare.

În ce privește oprirea de la Sfânta Împărtășanie a femeilor care au făcut avorturi, eu **n-am depășit trei ani** dacă se căiesc din toată inima. Și se căiesc! Dar mai mult decât a canonisi, le arăt cu orice chip marea greșală pe care au făcut-o. Pruncii aceștia lepădați ne văd și este încă timp să plângem și să cădem cu fața la pământ. Le dau canon – sfătuitor, bineînțeles – în sensul unei nevoițe scurte, dar permanente; zi de zi, toată viața, să facă ceva, care e o chestiune de secunde, dar care ține de pocăința aceasta sinceră. Să fie conștiente toată viața de ceea ce au făcut. Nu mă interesează un canon rece, pe care îl face „trrr-trrr-trrr” sau nu-l face, ci un canon la care să participe. Și am rezumat numai la câteva secunde durată acestui canon pe care îl dau, numai să fie o stare de prezență continuă referitor la ceea ce a făcut. **Oprire de la împărtășit sub trei ani; n-am depășit trei ani.** Dar nu fac lucrul acesta de capul meu, ci urmărind canoanele *Pidalionului*. S-au tipărit deja șapte ediții; prin anii 50' nu era nici o ediție; ba era una, destul de ascunsă, făcută de un preot îndrăzneț; Sfântul Vasile cel Mare are foarte multe canoane mari, încât e considerat în lumea

duhovnicească drept cel mai tare în canoane. El spune așa în Canonul 74: „Dacă oricare dintre cei ce au făcut păcatele menționate mai înainte, se va face sânguitor, mărturisindu-se, acela căruia prin iubirea de oameni a Lui i s-a încredințat puterea de a lega și dezlega, văzând covârșirea mărturisirii celui ce a păcătuit, s-ar face mai blând întru a micșora timpul epitimiei, nu este vrednic de osândire; fiindcă examinarea Scripturilor ne face cunoscut că cei ce cu mare durere se mărturisesc, degrabă ajung iubirea de oameni a lui Dumnezeu.” De unde se înțelege că intensitatea pocăinței, a trăirii, ne apropie foarte mult de starea omului duhovnicesc și de iertare. De aceea le-am spus duhovnicilor: **„Urmăriți flexibilitatea canoanelor, nu numai decât litera lor, că altfel ajungeți să dați canoane de zeci de ani!”** (II Cor 3, 6). În canonisire, duhovnicii ar trebui să explice celei ce se mărturisește cât de cât cum stau lucrurile. Trebuie să o pună într-o stare de îngrijorare, dar nu să o înspăimânte cu gândul că nu va mai fi iertată. Să o asigure că este iertată, că o dezleagă, cu condiția ca ea să-L îmblânzească pe Dumnezeu prin acte de pocăință, de prosternare, câteva secunde pe zi, în fiecare zi cât va trăi pe pământ.

Deci Sfântul Vasile cel Mare spune chiar el, în Canonul 74, ceea ce v-am spus! Și mai este o însemnare la Canonul 73, tot al Sfântului Vasile cel Mare, care spune că în vremea aceea se dădeau canoane mari pentru că era și credință mare: „Zonara zice că fiecare din Părinți după vremurile sale a rânduit canonisirea [...]. Părinții din vremurile de prigoană aveau mai pogorătoare

canonisirile pentru că credința era neîntărită, iar Sfântul Vasile cel Mare era mai aspru pentru că credința era mai tare în vremea lui.”¹ Noi trebuie să ținem cont și de momentul istoric pe care îl trăim. Aceasta ar avea un cuvânt determinant: starea reală a sufletului omenesc din acest moment istoric. Plus faptul că e o serie întreagă de împrejurări, de situații între soț și soție, o serie întreagă de judecăți și prejudecăți de care trebuie să ții cont ca duhovnic, mai ales când este vorba să-i oprești ani de zile de la împărtășit.

Deci eu nu sunt pentru o oprire prea mare. Pe duhovnici îi întreb dacă au fost prea aspri sau prea blânzi. Dacă au fost cu pogorământ e foarte bine, dar bazându-se pe trăirea celui care se căiește. Nu trebuie să se rămână doar la un canon rece – „faci atât pentru că ai păcătuit atât.” **Când vin la mine la spovedit diferiți credincioși, femei mai ales, și îmi spun pe ce perioadă de timp au fost opriți de la împărtășit, îmi dau seama ce păcate au făcut după câți ani au fost opriți. Asta nu înseamnă duhovnicie, ci înseamnă un fel de dura lex, sed lex** – legea e aspră, dar e lege –, care în justiția laică se potrivește, dar în duhovnicie nu, pentru că în pastorație se face uz de mila lui Dumnezeu cu orice chip. În sfârșit, sunt multe lucruri de spus în legătură cu poziția aceasta duhovnicească și cu grija mântuirii noastre.

Primul lucru – și singurul, de fapt – de care trebuie să țină seamă duhovniciei când dau canoane

¹ *Pidalion*, Canonul 73 al Sfântului Vasile cel Mare, Tâlcuire, Mănăstirea Neamț, 1844, p. 467.

femeilor care au făcut avorturi este căința cu orice chip. Să boteze copii, să facă milostenie... De altfel, aceasta este obligat orice creștin s-o facă. Aspectul esențial al sfatului și al canonului, este căința propriu-zisă. De frângerea inimii trebuie să ținem cont. Am întâlnit femei, după douăzeci-treizeci de ani, care făcuseră avorturi și nu spusese niciodată lucrul acesta – din diferite motive. Deci este în funcție de intensitatea pocăinței, nu de perioada timpului, pentru că nu timpul decide! Nu timpul decide când te împărtășești, ci pocăința interioară este cea care decide. Este gândul la iad, dar nădejdea la Dumnezeu, știind cu orice chip – trăind știința aceasta! – că Hristos este peste măsură de Iubitor și că iadul este marea durere a Lui! În toată opera Sa, în tot ce face Dumnezeu, nu are gândul să-l piardă pe om. Și i-a dat duhovnicului putere nelimitată – care este, ca ființă, la același nivel cu cel care se spovedește, că e om și el –, și puțința de a-l rându, de a-l pune pe drumul cel mare, adică pe drumul singur al veșniciei fericite.

Preotul, dacă face abuz de puterea aceasta, este foarte vinovat; dar mai vinovat este dacă rămâne inconștient de puterea pe care o deține. Așa că în cazul avorturilor, atunci când stau de vorbă cu duhovnicii – dacă este cazul – eu sunt silit să-i canonisesc pentru că au fost neînțelegători și au dat cu asprime canoane de ani și ani.

Nu timpul decide apropierea sau depărtarea de Sfintele Taine, ci pocăința interioară. S-ar putea, într-un timp foarte scurt, să ajungi la marea milostivire a lui Dumnezeu. Deci contează enorm trăirea aceasta pentru El – „prăpastie de smerenie,”

cum se spune. Aceasta va decide. Dar oamenii vin nepregătiți și din punct de vedere al gravității păcatelor – sau vin din obicei, la Crăciun, la Paști, așa din inerție că trebuie să se spovedească. Ei, atunci trebuie să-i pui un pic în simțire, dacă i-ai prins. Dar vă mai spun și următorul indiciu: **mărturisirea în sine este un canon!** Nu este ușor să vii și să mărturisești păcate atât de ascunse. Pe de altă parte, întreb și asta: „Ai spus păcatul și altcuiva?” – că se împrăștie vorba: „A făcut și cutare, cutare...”.

Am întrebat adeseori femei, fete, despre avort. Și ce am constatat: când le întrebam de niște păcate neînsemnate, spuneau foarte greu că le-au făcut; le era rușine – că au mințit, că au furat etc. Dar când le întrebam de avort, răspundeau imediat: „Da, am făcut!”, ca și cum avortul era un lucru neînsemnat. Aceasta pentru că avortul în vremea de astăzi este considerat un păcat oarecare. Mă interesa să le pun în starea de trezvie, de simțire, arătându-le că întreruperea de sarcină este un păcat foarte mare, grozav de mare.

– *Ce sfaturi de mângâiere obișnuiți să dați acestor femei care vin, femei care uneori deznădăjduiesc pentru păcatul pe care l-au făcut?*

– Adevărul este că nu le las în situația de a fi deznădăjduite de fel de fel de gânduri, ci le spun: „Da, este iertare. Eu te dezleg acum pentru totdeauna, numai că urmează să-L îmblânzești pe Dumnezeu cu acest simulacru de canon pe care ți-l dau.” Dar un canon de simțire, nu unul de nevoie. Deci cu orice chip o asigur că este iertată și nu este nevoie să mai mărturisească păcatul încă o dată. S-a

spus că trebuie să spovedești din când în când păcatul, chiar dacă nu l-ai mai repetat... Nu este adevărat! Dacă ți-l mai amintești s-o faci numai în gând.

Unii duhovnici spun că e bine să mai spovedești din când în când păcatele mari, să faci mărturisire generală. Eu îi sfătuiesc pe cei care vin la mine să-și amintească păcatele care le-au făcut, fără să mai facă o nouă spovedanie, pentru că altfel se diminuează validitatea pe care o are dezlegarea respectivă – ca și cum „mă botez din nou ca să fiu sigur că am scăpat de consecința păcatului lui Adam!” O singură dată se mărturisește păcatul dacă nu l-ai mai repetat; dar mă interesează ca mărturisirea să fie cu simțire proprie, cu participarea inimii. Deci, le asigur că sunt iertate, să intre într-o stare de continuă nădejde, dar cu o căință permanentă. Tocmai acesta este canonul pe care îl dau. Să facă milostenie, să boteze un copil. Pentru că este posibil ca respectiva femeie să nu aibă nici bani de pâine, darămite de Botez!

– *Mai este o situație specială în ajunul Paștelui sau în ajunul Crăciunului, când vine foarte multă lume la spovedit, mai ales în Săptămâna Mare. Ce le recomandați preoților să facă, când știu că nu mai vin altă dată?*

– După cum vedeți, e mare aglomerație la ușa mea – asta e zilnic. Deci se ivește prilejul la spovedanie și discut cu ea despre gravitatea păcatului și, sigur, o invit să mai vină. „Când să mai vin, părinte?” „Când ești rănită. Dar s-a terminat cu păcatele acestea.” Le spun în așa fel, ca să înțeleagă că păcatul acesta nu se mai poate repeta. „Nu știi pe

cine omori; fătul nici nu se poate apăra de lucrul acesta. Nu știi, femeie?!”

Era un împărat care a cucerit pe alt împărat și intenționa să omoare tot neamul împăratului, după ce a intrat în palătele lui. Și într-o cameră a descoperit un copil mic. Copilul, când l-a văzut, a ridicat mâinile spre tiran, râzând și astfel l-a dezarmat complet. Ei, vedeți? Copilul, în pânțe, nu poate să se apere. S-a demonstrat că fătul simte pericolul, **simte cuțitul ucigaș și se rotește puternic, într-un strigăt mut, dar nu se poate nicicum apăra.** Vasăzică, este o ființă. El nu se poate apăra și tu îl ucizi cu atâta cruzime și cu dezinvoltură... Poate să iasă un preot, poate să iasă un mare despicător de idei... Nu știi pe cine omori. Avortul a devenit un obicei, iar acum statisticile însumează cifre îngrozitoare.

– *Ce le sfătuiți pe femei să facă, pentru că bărbatul nu este de acord cu înfrânarea sau cu păstrarea pruncilor zămisliti.*

– Cu nici un chip să nu facă avort, indiferent ce s-ar întâmpla. „Pe viață și pe moarte” le spun eu. Cu nici un chip n-au voie să ucidă. Divorț, orice altceva, dar nu avort, nu ucidere.

– *Pot fi recomandate mijloacele anticoncepționale, cu pretextul că este un păcat, dar este un păcat mai mic?*

– Dragă, anticoncepționalele și alte mijloace (sterilet, prezervativ, soroacele după calendar) sunt fraudă conjugală și atentat împotriva planurilor lui Dumnezeu. Nu e crimă; e numai atentat. Este un păcat mai mic. Dar noi nu îngăduim nici cel mai mic păcat! Pentru că din momentul în care m-așez pe această poziție de acceptare a unor păcate mai mici,

încep să mă gândesc: „Dar care-i mic și care-i mare?” Sau „Șarpe mic și șarpe mare”; dacă te mușcă un șarpe mic cu puțină otravă încât e suficient ca să mori, nu mai e nevoie să te muște altul mai mare! Deci e o mare greșală. Nu accept, însă nu-i pot opri de la Împărtășanie dacă au făcut aceste fraude conjugale, ca pe cei care au făcut avort. Îi împărtășesc mai repede. Nu putem să ținem lucrurile pe loc; nici nu putem condamna femeia să reziste la tirania unui soț păgân. Am zilnic cazuri din acestea! Nu putem accepta cu nici un chip păcatul. Pot merge până acolo încât să se despartă! Pentru că și aceste „specii” de bărbați necredincioși – sunt destul de multe cazuri – trebuie înțelepțiți și ei prin refuzul femeii... Ea nu e jucăria lui, nu este păpușa căreia să-i strâmbe el gâtul pentru că știe că e flexibil. Nu! Femeia trebuie să fie: „cu el totdeauna, ca el totdeauna” (I Cor 11, 11). Adică, e liberă ca și el. Cum să facă crima aceasta?! Și de aceea zic: nu e obligată, săraca, să suporte tirania acestor lucruri; e liberă și se poate desparti.

– *Deci le spunem clar: să nu folosească anticoncepționale.*

– Cine poate să le spună altfel?! Păi, cum să le spunem noi: „Folosește anticoncepționale?!” Noi întâlnim persoane care ne mărturisesc că au făcut păcatul acesta și trebuie să luăm niște măsuri mai ușoare decât în cazul în care ar fi făcut avort; dar nu ca și cum n-ar fi făcut nimic.

– *Dar eu am întâlnit un preot care, văzând cât de multe femei cu avorturi vin la el, ca totuși să nu mai facă crima asta atât de mare, le-a zis: „în loc de păcatul ăsta*

mare, măcar alegeți unul mai mic, dacă nu puteți să faceți altceva..."

– Dragă eu am întâlnit și altceva: niște îngeri buni care s-au făcut draci. Putem să acceptăm oare acest sistem de compromisuri și chiar să facem lege din sistemul și metodele noastre? Nu se poate! Gravitatea păcatului rămâne! Un duhovnic n-are voie să dezlege nici ca să se mănânce de dulce, măcar că în Canonul 69 Apostolic, în jurul căruia se învârt toate rigorile postului, se spune până la urmă așa: „... afară de caz de boală.” Dar eu nu dezleg dinainte. „Domnule, dumneata, dacă ai omorât un om, vii la mine și te spovedești și te dezleg. Dar nu-ți spun dinainte: „Omoară-l.” Nu spun dinainte: „Mănâncă de dulce.” Nu am voie, ca duhovnic, să dezleg dinainte ceea ce, de fapt, e legat de Biserică. Eu dezleg după ce ai făcut păcatul, dar nu anticipez.

Preoții trebuie să fie foarte blânzi, foarte îngăduitori, dar pe poziția lui Hristos. Hristos n-a putut să accepte nici cel mai mic păcat! Pentru aceasta, El a suferit toate împunsăturile, loviturile și scuipările. Nu poate să accepte! Că te iartă dacă te pocăiești, asta e altceva. Duhovnicul care este înzestrat cu acest nemaipomenit har, nu poate să facă compromisuri prealabile.

Dumnezeu a creat două lucruri nemaipomenite, care nu pot fi mai desăvârșite: a creat o Femeie distinsă, care a născut un Dumnezeu; și Preoția, prin care Îl aduce pe Dumnezeu din cer și-L naște din nou pe Sfânta Masă. Vă dați seama ce înseamnă Preoția?! Vă dați seama în ce veșminte s-a îmbrăcat un om și cu ce har dumnezeiesc?! Are putere... Și atunci, nu poți să faci un astfel de compromis. Noi

ca duhovnici avem puterea să dezlegăm cu orice chip, orice, dar nu anticipăm săvârșirea păcatului. „Eu Mă răstignesc” – a zis Mântuitorul; dar nu „pentru unele da, pentru unele nu.” Nu se poate accepta să faci compromisuri. Să fim blânzi, să nu le oprim prea mult, să le iubim, să ne pară rău că se află în stare de păcat și să le spunem: „Foarte bine că ai venit la spovedit!” Atunci omul spune tot și tu poți să-i dai dezlegare. El a căzut și l-ai scos din adânc de ape, foarte bine, dar nu-l mai certa pentru că e ud... Asta e important, să-l salvezi; acesta e scopul, nu? Să-l readuci la linia de plutire, să poată să respire și să intre pe drumul cel bun. Nu acceptăm cu nici un chip compromisuri.

Femeia care este forțată de bărbat să facă avort se poate despărți. Sunt patru motive pentru care se pot despărți, printre care este și acesta: dacă te omoară duhovnicește celălalt.

– Deci femeia trebuie să-și ducă crucea până la capăt; chiar dacă are copii, chiar dacă nu?

– Dragă, dar unde spune să n-o duci până la capăt?! Ce, numai până la jumătatea drumului?! Nu există sfârșit; până la moarte! Noi respirăm fără oprire; inima bate în permanență de zeci și zeci de ani în noi. Ea nu se contrazice; așa să fii și tu în misiunea pe care o ai pe fața pământului – ca bărbat, ca femeie, ca doctor, ca inginer, ca duhovnic, ca preot.

Acum vreau să vă spun un lucru: să știți că nici inteligența și nici orice educație nu are nici o valoare dacă nu este în slujba dragostei și a iubirii. Dar nu putem să-i oprim să se căsătorească. Însă nu ajung nicăieri, dacă nu sunt cu Hristos. „Ne iubim, și

gata!" Acesta este instinct și nimic altceva. Iubirea aceasta nu are durabilitate.

Căsătoria în sine trebuie să se facă după cum spune proverbul: ori bine, ori deloc! – fiindcă este în slujba unui ideal, nu în slujba plăcerilor numai decăt. Iubirea, căsătoria care urmează, dacă nu slujește unor idealuri mai înalte – chiar necăsătorit, dar mai ales căsătorit – sigur că nu ajungi la nimic pozitiv: nu faci decât să pierzi un timp atât de scump.

Că se iubesc este un fel de a vorbi. Ce rost are să mai vorbim că se iubesc, dacă nu cred în Dumnezeu! Nu există niciun fel de siguranță, de percepere în viitor, de sens, de scop, dacă nu există Dumnezeu. Dacă nu este în Biserică, nu există nimic!

Pe urmă, să ne gândim că se vor sătura unul de altul foarte repede, neavând nici un ideal care să-i ajute, că nu e har. Harul este acolo unde este credință. Dumnezeu nu dă harul ca la un milog – o mână întinsă la pomană –, îl dă doar dacă te jertfești. În acest sens există poezia *Mănușa* scrisă de Schiller, tradusă de Eminescu, unde eroina, fată bogată și foarte mândră, era curtată de un băiat curajos, pe care însă îl refuza. Vrând să-i pună curajul la încercare, pe când se aflau la arenele romane, unde creștinii erau aruncați la lei, fata își scapă mănușa în arenă: „Dac-amorul ți-e fierbinte, cum te juri în orice clipă,/Să te văz,/Mergi mănușa de-mi ridică!” Băiatul coboară între lei care nu-i fac nimic și recuperează mănușa. Reușește deoarece există o forță – pronia Divină – care conduce toate momentele și situațiile și care i-au împietrit pe lei. Deci unde-i eroism „îngheață și natura!” Înapoindu-i mănușa, băiatul îi spune: „Doamna mea, o

mulțămire ca aceasta n-o mai voi!” Vrând cu orice chip să-l pună la încercare, fata îl expusese chiar la moarte. Așa facem noi cu Dumnezeu: Îl tot solicităm, Îl tot solicităm... fără să luptăm și noi. Raiul nu se ia cu miorlăială, ci cu eroism.

Deci datina aceasta se săvârșește datorită unui scop, cu o răspundere extraordinară. Să nu se încurajeze cineva că se căsătorește din datină! E o iubire șubredă, care nu durează.

Repet: „O lună de miere și o viață de amar!”

Dacă punem întâi problema iadului, nu mai vorbim de Rai! Nu se pune problema. Acestea sunt consecințele vieții păcătoase. Călcarea greșită, păcatele înseamnă iadul. Răceala, neînțelegerile dintre cei doi soți este consecința păcatelor. Dumnezeu este drept, poate să facă orice. Dar un singur lucru nu poate să facă: să-și calce cuvântul! Fiindcă prima poruncă dată în Rai a fost: „Să nu mănânci din pomul ăsta!” (Fac 2, 17) – și a mâncat –, consecința a urmat imediat, fiindcă există și dreptate dumnezeiască, nu numai milă (Deut 11, 27-28; 30, 15). Și face orice ca să ne scape de căderile acestea. Căderile de după Adam, pe care le suferim noi, le rezolvăm prin Taina Pocăinței.

Nu putem să discutăm despre dracul fără să vorbim despre Dumnezeu, în creație dracul este un tolerat.

Noi nu putem să-i învățăm să iubească. În iubire nu există nimic rațional. „Nu știu de ce îl iubesc pe acela!” Iubirea nu are nici început, nici sfârșit, există deodată cu Dumnezeu.

Deci, ca să se depășească răceala, neînțelegerile trebuie să ducă o viață creștinească.

În cazul divorțurilor, oamenii au greșit când s-au căsătorit. Dar Biserica acceptă divorțul ca să nu se strice armonia în viață. Ca să se evite desfrânarea, Biserica a îngăduit căsătoria a doua și a treia. Biserica se îngrijește de oameni și le vine în ajutor. Dacă s-a măritat în grabă, pentru că băiatul are „cravata frumoasă,” pentru că are marcă de mașină nu știu de care... Tinerii să nu se grăbească la o căsătorie numai decît din motive materiale. Văd că mai mult femeile sunt înșelate de bărbați.

La Casa Regală atunci când trăia regina Maria s-a întâmplat că un soldat din gardă a poftit la frumusețea ei. N-a avut de lucru și-i mărturisește acest gând și prietenului său tot din gardă. Acesta se duce și-l spune reginei. Atunci regina l-a chemat și l-a întrebat: „Ai nevastă?” „Am, să trăiți, Majestate!” Și regina îi poruncește majordomului: „Adu două pahare cu apă!” Vine majordomul cu paharele și le pune pe masă. Și regina îi spune soldatului respectiv: „Uită-te bine la aceste două pahare. Cum e paharul acesta la fel e și celălalt! Cum e nevasta ta, așa sunt și eu! Nu mă pofti, că nu-ți dau nimic în plus față de nevasta ta!” „Să trăiți Majestate!” Deci frumusețea este la acea femeie pe care o iubește bărbatul, cu care s-a cununat. O altă femeie care-l încântă nu-i dă nimic în plus din punct de vedere fiziologic față de ce-i oferă soția lui. Doar că este altă inimă, altă educație, alt angajament, altă prezență... Femeia toate aceste daruri frumoase le risipește atunci când ia de bărbat un soț nătâng! Când aud că și-a bătut soția mă supăr foarte rău...

Trebuie să o iubești, să urmărești pacea în familie. Pacea e mai mare decît dreptatea de patru ori. Are

și ea (femeia) uneori îndrăzneală și un punct de vedere. Nu trebuie să o desconsideri! „Nu prea văd eu cum ai dreptate, dar prea mult te iubesc, ca să te contrazic!” Dreptatea ta e foarte subiectivă și atunci n-are rost ca să ți-o cauți mereu. Numai așa poți fi armonios. Ieșirea din armonie creează stridențe. Că dacă ar fi vorba așa, un măracine nu-l târăști după tine apucându-l de vârf că-l vei lua în răspăr, ci îl vei apuca de cotor. Așa fac și oamenii când se ceartă, apucă măracinele de vârf!¹ Vedeți, iubirea leagă totul. Acesta e simbolul verighetii. Ești obligat să o iubești cu toate forțele, bineînțeles, la măsură, nu cât pe Dumnezeu, și ea este obligată să se supună. A o iubi permanent și adevărat nu e ușor. Deci nu trebuie văzut în ea decît marele ideal împlinit alături de ea.

Nu este o umilință în sensul în care azi oamenii ironizează supunerea femeii, din contră, ea se supune ca o stăpână. Actul de smerenie al ei este plin de har. Soțul să iubească astfel de atitudini la

¹ „Îmi amintesc că o pereche a venit la Părintele Sofronie – erau certați – și era limpede că unul era mai vinovat decît celălalt. Și părintele Sofronie a întrebat-o pe soție: «Cât la sută crezi că ești de vină?» A răspuns: «Doar cinci la sută. Dar soțul meu este nouăzeci și cinci la sută vinovat». Și părintele Sofronie i-a zis: «Atunci îndreaptă acel cinci la sută și să vedem dacă celelalte nouăzeci și cinci la sută mai rămân!» Aceasta este ceea ce face adesea ca slujirea duhovnicului să fie o sarcină grea, primită cu nerecunoștință de cei care se spovedesc: iarăși și iarăși trebuie să arate aspectele negative, greșeala cuiva. Să aducă acea persoană la înțelegerea greșelii, așa încât să poată să ia vina asupra sa. Pentru că numai atunci are loc vindecarea. Până nu luăm vina asupra noastră, nu vom afla odihnă” Arhimandritul Zaharia, *Lărgiți și voi inimile voastre*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2009, p. 292.

soția sa, și soția sa să nu se sperie de faptul că trebuie să asculte. Și se zice chiar la rugăciunile de la nuntă: „Ca să dăinuiască în veci căsătoria lor!”

Am cunutat odată pe cineva și, când s-a ajuns la citirea *Apostolului* unde spune: „Iar femeia să asculte de bărbat” (Efes 5, 22), toată lumea s-a uitat la mireasă și mireasa a plecat capul. Mie nu mi-a convenit acest moment. Dar am tăcut până mi-a venit vremea la predică și am spus: „Am constatat că lumea n-a fost atentă la cuvintele de mai înainte care spuneau că bărbatul este dator să-și iubească soția (Efes 5, 25-28). Dragă mireasă, dacă nu te iubește, să nu-l ascuți, dragă mireasă!” Să nu ne jucăm cu cuvintele! Fata nu e numai o jucărie de pat sau o jucărie de bucătărie. Femeia, cu gingășia ei, „l'esprit de finesse”, e liberă și nu o să asculte la infinit de un nepăsător. Ca femeia bună nu e nimic mai bun, și ca femeia rea nu e nimic mai rău! Dacă ești în familie, căsătorit cu o nevastă rea... Copii au nevoie de un sfat. Îl dai după cum salvezi unitatea familială, familia, nu după agitația și nervozitatea femeii (I Tim 2, 12). Deci trebuie cu orice chip să o faci bună. Ajungi la atâta intimitate păstrată cu atâta pudoare în viață de a nu se descoperi. În căsnicie totul e dăruit și tu încerci să ai autoritate de bărbat turbat asupra ei. Deci ea rămâne pe tron și așteaptă să-i descoperi valorile.¹

Mântuitorul îi răspunde femeii samarince: „Bine ai zis că nu ai bărbat! Căci cinci bărbați ai avut și cel cu care ești în prezent nu-ți este bărbat!” (Ioan 4, 17-18). Avem aici fundamentul Tainei Cununiei care legitimează refuzul relației sexuale a bărbatului cu femeia în afara ei (căsătorie civilă, „logodnă” de probă, adulter, LGBT) sau chiar în interiorul ei (incest, ménage à trois sau swing) chiar cu

acordul ambilor soți, pentru că aceasta constituie o fărâdelege din punctul de vedere al Evangheliei!

„O bună parte din bărbații care ajung să aibă amantă nu pornesc din start cu ideea clar conturată de a-și căuta o relație paralelă. Pornesc la vânătoare din plictiseală, din nevoia de validare și de confirmare a potențialului masculin. Fără a-și căuta un model bine definit de femeie spre care să-și încerce farmecul, ei caută femei care au o singură calitate: sunt disponibile. Nu le aleg pentru că ele ar fi valoroase prin calitățile pe care le au ci doar pentru că-și manifestă și ele, la rândul lor interesul pentru o «relație». Femeile care le cad în plasă sunt ori foarte tinere și atunci oricine le dă atenție mai mult de cinci minute devine sufletul lor pereche, ori femei care au în spate ani de căsnicie plicticoasă și au nevoie la rândul lor de-o confirmare. Nevoia de a-i fi recunoscută masculinitatea s-a dovedit de multe ori a avea un sfârșit dezamăgitor de dur. Flirturile nu pot fi controlate pentru că bărbații nu sunt familiarizați cu limitele pe care trebuie să și le auto-impună în relația cu o femeie. Ei lansează permanent aproape în orice discuție replici sau afirmații de bărbat în căutare de entertainment sub motto-ul: «bărbații sunt datori să încerce, femeile sunt datoare să refuze». Femeile, în natura lor pot avea o atitudine mai relaxată, fără a transmite în mod automat disponibilitatea pentru o «relație»; bărbații, de cele mai multe ori interpretează greșit modul acesta degajat de a fi și atunci te poți trezi cu un sms, un e-mail sau un telefon deplasat. Ei, sigur că la avansurile lui, rămâi debusolată și dezamăgită de modul eronat în care a perceput el mesajul. Recent femeile au primit undă verde în a-și manifesta ceea ce americanii numesc «sex-appeal», francezii vorbesc despre acel «je ne sais quoi», iar românii spun despre o persoană foarte atrăgătoare că îl are pe «vino-ncoa». Astfel cu o atitudine mai lejeră au îmbrățișat cu căldură modul acesta relaxat simțindu-se mai libere de prejudecăți (open-minded) și simțind astfel o egalitate cu bărbații. Ei însă, nu sunt pregătiți să accepte această emancipare. O rochie peste genunchi, un decolteu generos pe tine te pot face să te simți lejeră fără a-ți fi afectat profesionalismul, dar pentru ei asta e un mesaj clar spre avansuri. Dacă nu stai super încrunțată și cu o grimasă de muma pădurii pe chip e jale! Dar dacă Doamne ferește îți mai permiți luxul de-a fi tu însăși, sau de-a zâmbi, gata; pentru ei idila deja se conturează! Flirturile «nevinovate» prin care bărbații sunt convinși că își vor satisface nevoia de distracție și validare au finaluri destul de

neasteptate. Acea femeie pe care au luat-o în colimator, în afară de disponibilitatea necesară pentru a-i da lui curaj în abordare, mai poate avea și o serie de calități... E o femeie nouă, îi oferă ineditul, are o toleranță pe care o manifestă cam orice femeie la început de relație, pentru că ea nu știe cum e el acasă... nu știe dacă mai e tandru după ani de căsnicie, dacă își lasă șosetele aiurea sau nu lasă jos capacul la wc. Ea e diferită față de ceea ce are el acasă, și ajunge să se îndrăgostească de ea. Și când el se trezește că distracția s-a transformat în aventură, se ia cu mâinile de cap și se întreabă ce naiba s-a întâmplat că el nu-și dorea asta! Flirturile scapă de sub control, pentru că odată angajat în așa ceva nu știi când să te oprești și asta pentru că mai toată lumea subestimează potențialul de evoluție pe care îl pot avea jocurile acestea cu focul. Avansează lent, îți dau trăiri noi care-ți fac plăcere și te determină să-ți dorești mai mult. E fructul oprit din care vrei să muști, parțial conștient de urmări. Dacă asculți glasul conștiinței, vei recepta: «stai deoparte», evită mediile care favorizează genul ăsta de joc, atât de apreciat de bărbatul modern; ieși din jocul ăsta dacă cumva ai făcut greșeala să faci vreun pas în el. Unui prim pas îi urmează un altul și altul și așa începe dansul... Escrocii sentimentali sunt cei care îți vor identifica vulnerabilitățile pentru a-ți spune apoi ceea ce știi că vrei să auzi. Și femeile și bărbații pot fi escroci sentimentali, fiecare cu armele lui. După cum spunea un guru: «*Woman fake orgasms, men fake money*». Aceste vulnerabilități vor lubrifia calea minciunii către inimă. Nu doar banii și sexul sunt valutele tranzacționate pe piața escrocheriilor emoționale, deși sunt cele mai căutate. Atenția, susținerea, prietenia, încrederea sunt celelalte bijuterii sentimentale care îți sunt furate de asemeni, la schimb cu speranța că vei primi cel puțin același lucru, dacă investești suficient de mult. Dar niciodată nu va fi suficient de mult, pentru că ei tot timpul îți vor induce ideea că «poți mai mult». Narcisiștii, sociopații și psihopații sunt specialiști în manipularea emoțională, aceasta fiind arta prin care vor să te convertească în adoratorii lor. În cazul narcisistului manipularea începe de la început - el îți spune «Bună!» și tot el îți spune «Pa!» Insistă să te cunoască, e insensibil la refuzuri pentru ca el știe că nu caută o relație bazată pe reciprocitate ci doar vrea să-și ia premiul. Traumele lor acumulate de-a lungul timpului îi fac să se simtă îndreptățiți să ceară neconținut de la ceilalți pentru ca ei să se răzbune astfel pe viață. Ei nu au în realitate nimic de dat, ci doar de luat. Deși vor exagera cu

declarațiile, cuvintele sunt singurul lucru cu care vei rămâne și de care te vei agăța. Victimele lor sunt persoanele sensibile, care nu au încredere în ele, cu experiență relațională redusă, idealisti care consideră că oamenii sunt buni și doar au avut ghinion până atunci. Acești idealisti se vor erija în salvatori: vor să-i salveze de la depresie, de la faliment, de la căsnicii nefericite, de la excese de alcool sau droguri. Abuzatorii narcisiști au întotdeauna o narațiune lacrimogenă despre trecutul lor ghinionist, alternând confesiunile cu declarații exagerate pentru a-ți măguli orgoliul. Îți vor sugera, subtil sau direct, că alături de tine își vor regăsi calea. Tot ceea ce au nevoie sunt niște bani sau puțin sex compasional. Își vor maximiza o calitate pentru a fi siguri că te vor atrage cu ceva: fie investesc în corpul lor și arată bine și se îmbracă cu stil, fie au un *network* social extins pe care par a fi dispuși să îl împartă cu tine, fie se erijează în guru spirituali care îți promet mântuirea sau vor exagera cu romantismul rupt din manualul unui trubadur medieval. Sociopații și psihopații pe de altă parte pot fi persoane pline de charismă pe mai multe din planurile menționate. Asta pentru că inteligența lor a fost folosită mai tot timpul în a dezvolta diverse tactici de apropiere de victimă - umorul, manierele și complimentarea făcând parte din arsenalul lor. Ei pot fi oameni de succes pe arena socială tocmai pentru faptul că vor «călca pe cadavre» pentru a-și atinge scopurile. Vor minți senin, vor spune ceea ce știu că vrei să auzi. Nebruiți de emoție, ei sunt buni psihologi în a detecta nevoile celorlalți și se vor erija când în salvatori când în victime, șantajul emoțional fiind specialitatea lor. Psihopații sunt lipsiți de empatie - de aici lipsa lor de conștiință. Un psihopat îți va ridiculiza trăirile și problemele (create de ei înșiși). Te va pune în conflict cu tine însuși, făcându-te să-ți pui sub semnul întrebării propria sănătate mentală. Psihopații vor fi atrași de empatici pentru că numai un empatic va face exces de răbdare și înțelegere pentru a ierta și spera la nesfârșit. Fiind persoane cu inteligență peste medie, te vor convinge în discuții cu tot soiul de argumente care te lasă fără replică, forțându-te să le dai dreptate deși tu în sinea ta ești sigur că e invers, doar că ești epuizat să te aperi. Nu au nici o jenă în a-ți spune «Te iubesc» și alte declarații pline de promisiuni chiar dacă nu simt nimic în realitate, pentru că a rosti cuvinte și minciuni în loc de fapte, e singurul efort pe care îl vor face. Și nici nu-i costă nimic, nici macăr conștiința, pentru că nu au principii morale. A minți, a fura și a înșela

sunt principiile lor de bază. Toate aceste categorii de escroci sentimentali pot fi evitate atâta timp cât un om se menține în observație lucidă înainte de a se investi emoțional. Curiozitatea trebuie să fie emoția la baza oricărui început de relație. Nu speranța, nu imaginația, ci curiozitatea de a vedea cât de congruente sunt cuvintele și acțiunile celui alt. Cunoaște-i prietenii, familia, casa, colegii. Pune întrebări despre trecut în mod repetat pentru a vedea dacă poveștile sunt aceleași. Nu te oferi cu bani, așteaptă să vezi care e strategia celui alt. Recunoaște-ți vulnerabilitățile și fricile pentru că acestea îți sabotează luciditatea în a observa. Dacă ești disperat după statut relațional, financiar sau social vei închide ochii la semnele care au fost dintotdeauna acolo. Investește mai întâi în tine înainte de a investi în altul pentru că nimeni nu salvează pe nimeni de la responsabilitatea propriului echilibru, de oricare ar fi el. Altfel vei fi transformat fără voie în psiholog, sponsor sau amant/a de ocazie. Nu te îngrijora că suspiciunile tale îl vor îndepărta pe cel alt. Dacă intențiile și sentimentele sunt reale, va avea răbdarea și disponibilitatea să-ți spulbere orice îndoială. Dacă ai fost actor fără voie în acest teatru ieftin al depravării umane, nu generaliza o experiență nefericită. Nimeni nu s-a născut învățat, de cele mai multe ori experiența și suferința sunt maeștrii supremi. Iartă, uită, acceptă prețul cunoașterii și reconstruiește-ți încrederea în tine pentru că există mulți oameni frumoși și minunați care îți vor reda și încrederea în ceilalți. Psihopații au un nivel scăzut de control al impulsurilor și sunt în general foarte promiscui. De vreme ce au nevoie de exces, risc și varietate în viață, e foarte probabil să fi încercat o mulțime de poziții sexuale în multe ambianțe cu numeroși parteneri. Ei știu că vasta lor experiență sexuală poate părea atrăgătoare... În faza de lună de miere a unei relații, un psihopat se comportă în general foarte intens din punct de vedere sexual. Este stimulat de vânătoare și cucerire, de noutate, de faptul că (cel mai probabil) înșală alte femei și pe tine, ca și de sentimentul de control în creștere pe care îl exercită asupra ta. Similar, din perspectiva ta, aura romantică, înfrigurarea și spontaneitatea pot fi extrem de seducătoare. La început pare flatant, dacă nu chiar un pic debusolant, să ai un bărbat care pare incapabil să își țină mâinile departe de tine indiferent de loc sau de moment, inclusiv în public. Ca prădători sociali, psihopații tind să își pândescă prada, coplesind-o la început cu atenție. Filmul *Nouă săptămâni și jumătate*, cu Kim Basinger și Mickey Rourke, a fost

interpretat ca un film erotic superficial. Dar de fapt este un film plin de perspicacitate din punct de vedere psihologic, despre procesul de seducție de natură psihopată. Ceea ce începe ca o relație romantică se transformă progresiv într-o amenințătoare legătură dominatoare. Bărbatul din film o urmărește pe eroină și o face să se simtă dezirabilă și specială. O inundă cu atenții și daruri. Dar toate acestea nu sunt gratis. De exemplu, îi oferă un ceas scump și îi spune să se uite la cadran și să se gândească la el în fiecare zi, la o anumită oră. Sfârșește prin a-i controla gândurile și sexualitatea. Începe prin a fi foarte senzual și afectuos dar, în final, o face să se dedea unor acte sexuale perverse cu care ea se simte incomfortabil. El forțează limitele până la punctul în care ea devine doar o marionetă în mâinile lui. Din fericire, ea realizează asta și îi scapă de sub control înainte să fie afectată grav. În viața reală, totuși, puține femei din cele care cad victime sunt atât de norocoase. Pare ațâțător să te implici în jocuri erotice sau să vorbești vulgar. Dar, în timp, acest comportament începe să ți se pară straniu și incomfortabil. Mai rău, devine de asemenea și normativ, de vreme ce psihopații găsesc că e foarte plăcut sentimentul că au controlul asupra ta. Le place să-ți spună cum să te îmbraci și ce să faci ori să spui ca să le fii pe plac. Îți spun cum să te machiezi sau să nu te machiezi deloc. Unii psihopați le îndeamnă pe femei să se îmbrace foarte modest, să se acopere practic din cap până în picioare, ca să nu atragă alți bărbați. Alții, din contră, preferă ca femeile lor să se îmbrace provocator chiar și în public, pentru a le înjosi pe ele și a-și satisface propria înclinație către abuz. Mulți psihopați se implică în violuri și alte forme de violență domestică. Chiar și a-ți provoca ție plăcere lor le oferă un sentiment al puterii. La un moment dat, psihopații au nevoie de și mai mult abuz, de acte și mai depravate și sadice, de material pornografic și mai dur, de locuri și mai promiscue, de și mai mulți parteneri și configurații de parteneri, de și mai mult din toate, pentru a obține același grad de plăcere rezultată din sex. Începi să te simți ca o jucărie sexuală, nimic mai mult decât un obiect, mai degrabă decât ființa umană atractivă, prețuită care credeai că ești pentru partenerul tău la început. Ca noutate unele femei preferă să fie amândouă. Vor să fie dorite ca obiecte sexuale în aceeași măsură în care să fie iubite și apreciate ca persoane. Din nefericire, psihopații nu le pot oferi pe amândouă. Desigur, adeseori mimează convingător sentimentele de dragoste, la început. Dar, fundamental, nu te pot privi și trata decât ca

obiect sexual care, în timp, își pierde treptat farmecul. După ce se sfârșește perioada de lună de miere, cu psihopații nu există niciun sentiment real al uncității persoanei. Partenerii sexuali sunt interschimbabili pentru ei. Ești plasată într-o competiție constantă cu alte femei. După cum știm, psihopații caută mereu noi «oportunități» de a-și îndeplini dorințele insatiabile. Sunt mereu gata să facă un «upgrade». Pentru a compensa faptul că poți fi schimbată oricând pe un model mai nou, mai tânăr, mai sexy, mai bogat sau pur și simplu diferit, trebuie să faci din ce în ce mai multe eforturi ca să îl satisfaci pe psihopat. Asta e exact ceea ce își dorește el de la tine în primul rând: o capitulare totală dinaintea voinței lui. Amanții cu natură psihopată își proiectează asupra partenerilor fanteziile despre ceea ce psihologii numesc «femeia omnidisponibilă». Ei își imaginează o parteneră mereu excitată, mereu la dispoziția lor, mereu disponibilă sexual oricând și oriunde. Vor o femeie care face dragoste cu aceeași ușurință în intimitatea dormitorului ca și în spațiul public al unui cinematograf sau într-o parcare. Revistele pentru bărbați exploatează aceeași fantezie. Dar, în relațiile reale, bazate pe dragoste, limitele morale și sexuale sunt respectate fără teama (sau amenințarea implicită) că vei fi pedepsită pentru că ai asemenea rețineri. Asta nu se întâmplă și în legăturile de natură psihopată. Aici, pedeapsa e garantată – infidelitate, răceală emoțională, abandon, divorț, abuz psihic și uneori chiar fizic – dacă nu te conformezi cerințelor psihopatului. Desigur, acest șantaj emoțional e în sine o glumă sordidă. Psihopatul te va trăda indiferent dacă îi satisfaci sau nu cererile. Singura întrebare rămâne: să o faci pe față, pentru a te chinui, sau pe furie, pentru a te amăgi? Cu toate că pentru unele femei a fi o jucărie poate părea la început atrăgător, aceea care devine partenera sexuală a unui psihopat își pierde autonomia într-o relație în care se presupune că trebuie să fie, asemeni unei jucării gonflabile cu arc și găuri, mereu la dispoziția acelui bărbat, pentru recompensa lui sexuală («că de nu...»). Cu timpul, ea realizează că nu e iubită în niciun sens semnificativ al termenului. Că, de fapt, nevoile și dorințele ei nu contează cu adevărat pentru el. Că aproape orice altă femeie ar fi putut fi folosită în aceeași manieră pentru aceleași scopuri. Că multe altele deja sunt folosite astfel. Ea nu este nici unică, nici de neînlocuit în ochii iubitului, așa cum o făcuse el să se simtă la început. Este generică și ușor de aruncat după folosire. Apoi vede că bărbatul multidimensional despre care credea că ține la ea nu

e nimic mai mult decât o cochilie goală. Exteriorul lui fermecător maschează un interior complet gol. Nu o poate iubi. O poate doar deține în proprietate. Nici măcar în mod exclusiv, ci ca parte a colecției lui. Cu posesiunea poți face orice vrei. Un obiect nu are voință independentă, nevoi, sensibilități. În timp, sexul cu un psihopat începe să pară înscenat, rece și mecanic. Devine un exercițiu al obedienței mai degrabă decât o legătură bazată pe plăcere și afecțiune reciprocă. Pentru că psihopații se plictisesc ușor de aceleași acte, locuri, poziții și persoane, experiența sexuală devine viciată de acte perverse, pe cheltuiala femeii. Pe scurt, psihopații sunt amanți cărora nu le pasă de parteneri. Dacă aceștia oferă plăcere, e doar ca să se simtă mai puternici și potenți, nu fiindcă ar lua în considerare nevoile altei persoane. În plus, de vreme ce psihopații obțin plăcere din a face rău oamenilor cu care sunt în relații intime, ei sunt amanți sadici: emoțional întotdeauna, de multe ori și fizic. Odată ce te-au «cucerit», încep să-ți ceară să faci lucruri degradante sau dureroase. Ceea ce tentează ca un experiment distractiv, dacă accepți o dată sau de câteva ori devine un element «non-negociabil» din repertoriul tău sexual. Ți se cere să-l repeți iar și iar, indiferent dacă îți face sau nu plăcere. Pentru psihopați, jocurile cu care își condimentează oamenii open-minded viața sexuală constituie întreaga lor existență. Nu există altă realitate, o lume a empatiei, compasiunii și a grijii față de altul, în afara sau chiar în interiorul relației sexuale. Psihopații trăiesc cu trup și suflet pe tărâmul fanteziei. Nu au conceptul de a sta lângă tine în perioade dificile sau de a face față stărilor tale sufletești proaste, bolii, tristeții sau dezamăgirii. Te vei simți adeseori singură și abandonată alături de un psihopat, de fiecare dată când nu îi satisfaci nevoile imediate. Mai mult decât atât, atunci când psihopații îți ascultă necazurile, e de obicei pentru a le scoate în evidență și a te face să te simți mai slabă și mai dependentă de ei. Niciodată pentru că le pasă cu adevărat; niciodată pentru că vor să treacă peste obstacole și să devină persoane mai puternice. Din contra, psihopații îți cultivă slăbiciunea (asta îi face să se simtă superiori prin comparație) și se hrănesc din vulnerabilitatea ta. Jocurile pe care le joacă, deopotrivă sexuale și emoționale, sunt unica realitate care contează pentru ei; unica realitate pe care o cunosc. Amanții psihopați pot să pară la început oceane de pasiune impetuoasă. Totuși, odată ce se termină luna de miere, ajungi să realizezi că sunt doar băltoace murdare. Chimia dintre voi e la fel de superficială ca și așa-zisa lor

Referitor la acele căderi - sodomii -, Dumnezeu le-a pedepsit cu foc, pe loc! (Fac 19, 24-25). Sunt păcate foarte mari! „**Să nu te culci cu bărbat ca și cu femeie; aceasta este spurcăciune**” (Levitic 18, 22) Se spune chiar că păcatele astea urgentează Judecata de Apoi! Adică păcatele astea aduc mai curând Judecata, să se mai salveze ce se mai poate salva... că se împătinesc foarte mulți. Este cuvânt de la Sfinții Părinți că păcatul ăsta foarte grav, al sodomiei (homosexualitatea), aduce mai grabnic Judecata de Apoi... Acum suntem într-o stare destul de avansată, Occidentul oficializează sodomia (căsătoria între persoanele de același sex)!...

dragoste. Compară modul în care te trata psihopatul la începutul relației cu modul în care te tratează mai apoi. Vei observa o reducere drastică în zona atracției, interesului, afectivității, plăcerii și romantismului. Vei simți o mecanizare a actelor sexuale. Vei observa o escaladare a controlului, cererilor, umilirii, dominației și poate chiar și violenței. Vei vedea că pentru un psihopat afectivitatea, comunicarea și tandrețea devin instrumente fătuse pe măsură ce se desfășoară relația. La început, el era «drăguț» cu tine aproape tot timpul. Mai apoi, totuși, era atent și afectuos doar când voia ceva de la tine. Afectiunea devine instrumentul cu care te condiționează ca pe un animal. Îți aruncă mici pastile de cuvinte frumoase și tandrețe pentru a te face să execuți ceea ce dorește. În schimb, nu îți oferă nicio recompensă atunci când nu te conformezi doleanțelor sale. În restul timpului – adică în viața de zi cu zi – te simți neglijată, ignorată și nedorită. Te zbați ca un pește pe uscat să recapeți atracția magică pe care o experimentaserăți amândoi la început. Ca amanți, psihopații reprezintă o contradicție în termeni. Ei sunt amanți care nu pot iubi. Această contradicție poate să nu fie evidentă de la început, când psihopatul e încântat de tine și te curtează intens. Dar devine dureros de vizibilă, în timp. Dacă nu ajungi indiferentă la maltratări sau nu te refugiezi în negare, începi să realizezi că dintr-o relație care părea să aibă toate ingredientele lipsește tot ceea ce contează – iubirea!”

Adevărata mângâiere - o rugăciune ruptă, fără interes și fără oprire

Să-și facă fiecare om educația prezenței inimii la Dumnezeu, acolo unde își desfășoară arhitectura, acolo unde face inginerie, acolo unde ară cu plugul... omul să aibă o relație cu Creatorul. Că există ceruri și ceruri (Ioan 14, 2)! Acestea știe El cui să le dea. Pentru că nu este vorba, dacă e să analizăm poziții, de un stadiu al unuia și al altuia, ci de acest har divin, care vine puternic în om. Și poate fi dobândită și-n lume această libertate. Cred că este cea mai ușoară salvare și în același timp, și cea mai grea. Trebuie zisă rugăciunea inimii cu orice preț. Nu trebuie discutată sau difuzată în nici un fel, ci doar atât: „Doamne Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul.” Dacă spui celorlalți că „eu am rugăciunea inimii” mai bine nu ai mai spune-o, mai bine n-ai mai avea-o deloc. Trebuie zisă tainic de tot, dar trebuie zisă. Cum? În legea ta: „Doamne Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul” și atât. Taci și zi. Ce să vă mai spun? Uitați, eram stareț la Mănăstirea Cheia și veneau la mine diferite persoane care-mi cereau cuvinte de folos. Și au venit și câțiva domni, împreună cu o femeie, destul de bine pusă la punct și m-au întrebat: „Părinte, de câte ori să zicem rugăciunea inimii pe zi?” „Dar de câte ori ați încercat?”, am întrebat eu. „De o mie de ori.” Iar eu le-am zis: „Să o zici odată și să nu mai

termini – permanent.” Acolo unde trăiești, trăiește cu Iisus și aceea este rugăciunea ta: la bucătărie, la clasă, la catedră, în bancă, trăiește acolo pe Dumnezeu și aceea este rugăciunea ta. Pentru că-n lume au fost date exemple în cărțile noastre, *Patericele*, cele mai iubite de monahi și de toți creștinii. S-a dat exemplu de o serie întreagă de oameni din lume care ajunseseră la o mare libertate duhovnicească și la un mare ajutor și la o mare prețuire din partea Lui pentru viața lor civilă, cu soție, cu copii, cu averea pe care o câștigau, pentru că dădeau milostenie săracilor. Deci orice om din lume poate dobândi această libertate duhovnicească.

Era un împărat care a spus seara că „azi n-am făcut nici o faptă bună.” S-a căit. Vedeți ce lucrare avea el: ținea o relație strânsă cu Dumnezeu dacă s-a căit seara că nu a făcut nici o faptă bună. Și era împărat... Deci se poate, oriunde ai fi.

Este adevărat că nu se poate ajunge la niște bucurii extraordinare în comparație cu încadrările acestea, în sfârșit, pustia sau mănăstirea, care de fapt ne fac aripi și mai mari, într-o foarte mare măsură față de lume.

Dar asta-i altceva, însă și în lume se poate, pentru că nu se mântuiesc numai călugării. Iar cuvântul scurt al unui prelat ne spune că un călugăr înseamnă un creștin bun!

Omul nu trebuie să fie tipicar. În ce privește dorința de a ne înduhovnici nu avem numaidecât nevoie de o rugăciune de tipic. Avem nevoie de o prezență continuă a inimii, de această stare continuă de dragoste – relația cu Dumnezeu, asta este esența

rugăciunii. Pentru că și o tăcere adâncă înseamnă o rugăciune adâncă. Și o rugăciune adâncă înseamnă o tăcere adâncă. Referitor la rugăciunea asta de tipic care e obligatorie, o poți face. Dar dacă se face o rugăciune din aceasta după tipic, după ce se termină, omul se consideră achitat de obligația rugăciunii din inimă și se retrage fără nimic de la ceea ce de fapt ar trebui să-l țină prezent.

Bunăoară știi că este foarte bine să citești *Psaltirea* și te apuci să o citești din scoarță în scoarță. **Lipsă de dreaptă socoteală.** S-a constatat că diavolului nu prea îi convine cititul la *Psaltire*. **Eu recomand o catismă în 24 de ore.** Două catisme dacă-i mai avansat duhovnicește. Trei catisme dacă-i prea avansat. Te bagi singur la adânc și dai o bătălie... Poți să birui, dar să știi să înoți, să știi să birui. Totuși, în cazul în care ești în ascultare ca să citești *Psaltirea*, atunci o poți citi integral fără probleme.

Pe mine nu mă interesează, dragul meu, că ai citit multe acatiste, paraclise, în genunchi. Să aveți prezența inimii la Dumnezeu, nu doar să ziceți; că la urma urmei o rugăciune adâncă înseamnă o tăcere adâncă. Nu: „Am zis multe!” Știi ce faci după ce zici multe: „Doamne, am zis de... am depășit pe mulți!” Orice am face, suntem datori mai departe la Dumnezeu. Mergeți pe credința că ne iubește enorm. Dacă știi că te iubește, ai numai datoria să fii prezent, căci rugăciunea este un mijloc neapărat folositor, dar trezvia este un scop atins.

Adică sunt mai mult pentru o continuă tresărire duhovnicească. Suspinarea e așa: „Of!” o faci pentru Dumnezeu, ca plecând din adânc spre El. Pentru că „nu tot cel ce zice Doamne, Doamne va intra în

Împărăția Mea!" (Matei 7, 21). Ci numai cel care are inima curată, cel care are inima spre El, continuu. Deci o viață de continuă prezență duhovnicească e preocuparea un om mai înduhovnicit. Pentru că dacă te rogi, ești mereu prezent. Rugăciunea tipiconală poți lesne să o termini într-o jumătate de ceas, un ceas, dar pe urmă?

Dacă intrați în acel „l'esprit de finesse,” cum zice francezul, „spiritul de finețe”, care este în noi, ați vedea ce valori grozave sunt în noi, L-am descoperi chiar pe Dumnezeu Însuși în noi. De aceea vom fi întrebați: „Unde erai atunci când nu erai în tine?” Să cauți pe Dumnezeu în tine și atunci îți dai seama de stadiul de viață duhovnicească sau de locul unde te găsești; dacă există această stare de simțire continuă reușești cu atât mai mult. Că tot ce a spus Mântuitorul Iisus Hristos este adevărat. Să avem în atenția noastră obiectivul de-a ține legătura cât mai mult cu El. Și mare greșală este că se trece prea ușor peste tot ceea ce a spus El. Înseamnă că suflarea, răsuflarea, mișcarea, gândirea noastră spre bine, sunt numai și numai de la Dumnezeu. Cum putem să ne apărăm în cazul în care cerbicia noastră începe să spună: „Eu am făcut?” Deci, este o absență, o abdicare, de a nu te considera mlădiță din viță, de unde vine toată seva și înmugurește, rodește tot (Ioan 15, 5). Dacă ești cu gândul la Dumnezeu, vei înțelege că prezența aceasta continuă la Dumnezeu reprezintă aspectul central caracteristic vieții creștinului. Adică, oricine face cele spuse mai înainte devine omul care se află pe drum, adică omul cu nădejde de mântuire. Deci este vorba de

prezența noastră în mișcarea aceasta mântuitoare și în tot ceea ce facem noi.

Vreau să vă spun că este o stare de prezență, îngăduiți-mi să vă schițez un caz, adică să-l inventez... S-a căsătorit Ion cu Ionica... Și, după nuntă, a rămas Ionica să facă mâncare, iar Ion s-a dus la lucru. Dar fata, din greșală, a afumat mâncarea. Și ce se mai perpelea! „Vai, ce-o să zică Ionel! Nici atât n-ai învățat la mamă-ta. Vai, ce-o să-mi facă!” Se perpelea. Și a venit Ion. „Dragă Ionele, iartă-mă, am afumat mâncarea.” „Lasă, dragă, asta... Dar de ce nu te-ai gândit la mine toată ziua, aia mă interesează pe mine...” Asta trebuie! Toți vom fi întrebați: „De ce nu v-ați gândit la Mine, Creatorul vostru, Bunătatea bunătăților, Frumusețea frumuseților?”

Vedeți, nu trebuie renunțat la ele, dar să nu fie singura lucrare duhovnicească, singura rugăciune. Dacă ai citit un *Paraclis* e foarte bine, sau ceea ce mai ai de citit. Dar ceea ce, de fapt, trebuie adus la cunoștință, pentru a se înțelege, pentru că lucrul ăsta e mai puțin discutat, e prezența continuă a inimii. Și te rogi. Pentru că se rugau sfinții și stăteau în genunchi până se făcea dimineată și apărea soarele. Și la răsărit tot în genunchi erau. Asta nu înseamnă că noi, nefiind ca ei, nu trebuie să ne rugăm. Dar ei aveau o stare de continuă prezență.

Sporești în rugăciune și smerenie atunci când simți nevoia să te rogi așa cum simți nevoia de aer și apă. Există o chemare ascunsă în tine care te

îndeamnă continuu să ceri, să mulțumești și să lauzi pe Creatorul tău – chipul lui Dumnezeu din tine care se vrea la Tatăl lui. El dorește să se biruiască pe sine, dar se vede slab și neputincios. El nu vrea să fie rob, adică împătimit, purtând un nume atât de mare, de creștin, ci se vrea lângă Stăpânul și Răscumpărătorul său.

Astfel, sufletul se trezește în om și simte cum inima rănită de dor tânjește să comunice cu Dumnezeu. Așa încep marile treziri spre viață în Dumnezeu. Ecoul acesta armonios pe care-l auzi înlăuntrul tău este un semn că ești viu și vrei să rămâi un om viu în bucuria harului celui dătător de viață. Sfântul Ciprian zice: „Cum vrei să fii auzit de Dumnezeu, când nu te auzi nici pe tine însuși?” Sau: „Spune-mi unde ești atunci când nu te afli înlăuntrul tău?” Și iarăși: „Darul anume își face loc în noi, pe măsură ce se trezește sufletul nostru și sunt dezrădăcinate patimile. Când inima se va curăți de patimi, atunci se va înflăcăra simțirea către Bunul Dumnezeu.” Totul este zidit de darul Sfântului Duh, fiindcă darul li se dă întotdeauna preaîmbelșugat credincioșilor. Cei ce I s-au dăruit Lui fără de întoarcere sunt călăuziți de El Care singur îi zidește așa cum știe.

Dumnezeu este ascuns în poruncile Sale. Cei care Îl caută pe Domnul, Îl găsesc pe măsura împlinirii lor. „Lui Dumnezeu Îi trebuie numai inima și Îi este de ajuns,” dacă ea va sta cât mai grabnic cu evlavie în fața Lui. Rugăciunea neîncetată tocmai în aceasta constă, să ne aflăm întotdeauna cu evlavie în fața lui Dumnezeu. Iar peste această stare, pravila (rugăciunile citite) nu face decât să pună

lemn pe foc. Dumnezeu este un Dumnezeu al inimii. Roagă-te, deci, cu simțire! De unde aș înțelege că Dumnezeu nu este atât un Dumnezeu al minții, spun Sfinții Părinți. Puterea rugăciunii nu stă în cutare sau cutare cuvinte – vorbe – ci în felul în care se săvârșește.

Această grijă, preocupare de finețe sufletească continuă, aduce o retragere în tine neprovocatoare și smerită în toate.

Credincioșii nu trebuie să înceteze a se ruga măcar cu mintea. Aceste momente de vid, sau de urcuș sau de coborâș, se constată și-n lumea sfinților, pentru smerenia lor. Dumnezeu cumpănește darurile cu fiecare pentru un echilibru duhovnicesc. Unii pierd din calitate rugăciunii, altora, care s-au rugat cu smerită inimă, le-a venit un fel de mângâiere, iar apoi cu părere de sine se roagă să le vină numai mângâieri, însă este o simplă amăgire, un fel de a se târgui cu darurile lui Dumnezeu. Astfel de mângâieri pot veni și de la diavolul, și atunci simți falsă satisfacție a amăgirii. Diavolii sunt bucuroși să te țină în starea aceasta de falsă liniștire, ca tu să rămâi insensibil față de adevărata mângâiere a unei rugăciuni rupte, fără interes și fără oprire.

Roagă-te smerit s-aduci pe Dumnezeu în inima ta, decât să te înalți cu mintea și să te rătăcești cumva pe sus. Că este mai bine să nu fii nimic, decât să fii eroul altcuiva și nu al lui Hristos. De rugăciune avem nevoie fără de nicio încetare, pentru că este cuviincios să fim mereu cu Dumnezeu. Și apoi suntem pândiți de asemenea de cel rău, fără de nicio încetare. Mila lui Dumnezeu este cu noi, să nu se

teamă nicio inimă plecată, căci suntem răscumpărați cu Sângele Mântuitorului și prețuim deci cât prețuiește El.

Sunt mulți care, dacă se roagă cineva din ai lor sau mulți alți trăitori creștini, se amăgesc să creadă, măcar că trăiesc într-o condamnată nepăsare, că vor avea și ei parte din fericita binecuvântare a acelora. E bine să se știe din vreme că, prin florile lor, buruienile câmpului se roagă în zadar să fie iertate de coasă. Nu este rușinos pentru un om de a cădea strivit de dureri, ci e rușinos de a muri nepăsător și istovit de plăceri!

Nu mă gândesc să amintesc aici atât de rugăciunile tipicului zilei, care se fac, și e bine că se fac. Mă gândesc mai mult la ceva permanent, nu atât la a înșirui cuvinte, cât la a te educa și antrena în iubire într-o stare de simțire, de vibrație a sufletului tău. **Orice clipă poate să fie un timp, și o suspinare poate să fie o rugăciune.** Această tresărire cu finețea unei suspinări aș încerca să o recomand.

„Dacă creștinul, când stă la rugăciune, numai atunci se roagă, unul ca acesta nicidecum nu se roagă.”¹ Este vorba deci de a-L face simțit pe Dumnezeu, pe Maica Domnului și pe oricare sfânt, cu inima ta, cât mai continuu. Aceasta ar ține luminița sufletului tău aprinsă, și atunci va fi mai greu ca să fii atacat de diavolul. Trebuie știut că mult se teme diavolul de omul treaz, cât mai treaz!

Rugăciunea este un mijloc neapărat folositor, dar trezvia este un scop atins.

¹ Patericul, Alba Iulia, 1999, cap. XXII, nr. 5, p. 449.

Recomand rugăciuni către Scumpul nostru Mântuitor, către Maica Domnului, mângâierea neadormită a sufletelor noastre (mai ales *Paraclisele*), către sfântul înger păzitor (canonul) și la nevoie sau din evlavie la orice sfânt.

Cărți de rugăciune – pentru oricine – cele care sunt, că de altfel e nevoie mai mult de... **inima ta.**

Aparent am zice că este slăbită credința, dar nu până-ntr-atât. Oamenii au zilnic obligații familiale, profesionale, sociale mai urgente și nu pot participa regulat la slujbele bisericești. Dar nu sunt puțini care să nu aibă un fior de înviorare și să nu se închine când aud bătaia clopotelor ca un strigăt de chemare a viilor, ca un plâns al morților, ca o putere care împrăștie în tot felul fulgerele.

Mărturisesc șirurile nesfârșite de credincioși la marile hramuri din țara noastră, care cu o adâncă răbdare a fiecăruia, ceasuri lungi așteaptă fericiți rândul să sărute sfintele moaște. Aceștia sunt toți credincioși tăcuți, anonimi și liberi.

Într-o comunitate largă sunt și oi albe și oi negre, și o credință mai firavă, și nimeni nu poate spune că e neprihănit. Sunt necesare slujbe ținute zilnic în biserici peste tot, cu predici calde, neobositoare, exemplificatoare și, bineînțeles, să nu fie cu nici un chip prilejuri smintitoare. Nimic nu va fi mai frumos ca un slujitor al lui Hristos cu viață plină de așezare duhovnicească, nevinovat, senin, blând, cu ochi de lumină îngerească. Odată un copil care era în brațele tatălui său, fiind în biserică, a strigat tare spre uimirea tuturor când a ieșit preotul îmbrăcat în veșminte din Altar: „**Tată, uite un Doamne-Doamne viu!**” (adică nu ca cei de pe fresca

pereților bisericii). Inima curată, nevinovată, a acelui copil a arătat simplu, dar tare, că Dumnezeu care ne iubește ca pe lumina ochilor, ne cercetează peste tot, ne caută peste tot, ne cheamă: „Veniți la Mine cei osteniți și împovărați și adăpostiți-vă la blânda și smerita Mea inimă, că Eu sunt singura Cale, singurul Adevăr și singura fericită și nesfârșită Viață!” (Matei 11, 28).

Mare mai este rugăciunea din inimile și gurile tuturor către Dumnezeu! Rugăciunea este ca o săgeată ascutită cu care au tras de mii de ani toți sfinții și fie chiar și cei mai simpli creștini; a pătruns în inima cerurilor (care erau poate mahnite pe pământeni) și pe aceeași traiectorie au venit răspunsurile salvatoare. Și așa s-a contribuit la menținerea credinței și a vieții pe pământ din neam în neam.

Frate creștine, ai și tu veacul și istoria ta, ești încadrat într-o mare unitate creștină – Biserica – și ești răscumpărat prin Jertfa Mântuitorului pentru totdeauna, și deci prețuiești atât de mult, și ai o răspundere atât de mare și de nobilă; cât de greu este să cerem fiecare, cât de puțin simplu și direct, ca Dumnezeu să ne ajute în atâtea necazuri și doriri, și să-I mulțumim? Cine este acela care n-are nimic de cerut Domnului Iisus Hristos și Maicii Domnului? Se spune că Maica Domnului este supărată pe toți aceia care nu-i cer niciodată nimic. Ea este supravenerată ca o *Nouă Lume* și **cât poate Dumnezeu cu puterea, poate și Maica Domnului cu rugăciunea**. Arată-te deci a fi un fiu cu inimă de copil al Maicii Domnului!

De grijile pământești nu putem scăpa numai dacă nu vrem. Ca suflete dăruite, se impune mai multă voință de-a nu ne lăsa aglomerati și copleșiți de grijile acestea pământești până într-atât. Ne rânduim viața ca oameni care gândim mai înalt și cu multă răspundere. Se spune că dacă am putea întreba pe cei de sus (pe cei mântuiți): „Ce anume v-a costat pe voi de ați ajuns la atâta fericire?” ne-ar răspunde: „Timp, puțin timp petrecut bine!”

De fapt, să știți că primul lucru pe care îl fac părinții în educația copiilor este să îi învețe să se roage. Rugăciunea, dacă întrebarea se pune despre rugăciunea mântuitoare, duhovnicească, religioasă – nu despre rugăciunea care se face pentru a ajuta Dumnezeu pe cineva să fure, sau alte lucruri de acest gen –, este o relație directă cu Creatorul. Dacă această rugăciune nu există, atunci ești pur și simplu un bulgăre de pământ, care nu ai nici un fel de față, care, de fapt, nu stai decât în calea celorlalți și împiedici trecerea. Aceasta mai ales dacă ești pe drum și sigur că ori te sfărâmă cineva sau te înjură sau te spulberă. Deci rugăciunea este viața oricărei ființe. Toată creația are o relație personală cu Făcătorul ei. Uitați, ca să mă înțelegeți mai bine și să priviți lucrurile foarte serios, vă spun ceva: eu sunt crescut la țară și după bunicul meu sunt de origine macedonean. Și într-o zi am întrebat-o pe mama: „Mămico, uite, oia când se culcă dă cu piciorul. Ce înseamnă?” Și mi-a zis: „Se roagă.” Eu am constatat acest lucru, că toate oile, atunci când se culcă, dau cu copita în pământ și am rămas foarte mirat. Răspunsul mamei pentru mine nu a fost unul oarecare, mai ales acum când ajung să vorbesc

despre rugăciune, care este absolut prezența existenței noastre ca ființe duhovnicești restaurate de Hristos. Rugăciunea este pur și simplu viața noastră, de acum și dintotdeauna. Când zic totdeauna, se înțelege pe toată veșnicia.

Este relația noastră directă cu Creatorul. Că prin rugăciuni, facem intervenții uneori prin Sfinți, pentru că și ei, la rândul lor, ne aud și ne duc rugăciunile noastre la Dumnezeu. Acum mă voi referi la ce fel de rugăciune trebuie să facem. Un părinte zice așa: „Cine se roagă numai când se roagă, acela nu se roagă.”¹ E bine că facem o rugăciune de tipic, care de fapt se face într-un anumit timp al zilei, fie noapte, fie zi. Dar trebuie să se țină legătura permanentă cu Creatorul, nu doar atunci când te rogi. Pentru că în ipostaza în care te rogi numai atunci când îți faci pravila nu ai rezolvat nimic. „Doamne am zis rugăciunea, acum dă-mi, că eu am zis, mi-am făcut datoria.” Ai zis pentru că ți s-a spus să zici și uite așa s-a ajuns să se facă rugăciunile de dimineață, seara. Mi-a spus cineva că și-a făcut rugăciunea de dimineață, dar seara, că nu a avut timp dimineața să o facă. Vă dați seama cât a ținut la tipic: „Tipic, tipic și la inimă nimic!”

Dragii mei, trebuie să avem o stare de rugăciune continuă. „Ce ai făcut?” Așa va întreba mama pe copilul ei. „Pe unde ai fost?” Nu poate copilul să-i explice câte a văzut și pe unde a fost, dar îi zice o vorbă, care o pătrunde până la lacrimi: „Numai la tine m-am gândit mămico, atunci când am fost pe acolo, chiar dacă erau multe minunății.”

¹ *Patericul*, cap. XXII, nr. 5, Alba Iulia, 1999, p. 449.

Mama aceea nu-i mai cere altă explicație, când este asigurată de inima copilului care bate numai pentru ea.

Acesta este Creatorul nostru, Care ne pretinde cu gelozie acest lucru: permanența, o viață de rugăciune permanentă și aici nu mă refer la paradis și acatiste, ci mă refer la a te gândi la Dumnezeu în felul tău, dar permanent: „Doamne! Doamne!” Ni s-au oferit rugăciuni grozave, care sunt cel mai mare lucru în cer și pe pământ, sau rugăciunea inimii, sau a minții, că puterea Cuvântului este nemaipomenită: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul!” Vă dați seama ce cuprind aceste câteva cuvinte? Este cuprinsă în ele toată Dumnezeirea, Întruparea Cuvântului, care a fost dinainte hotărâtă, sau care s-a făcut pentru mântuirea noastră prin deșertarea Fiului în chip omenesc, nu ca să distrugă neamul omenesc prin această nemaipomenită întrupare, ci ca să-l transfigureze pe om. Vă dați seama cât suntem de înzestrați, cât suntem de bogați și cât suntem de datori!

Deci avem obligația cu orice preț să ne gândim la Hristos. Creatorul ne-a făcut dintr-o iubire dincolo de închipuire. Și atunci, cum să nu ne gândim și noi la El? El ne-a înzestrat cu atâtea. Dați-vă seama: ne vedem unul pe celălalt din darul Lui, pătrundem tainele unul altuia și chiar tainele sufletelor noastre – daruri de la Dumnezeu. Există o mare deosebire în creație între om și celelalte vietăți. Omul este stăpânul fapturii create de El, și a fost înzestrat cu libertatea de a dobândi îndumnezeirea după har, ceea ce nu pot face îngerii din cer.

Îngerii sunt ființe dincolo de închipuirea și de asemănarea omenească, așa cum spune într-un loc: „Este cu neputință să nu mori, dacă vezi un înger, în adevăratul sens al cuvântului, în adevărata lui lumină, la măsurile și condițiile cu care suntem noi obișnuiți astăzi.” De fapt relația dintre Creator și îngerii de sus este gânditoare. Dumnezeu nu poruncește cu glas. Cum sunt glasurile pe acolo nu știu, dar știu atât că: Dumnezeu poruncește gânditor tuturor puterilor cerești. Serafimii, Heruvimii, Tronurile; Stăpâniile, Domniile, Puterile; Începătoriile, Arhanghelii și Îngerii¹ ascultă fiecare, după cum sunt poruncile Divine. Dar acești îngeri nu se pot ridica mai mult decât sunt creați, ceea ce la om este cu putință. Omul s-a ridicat și se poate ridica până la El. Și a zis un Sfânt Părinte, un mare trăitor: „Când te ridici până la El, ești mare ca El și când El vine la tine, este mic ca și tine.” Deci, este vorba despre o rugăciune de efect, adică o rugăciune permanentă. Care este cuvântul pe care îl spui în rugăciune, asta este un lucru de tipic de învățătură, specific celorlalte rugăciuni, „Tatăl nostru” și celelalte. Dar ele trebuie spuse pentru a ne ajuta să trecem prin această viață, care are cutele și aspectele ei care te rețin, care îți rețin mintea. Dacă zici numai „Doamne!” „Doamne!” „Doamne!” te ajută mult. Adică, într-un fel oarecare, trebuie să fim cu recunoștință, sau trebuie să fim prezenți. De aceea am spus că: *Orice clipă poate să fie un timp și orice suspinare poate fi o rugăciune.* În felul acesta ai făcut mult mai mult decât o persoană care a zis nu știu

¹ Sfântul Dionisie Areopagitul, *op. cit.*, p. 23.

câte rugăciuni, a făcut nu știu câte metanii, dar le-a recitat mecanic. Însă o persoană care suspină și are un oftat din adâncul inimi – „Doamne!” – este mult mai câștigată.

Dumnezeu are nevoie de – inima noastră – adâncurile noastre, nu de suprafața exterioară a mișcării noastre, pe care obișnuim să o facem. Fericit este acela care se roagă mult. Și îi avem pe Sfântul Antonie cel Mare, pe Sfântul Macarie cel Mare, sau putea fi și Macarie cel „Mic,” însă este vorba despre o trăire permanentă, așa cum spun acum. Deci rugăciunea este o necesitate, așa cum sunt aerul și lumina și apa și toate elementele, care întrețin viața fiziologică pe pământ. Este vorba de viața sufletului, pentru că omul a fost făcut cu trup și suflet și sufletul este esența omului, nu trupul.

Ce poți să mai vorbești despre rugăciune, când este o taină în ființa asta atât de divină, omul, care este creat de Dumnezeu. Este extraordinară pentru că cuprinde tot. În lupta noastră, a fiecăruia și, sigur, luptă pe care am avut-o și eu prin păduri și prin pușcării, am putut să constat cât e de valabilă, cât e de grozavă rugăciunea în lupta cu gândurile, cu duhurile rele și cu atacurile văzute și nevăzute. Încât și astăzi recomand: „Domnule, nu te rogi cum trebuie. Zi rugăciunea asta, măi frate oricine ai fi tu.” Chiar dacă ești laic. Nu împiedică. Că și asta s-a discutat „s-o zică toată lumea sau s-o zică numai cei avansați?” Toată lumea să o zică! „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul”.

Despre păcatul luciferic

Smerenia este arta care te trimite la tine, să stai cu tine, smerit în tine. Întruparea Mântuitorului este procesul făcut printr-un act de mare smerenie înfricoșându-se îngerii și toate puterile cerești și care a putut astfel schimba soarta întregii creații. Pentru a lua chip de om vă închipuiți ce pogorământ dincolo de orice putere de înțelegere a făcut: „S-a deșertat pe Sine, chip de rob luând, făcându-Se asemenea oamenilor, și la înfățișare aflându-Se ca om, S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte, și încă moarte de cruce” (Flp 2, 7-8).

Printr-un act nesăbuit de mândrie¹, Lucifer a pretins că este Dumnezeu, ar fi vrut să fie ca El. Dar

¹ „Mândria e obârșia păcatului; toate aspectele pe care le poate îmbrăca răul sunt unite în ea: părerea de sine, slava deșartă, dorința de putere, răceala, cruzimea, indiferența față de suferințele aproapelui; tendința minții spre reverie, supralicitarea imaginației, expresia demonică a ochilor, înfățișarea demonică a chipului; spaima, deznădejdea, ura; invidia, complexul de inferioritate, neliniștea lăuntrică, frica de moarte sau, dimpotrivă, dorința de a ne pune capăt zilelor și, în cele din urmă, - lucru nu rar - demența completă. Acestea sunt semnele distinctive ale spiritualității demonice. Dar câtă vreme nu se manifestă cu claritate, pentru mulți oameni ele trec adeseori neobservate. Nu este necesar ca toate simptomele enumerate să fie reunite pentru a putea recunoaște pe cel ce s-a lăsat «sedus» de gânduri pătimase, de «vedenii» sau «descoperiri» de origine demonică. La unii domină megalomania, ambiția, dorința de putere; la alții domină o neliniște ascunsă, spaima, deznădejdea; la unii, melancolia, gelozia, ura; la alții, dorința poftelor trupesti. Dar la toți întâlnim în mod inevitabil o imaginație debordantă și o mândrie ce se

a căzut. Și vă închipuiți, a fost pedepsit în forma cea mai grozavă și mai cumplită. Că spune într-un loc: „Dacă ai vedea un drac în adevărata lui urâciune, n-ai putea rezista să nu mori.” Se mai spune despre Sfânta Ecaterina, că a văzut un drac, dar nu în adevărata lui urâciune. Și a preferat să meargă toată viața pe jar, numai să nu-l mai vadă. Vă închipuiți cât e de urât. Lumea își închipuie că acolo, în suferințe, în iad, va fi tot o conjunctură posibilă, dialogală, nu-știu-ce. Nu! Una dintre marile suferințe de acolo este și vederea dracilor!

Deci a fost necesar ca Mântuitorul să Se smerească. Pentru că smerenia este singura forță care poate elibera orice suflet și orice popor din toată creația lui Dumnezeu. Bunăoară noi ca să putem fi alături de Iisus, trebuie să purtăm aceeași identitate cu El. Dacă Hristos s-a smerit Care a făcut cerul și pământul și Care a făcut tot ce există, sigur că toată creația va trebui să învețe din exemplul Lui (Matei 11, 29).

Dorința noastră este să ajungem în veșnicie și nu se poate câștiga aceasta pe treptele ei grozave decât dacă pășești pe fiecare treaptă în urcuș cu smerenia. Numai așa vine și harul lui Dumnezeu fără de care nu putem să ne mântuim.

Nu faptele noastre ne mântuiesc, ci ele ne fac vrednici de harul lui Dumnezeu, ceea ce este altceva. Deci din educația pe care și-o fac mireanul și călugărul să nu lipsească smerenia. Să nu aibă o

poate ascunde sub masca înșelătoare a unei false smerenii” *Părintele Sofronie Saharov*.

părere de sine. Să se vadă că el este sub toată făptura, să lupte cu pacostea aceasta de părere de sine, cu mândria asta nenorocită, care a dat atât de lucru cerului – mândria dracilor.

Deci cum să nu mă smeresc, când știu că nu mă mântuiesc pentru că sunt mândru și din această cauză nu primesc harul lui Dumnezeu? Vedeți, sunt foarte mulți oameni de bună credință care s-au pocăit de păcatele făcute, dar n-au scăpat poate de mândrie!

Da, este vindecare și mântuire și pentru cel mândru și pentru cel iute, dar va trebui să trăiască într-o mare frică de Dumnezeu, că zis este cu strășnicie: „Domnul celor mândri le stă împotriva” (I Ptr 5, 5). Acest păcat este cel mai urât de Dumnezeu. Este păcatul luciferic care a adus căderea unei cete întregi de îngeri și i-a făcut lipsiți total de darurile lui Dumnezeu. Sunt draci nesuferiți, urâți, vicleni, ființe cu ură desăvârșită și blestemați pe vecii vecilor. Aceasta este soarta tuturor celor ce se încred în puterile lor, mai presus de toți, îngâmfați, nemiloși, urâți de semenii lor, îndrăzneți și fără de rușine. Dacă Dumnezeu a luat darul de la ei, vor fi din ce în ce mai mult într-o asemănare cu diavolul¹.

¹ „Boala minții vine până la urmă din mândrie. Cel cu mințile rătăcite se crede centrul lumii. Asta nu înseamnă că bietul om e vinovat de boala sa. Pentru că mândria nu ține numai de voia omului, se mai și moștenește, mai ține și de creșterea primită, de tovarășii, de întâmplările vieții. La baza bolilor mintale nu stă sexualitatea, cum zice Freud, ci mândria” *Părintele Serghie Șevici*

Urâtă și puturoasă patimă este mândria. Toate celelalte patimi pescuiesc în balta aceasta. Să nu audă Dumnezeu de omul mândru! Nu vrea să-l vadă. Îi ia darul întreg, ca să se poticnească, doar-doar s-o smeri, cum spune Scriptura (Luca 18, 14). Îl părăsește, este o mare urâciune. Îi ia gustul frumosului, îl lasă rătăcit și haotic, prin toate gunoaiele marginilor lumii. Nu mai are chip, nu mai are asemănare și nici discernământul conștiinței, și, adevărat cum spun Sfinții Părinți, „unde căderea a apucat, acolo mai înainte mândria a lucrat.”¹ Nici o patimă nu te apropie mai mult într-o asemănare cu diavolul ca mândria. Toate patimile se mai pot (să zicem) apăra cu firea și cu grozavele împrejurări ale vieții, dar mândria nu se poate apăra cu nimic.

Mândria are nesuferita cutezanță să stea lângă orice fel de virtute. Și chiar, la cine poate, se ascunde în smerenie, pe care o are ca un paravan. Lucru foarte des întâlnit, și, întărind cuvântul, un Părinte spune: „e smerit mândrulețul!” Fiind atât de primejdioasă și atât de prezentă la toate vârstele și rangurile, e bine ca toată lumea să nu desconsidere pe nimeni, oricât ar fi de neînsemnat (că și în el se ascunde Hristos), și chiar să-l întrebe măcar convențional pentru a-i cere o părere, și acesta ar fi un prim pas, adică un semn pentru el că se află pe calea Evangheliei. E bine să întrebe, să ceară păreri sau chiar sfaturi de la oricine, și oricine ar fi el. Căci harul lui Dumnezeu sălășluiește – cine știe? – mai mult în cele simple și nebagate în seamă. Pleacă-te

¹ *Filocalia*, vol. 9, *Scara Sfântului Ioan Scărarul*, Cuvântul XXII, nr. 5, IBMBOR, București, 1980.

(măcar pentru smerenie trupească, cum se zice), că tot este un sunet plăcut, și atunci vei vedea câtă nevoie ai de semenii cu care a rânduit Dumnezeu să trăiești și să te vezi, și te vei convinge în drumul vieții că înțelepciunea stă sigur unde este smerenie, căci acolo este Dumnezeu.

Iată, Lucifer a căzut iremediabil, cădere marcată numai prin câteva cuvinte: „[...] fi-voi asemenea Celui-Preaînalt...” (Isaia 14, 14), și căzând a ajuns împotrivor pe veci și urâciunea pustirii. Să nu se amăgească cineva că, fără o adevărată purificare în singură apa smereniei, va putea intra în Împărăția de unde au căzut diavolii și va fi ca îngerii!

Frate, tu știi Scriptura, că Dumnezeu numai „celor smeriți le dă har” (I Ptr 5, 5) și zici că te vei lăsa mai târziu de patima înălțării de sine, dar nu bagi de seamă că într-aceasta sufletul tău se pierde deja? Poți să arunci un mărgăritar de mare preț în apă, zicând că-l vei căuta mai târziu? Dar dacă nu vei putea să te smerești cu adevărat, ca să primești darul mântuirii tale? Ca să scapi de mândrie, ai nevoie de plâns și de părere de rău adevărată. Acesta este un dar de sus. Dar dacă Dumnezeu nu-ți dă această părere de rău? Dacă vine moartea și nu-ți lasă timp? „Ziua de mâine, zice Fericitul Augustin, n-a promis-o Dumnezeu nimănui; poate să ți-o dea, poate să nu ți-o dea!”

Lăudăroșenia, semeția, iuțimea, care sunt fiice ale mândriei, disprețul și plăcerea să fii vestit și grozav și altele asemenea „toată măduva omului o pierd și îl lasă sec.”¹ Smeriți-vă, iubiți frați, „că altfel

¹ Patericul, cap. XIV, nr. 8, Alba Iulia, 1999, p. 391.

nu veți putea gusta bunătățile Împărăției Mele!”, zice Domnul Atotțiitorul.

Să întrebăm pe atâtea suflete mărețe, bogătași, pe toți învățații, principii și împărații care deja au trecut la cele veșnice, să-i întrebăm ce le-a mai rămas acum din măreția, desfătările și stăpânirea lor? Toți, frate, vor răspunde: „Nimic, nimic!” „O, omule” zice Fericitul Augustin, „tu prețuiești ceea ce are omul aici, bagă însă de seamă la ceea ce duce cu sine! Când moare, nu ia nimic altceva cu sine decât un cadavru greu mirositor și o haină zdrențăroasă ce va putrezi împreună cu el.”

Cred că niciodată nu va putea fi „un semn,” definitiv, că mândria este scoasă. **Omul smerit nu se vede niciodată că-i smerit.** Lupta aceasta de o viață întreagă, simțită, ruptă, dreaptă și cinstită o știe și o încununează Bunul Dumnezeu. Apoi, acestui diavol al mândriei, plin de o nesuferită duhoare, nu-i va fi deloc ușor că atâtă și se aruncă singur în foc cu un suflet care dorește și știe sigur că nu-L va putea vedea și împărați cu Hristos fără de o smerită smerenie.

Blajinătatea și râvna pentru toate cele bune, nemânieră și urmărirea păcii, nu a dreptății, sunt semne de nemândrie. Îndreptățirea de sine nu poate fi laolaltă cu smerenia și Dumnezeu Se arată, nu atât celor ce se ostenesec, cât celor simpli și smeriți!

Spune Sfântul Ioan Scărarul că diavolul trufiei alungă pe toți ceilalți diavoli și ține el locul tuturor.¹ La cel care luptă împotriva mândriei se vor vedea o

¹ Filocalia, vol. 9, Scara Sfântului Ioan Scărarul, cap. XII, nr. 6, IBMBOR, București, 1980, p. 279.

dorință și o silință mare să fie mântuit. Toată Scriptura și toată marea sfătuire a sfinților încercați în luptă cu acest diavol cotropitor al mândriei ne spun că fără harul de sus nu se va putea birui această patimă. Se știe că acest mare har, Bunul Dumnezeu nu-l va da decât celor smeriți, cum spune Sfântul Apostol Petru, „că celor smeriți le dă har” (I Ptr 5, 5).

Diavolul „nu știe” cât de mult lucrează la mântuirea omului, căci, dacă ar ști, ar fi mai puțin ispititor

Pentru că păcatul, pentru cel care se pocăiește, are acest mare dar de a-i aduce smerenie. Asta este pierderea diavolului, că îl ține Dumnezeu cu mare rost și pe diavolul ăsta. Să-l trezească pe om, să-l facă să compare lucrurile. Adică să-l pună pe om în situația să mărturisească că există Dumnezeu și să zică „Doamne, iartă-mă!”

Diavolul „nu știe” cât de mult lucrează la mântuirea omului, că, dacă ar ști, ar fi mai puțin ispititor. Trebuie să discutăm, trebuie să urmărim fiecare, în plapumă, în pătură, pe piatră, în pădure, în altar: „Care este poziția mea?” Pentru că acela care nu are poziție sufletească, acela este într-o mare primejdie. Pentru că, de greșit, greșim toți. Chiar dacă ai fi și Apostolul Petru. Și mai mult spun, noi nici nu putem face greșeala mare pe care a făcut-o Petru: să se lepede de Hristos în fața Lui. Dar Sfântul Apostol Petru a avut o poziție sufletească așa încât s-a ridicat, Iuda n-a avut-o. Ei asta-l omoară pe dracul: poziția noastră sufletească! Să știm să ne ridicăm, căci este cu neputință să nu greșim. Dar nu pentru că vrem, ci pentru că de multe ori nu vrem. După cum și rugăciunea spune: „Doamne, vreau, nu vreau, mântuiește-mă!” Vasăzică, într-un fel, se greșește, dar dacă avem poziție sufletească, aceasta îl ține departe și este cu

foarte puține șanse din partea dracului. Pentru că ridicându-ne mereu, mereu primim harul lui Dumnezeu. De câte ori? „De șapte ori câte șapte!?”; „De șapte ori câte șapte” știți ce înseamnă? Cuvântul „șapte” în Scriptură înseamnă „mai mult.” De aceea L-a întrebat Sfântul Apostol Petru: „De șapte ori?” (Pilde 24, 16). Mântuitorul a răspuns: „Nu zic mai mult, ci permanent – de șaptezeci de ori câte șapte” (Matei 18, 21-22). De aceea repet: să nu pierdem momentul! În orice discuție, dacă vreți sfințiile voastre, ca slujitori, ca sfătuitori, ca propovăduitori, plecați de la trăirea momentului prezent.

Hristos a luat chip de om ca noi, nemulțumiți și nesătui și în tot felul răi. Ce cinste pe neamul omenesc! N-a venit să spună altceva decât ceea ce a spus pentru mântuirea noastră. „Nu te teme turmă mică...” (Luca 12, 32). „Îndrăzniți! Eu am biruit lumea!” (Ioan 16, 33). Și noi putem să biruim lumea, nu cu puterea noastră, ci cu puterea Lui. Vă dați seama câtă putere avem noi. Dracul e un tolerat, nu este o putere. Nu trebuie să țineți cont că vă schimbă gândurile. Luptă din răputeri, dar luptă ca un hoț, fără putere. Noi, prin Botez, am primit haruri deosebite, avem și înger păzitor. De ce nu dați atenție mai multă îngerului vostru păzitor? Știți frățiile voastre ce spune într-un loc: „Este cu neputință să nu mori dacă vezi un înger în adevărata lui lumină!” Îngerul este cu noi, ne păzește. Hristos S-a deșertat în chip de om în adâncul ființei omenești, nu ca să anihileze ființa omenească, ci ca s-o transfigureze.

Ați văzut ce scrie în *canonul îngerului păzitor*: „Sfinte îngere, fă rugăciuni de obște cu îngerii toți pentru mine păcătosul!” Și îngerul păzitor se roagă cu toți îngerii, că nu-i refuză, nu le răspunde: „Nu vreau!” Adică este o unitate nemaipomenită, îi place lui Dumnezeu să fie rugăciune, și toți îngerii sunt una cu voia lui Dumnezeu. Dar se mai spune într-un loc așa: „Dacă diavolul ar fi întruchipat în om, cu degetul mic poate răsturna pământul, dacă ar avea puterea de la început.” Da, dar nu mai are putere, decât numai „vârful cozii” mișcă, restul nu o mai are, i-a omorât-o Hristos. Dar îi este îngăduit să ne ispitească pe noi ca, ispitindu-ne, noi să ne încununăm, să ne trezim, să vedem cine suntem. Dracul joacă un rol de mântuire indirect. Suferințele îți aduc niște înțelepciuni adânci și te fac să te gândești serios la mântuirea ta. Dar vă dați seama cine ne păzește pe noi? Îngerul păzitor îl face praf și țândări pe drac, care nu mai are nici o misiune, este un apostat. Îngerul păzitor este în misiune. Lupta este între ei și câștigă acela de partea căruia suntem noi cu faptele noastre. Și nu ne-ar fi rușine să-l părăsim pe îngerul păzitor, să-i dăm câștig de cauză diavolului, dușmanul îngerului, dușmanul nostru, cu nepăsarea, ba și cu căderi directe? Și totuși, Dumnezeu, în mila Lui, ne-a dat putința să ne ridicăm prin spovedanie. Va să zică e o îngăduință continuă pentru salvarea fiilor Lui, oamenii. Așa că, pentru faptul că sunt împietrit cu inima, nu mai merit nimic. Inima trebuie să fie flexibilă continuu, nu piatră! Inimă caldă, fierbinte. Nu permiteți gândurilor rele să vă cuprindă. Dacă vin, goniți-le cu rugăciunea, fără meditații prea multe la

rugăciune. Unul împingea în ușă și dracul împingea și el pe partea cealaltă să intre la el. Iar așa zicea: „Doamne miluiește!”, cu jumătate de gură, superficial. În sfârșit, dracul deschidea mai mult ușa să intre la el. Dacă a văzut că intră dracul, a suspinat din adânc: „Doamne, nu mă lăsa!”, și îndată a dispărut dracul. Și plângea. Și a apărut Mântuitorul: „Doamne, de ce nu m-ai ajutat?”¹ „Când m-ai chemat cu adevărat, te-am ajutat!” Melcul merge încet, dar merge cu casă cu tot. Te rogi încet, te rogi tainic, dar roagă-te din inimă, că altfel este numai spoială, nu rugăciune. Omul este cu totul superior în creație. Lupta Satanei, asiduă și chiar finală, este să nu recunoaștem că putem fi în asemănare cu Dumnezeu. Da, suntem creați așa. Recunoaștem, nu recunoaștem, așa suntem creați. Nimeni din creație nu-i ca omul. El este singura verigă posibilă de legătură între Creator și creație. Omului i s-a încredințat marea răspundere să supravegheze întreaga creație – el este stăpânul creației. Omule, omule, uite pe cine duci tu în iad! Pe tine, adică atunci când mergi pe calea pierzării. Așa că Liturghia, în sfârșit, nu-i o lucrare omenească, ea este peste îngeri și peste orice. Este chiar Hristos. Da! „Eu Sunt Cel ce Sunt” (Ieș 3, 14), aici și acum! Învierea lui Iisus Hristos s-a adevărit... Nu numai El a înviat. Toată creația a avut un moment de restaurare și de înviere.

¹ *Patericul*, Pentru rugăciune, nr. 14, Alba Iulia, 1999, p. 451.

Ieșisem din moarte și bâjbâiam în căutarea veșniciei

Nu mi-a fost frică la operație, pentru că medicul Davidescu este un om deosebit și înainte de toate un bun creștin. Zice: „Părinte Arsenie, acum trebuie să rămâneți gol ca Adam!” „Da domnule doctor, dar atunci și Eva era goală. Acum văd că numai eu!” Pentru că erau și asistentele de față. Doctorul vroia să-mi testeze starea de spirit. Dumnezeu a lucrat grozav de bine și cu mine, și cu medicii; rugăciunea a ținut loc de anestezie; nu m-a durut și nu mi-a fost frică, doar două lacrimi în colțul ochilor au apărut așa, fără nici o explicație. Cât sunt eu de Arsenie, n-am reușit să le tălmăcesc, simțeam doar prezența îngerului păzitor și asta mi-era de-ajuns. Ieșisem din moarte și bâjbâiam în căutarea veșniciei. Cu biruința rugăciunii și cu biruința Crucii, pentru că până la urmă orice clipă poate fi un timp și orice suspinare o rugăciune. N-am mai spus altcuiva, dar am simțit atunci o mângâiere grozavă, și asta nu se poate povesti. Dumnezeu așa ne vrea, hotărâți. Cu toții trebuie să învățăm să murim și să înviem în fiecare clipă, pentru că nu într-o zi, ci într-o singură clipă poți să faci mult! Dumnezeu n-are nevoie de cuvintele noastre, El are nevoie de jertfa noastră, de inima noastră, și asta într-o singură clipă i-o putem dăru.

Aiudul mai avea o secție, care se numea Zarcă. Acolo nu era glumă. Era moarte fără discuție, era

regim de exterminare. M-au întrebat mulți „nu s-a făcut vreo minune?” Minunea, mai întâi de toate, nu e un merit omenesc, e o mișcare Divină să te încurajeze, să te salveze pe tine. Și am răspuns: „S-au făcut minuni!” „Ce minuni?” au întrebat curioșii. „Acea că nu s-a făcut nici una!”

Dar să stau ani de zile nemâncat și pălmuit și să trăiesc până acum nu e o minune!? Că am avut semne și că e divină și complexă ființa omenească, asta e altceva. Ajunsesem până acolo încât să văd cum iese sufletul; eram curios, ca om, când o ieși sufletul, conștient, sigur că-i ultimul moment. Simțai ca forță, ca putere. Secretul ăsta era, prezența la Dumnezeu continuă, știind pentru ce suferi. Asta ca o scuză materială, ca un autodialog, ca să zic așa, dar lucrul acesta nu se raționaliza: trăiam pe Dumnezeu, eram în cer. Nu puteai face teatru acolo; în foc, nu poți să spui: mai așa sau așa; e foc, arzi pe toate părțile fără să te mistui. Sau te mistui încet, încet...

Dar ce s-a constatat? Lucru foarte greu de înțeles și de prezentat: simțai că e un har foarte ascuns, care pălea sabia dușmanului, ceea ce m-a făcut să spun „**Dumnezeu dă formă clipelor istoriei!**” Acesta era un semn pe care poate nu l-ar înțelege lumea. Descopereai frumusețea și Dumnezeu din om, descopereai lucrurile acestea – simț de mare finețe, care există în om când este prezent. Dacă nu ești prezent, cazi, ești vândut; dar nu trebuie ignorați ăștia dacă își revin. Însă cine cădea și se vindea, cădea de tot, era pierdut. Așa cum s-au manifestat cei căzuți, n-aș avea încredere acum dacă i-aș vedea. Chiar a venit unul despre care știam că

era agent, se vânduse. A venit la ușă la mine la Techirghiol să vadă dacă sunt eu acela ca să dea mai departe raportul: „ăsta este!” Nu mă interesa, nu l-aș fi sărutat, că nu primea. Deci, prin poziția aceasta interioară într-o relație sinceră cu Dumnezeu, continuă, îți dai seama de harurile care te țin prezent în acest martiraj. Erau sfinții chinuiți, li se tăiau capetele, câți din noi n-ar fi dorit să moară? Un martiraj continuu, pentru că ei urmăreau sistematic să ne distrugă, e foarte greu să-l suporti, să-l duci. Dar vă spun: rezisti cu prezența lui Dumnezeu foarte ascunsă, dar foarte vădită în tine. Altfel nu se poate. Consideram că suntem într-o mare misiune creștină, în perioada apostolică sau în sfârșit într-o perioadă până la Sfântul Împărat Constantin, când *martirilogiul* a numărat zece milioane de mucenici.

Nu puteai să compari, pentru că este o mare greșală să-ți vezi poziția ta în comparație cu ce-a fost sau cu ce visezi să fie. Trăiești momentul, care ți-e dat total pentru Dumnezeu! N-aveai voie să compari, că nu mai puteai să vezi libertate și bunătate la oameni. Nu era atrofiată dragostea, știam că există o lume liberă. Dar nu asta contează, ci actul tău de totală prezență. Chiar într-o lume albă, nu într-o lume roșie, comunistă.

Aduceau agenți peste noi ca să ne vadă sentimentele; era regim de moarte. Lucrul la care au insistat ei cu cruzime a fost înfometarea. Am avut o criză de hemoroizi pe o perioadă de șaptezeci de zile! Dacă deschideau celula să te ia, nu știai dacă te mai întorci. În caz de îmbolnăvire te luau să-ți dea un regim mai rău – te țineau izolat ca să nu iei legătura cu nimeni și mureai.

Ne scoteau afară zece minute la trei luni. Dar nu puteai să rezisti că afară era un aer foarte tare și noi eram epave care ne clătinam. Dar, domnule, este foarte greu de explicat cât de valoroase sunt acele momente pentru mine: chiar acolo fiind, puteam să mă rog adânc. Nu mă rugam cu cuvinte, eram în luptă cu mine ca să mă birui, să rezist...

Suflam în mâini ca să mă încălzesc, pentru că era răcoros. Dar prezența inimii mele, prezența ființei mele acolo. Eram conștient că sufăr, sufăr pentru Cineva, adică pentru Dumnezeu! Ei, mi s-a întâmplat ca să-mi arate Bunul Dumnezeu și mângâieri extraordinare, care, de fapt, vă spun, sunt foarte greu de spus.

Să știți că lucrurile astea nu se pot spune. Mai întâi, dispăre toată frumusețea lor și, afară de asta, nu era un merit personal, ci era mai mult o milostivire Divină pentru noi, căci fără discuție Dumnezeu ne-a ținut.

Își luau dinții din gură și-i dădeau jos! Vă dați seama ce lipsă de calciu era... Eram schelete! N-am văzut în viața mea oameni doar piele și os, cum am văzut acolo – pentru că era un proces fiziologic cunoscut, provocat de lipsa de calciu.

Odată, când ne băga la grămadă acolo, într-o celulă, nu mai știu pe unde eram, cel care comanda în pușcărie mă cunoștea din lume. Milițianul acela îmi zicea: „Haide, haide, că așa-i viața, după tipic: «Peștele cel mare înghite pe cel mic».” Dar eu i-am zis: „Veni-va vremea în care peștele cel mic va înghiți pe cel mare.” Dacă nu mă cunoștea din lume, mă omora. Mi-a răspuns: „Bine, bine, până atunci intrați aici” și ne-a arătat ușa celulei. Iar la Jilava un

căpitan m-a întrebat în timp ce mă dezbrăca și mă tunde: „Ce-ai făcut, mă?” „N-am făcut nimic, mă!” i-am zis eu. „Mă dacă nu făceai nimic te condamna cinci-șase ani, nu douăzeci?” Vedeți, dacă nu făceam nimic, tot mă condamna cinci-șase ani. S-a dat de gol, știți. Iată cu cine aveam de-a face. „Ce drepturi avem?” l-am întrebat. A răspuns: „Capul pe umeri și asta deocamdată!” Iată cine te dezbrăca, iată cine te omora... Ne-au dat condamnări mari, ca tiranii cei mici să creadă cu adevărat că suntem mari criminali.

Tot „tu” erai din punct de vedere concepțional. Tot „tu” erai conștient pentru ce ești acolo. Nici nu mai contau dușmanii tăi. Conta Adevărul căruia îi slujeai „tu.” Ei bine, vă spun rațional, nu se poate spune bucuria aceasta. **Bucuria crucii.** Foarte greu. Dar erai în contact direct cu o Veșnicie, care era reprezentată prin Iisus Hristos.

Ne facem datoria să spunem lucrul acesta. Eu nu mă pot prezenta ca un om care a suferit. Ce-am suferit? Mă pot eu măsura cu o smerenie adevărată? Rămâneți într-o smerenie potrivită cu existența. Cum nu știi când ești smerit, să fii mereu smerit!

Eu aveam un ideal și repet: Războiul e un joc de inteligență, dar războiul e tot război. Și pentru ca să știi să cucerești în războiul tău, trebuie să știi să mori. Asta era rezistența ascunsă a sufletului meu și nu mă mai impresiona nimic că m-a împuns odată cu baioneta în coastă și că ăla a tremurat de frică lăsând arma jos și am luat-o eu: „Prostule, tatăl tău e și tatăl meu; mama ta e și mama mea. Ia-ți pușca, prostule!” Puteam să-l omor. E vorba să știi cum

slujești și Cui slujești și în orice fel de luptă trebuie să te aștepți la rănire sau la moarte.

Suferința nu este ușor de suportat dacă nu ești într-o relație cu Dumnezeu. N-aș putea să spun: „Dă-mi, Doamne, suferință!” dar Îi mulțumesc din toată inima că m-a ajutat și m-a ținut treaz. Își scoteau dinții și îi aruncau pe jos că nu mai aveau calciu, eram schelete.

M-a impresionat foarte mult un biet vecin de celulă care uitase cum o cheamă pe soția lui. „Cum o fi chemând-o?” Și mă uitam și mă foloseam, și îmi dădeau lacrimile! Suferința, concepția de mântuire creștină este suferința. Vedeți dvs., Iisus Hristos a făcut dreptate mare. Să măsurăm un unghi drept de 90 de grade. Mai mult chiar a făcut: a vindecat, a înviat morții, iar unghiul s-a deschis de 180 de grade. Dar n-a mântuit lumea cu acestea. Dracul încă era tare, încă ispita și chiar pe Iisus îl ispita. Deci nu ne-a salvat cu nici un chip marea dreptate pe care a făcut-o Iisus, doar ne-a învățat să-L prețuim foarte mult că este cu adevărat Fiul lui Dumnezeu. Dar când S-a răstignit și s-au făcut 360 de grade, atunci l-a ucis pe diavol. Iisus era pe Cruce și se văita Satana care abia atunci s-a simțit înfrânt; Învierea a confirmat că El este Dumnezeu. Până atunci dracul își dădea seama că există o Putere ce-l gonea, intuia – dar încă era stăpân. Acum diavolul însă e ucis. Învierea Mântuitorului a confirmat dumnezeirea Lui, a confirmat valoarea operei Lui.

Concepția altor religii diferă față de Creștinism prin aceea că vor să scape de suferință. În Ortodoxie numai prin suferință scapi de suferință. În viață să ai o poziție pe o singură linie – drumul cel mai scurt

între două puncte, nu ocolit, nu frânt, ci poziția de linie dreaptă.

În altă ocazie s-a întâmplat că mi-a căzut anchetator un ticălos de căpitan. Mă cunoscusem cu el înainte de a mă duce la mănăstire. Însă, fără să-și dea seama, s-a demascat. Eu însă am tăcut, pentru că mă omora dacă își dădea seama că a fost recunoscut. Înainte de a pleca eu la mănăstire, mă oprea zicându-mi: „Dumneata să te duci la mănăstire!? Vezi de treabă, oricum ești un înger!” În timpul anchetei mi-a tăiat barba. Zic:

– Ai să răspunzi și pentru asta în fața lui Dumnezeu!

– Lasă, că nu stă călugăria în barbă!

– N-ai vorbit dumneata – Duhul Sfânt a vorbit prin tine!

Acum la anchetă printre altele, a zis: „erai ca un înger!” suficient pentru mine să-l recunosc. La sfârșit mi-a ordonat: „Spune-mi un cuvânt de folos!” Eu, știind că are o soție credincioasă și o fetiță, am început să-i vorbesc: „Într-o familie soțul era necredincios iar soția credincioasă. Fetița lor s-a îmbolnăvit. Atunci fetița l-a întrebat pe tatăl ei: «în ce credință să mor, în a ta sau în a mamei?» Tatăl i-a răspuns: «mori în credința mamei tale, că a mea nu-ți dă nimic!»”

Erau niște oameni vânduți, oameni în slujba răului. Aveau o leafă, erau stăpâni. Era unul care nu putea să iasă afară (necesități fiziologice), i se atrofiaseră mușchii la intestinul gros; foarte chinuitor. Când ne-au scos afară în cele zece minute de care beneficiam lunar, bolnavul acesta s-a aruncat în sârme și l-au împușcat pe loc. Și l-a

decorat pe cel care a tras cu arma. Cine? Colonelul Crăciun, care era director general. Eu îi mulțumesc lui Dumnezeu din toată inima că mi-a dat cruce. Gândeam așa: „am fost cinstit în viața mea, dar nu-i destul; trebuie să te răstignești!” Și am spus de multe ori: „Să mori și să înviezi în fiecare zi! Dacă nu știi să mori, să n-ai nădejde de înviere!”

Ne-au luat cu trenul de la Brașov după terminarea anchetei și ne-au dus la Vaslui, la muncă forțată. După ce am coborât în gară, câțiva ne-am dus după apă, eu m-am răzlețit mai mult. Între timp, a venit un camion și i-a îmbarcat pe deținuți, ducându-i în partea cealaltă a orașului, unde era lagărul de muncă. Eu m-am trezit singur în gară cu lanțurile pe picioare. Am tras o spaimă cumplită fiindcă mi-era teamă să nu fiu acuzat de tentativă de dezertare. Niciodată nu m-am speriat mai mult de libertate ca atunci. Am ieșit repede din gară și am luat-o direct pe centrul șoselei care traversa orașul, în văzul tuturor, purtându-mi lanțurile cât mai la vedere, ca să nu fiu întâlnit ascuns printre oameni și să fiu acuzat că am vrut să scap. Lumea se mira și-și făcea cruce, dar eu îmi vedeam de drum. De atunci îmi aduc aminte de Vaslui ca de cel mai lung oraș din țară, cu o singură stradă interminabilă la capătul căreia am ajuns după un marș forțat și drept, iar colegii când m-au văzut săltau de bucurie că m-au recuperat, m-au ținut pe brațe ca să-mi taie fierarul niturile de la lanțuri, pentru a ieși la muncă!

În primele luni de pușcărie eram foarte mâhnit că lăsam afară o lume care poate avea nevoie de mine. Mai târziu m-am întors cu fața către interior și am văzut că aici era atâta lume cu aceleași nevoi și

cu aceeași viață ca și cei de afară. Dumnezeu mi-a confirmat acest adevăr chiar prin gura unei satane.

La Aiud, la o anchetă, securistul care mă ancheta m-a lăsat un timp cu un ofițer care îl înlocuia pentru moment și care era în afara problemelor de anchetă, probabil în administrația de aici; avea grad de căpitan. M-a întrebat ce am fost afară. I-am spus: călugăr. „Da – mi-a spus acela – ai plecat de la o mănăstire și ai venit la altă mănăstire.” O spunea în glumă sau în serios eu am văzut în aceste cuvinte concluzia simplă și scurtă la care ajunsesem și eu după un timp atât de lung. Vedeți cum voia și cuvântul Domnului pot veni prin oricine,¹ chiar și printr-un fiu al răului?

Sau cum am pățit mai târziu în temniță: ne scoteau cu ochelari de tablă, dar peste tablă era sticlă, pentru a simula ochelarii normali, însă cel ce-i purta știa că nu vede nimic, și era dus de braț de gardian. S-a întâmplat ca tocmai la mine să ajungă o pereche de ochelari de la care lipseau tabla de la ochiul drept. La început m-am speriat foarte, gândindu-mă la consecințele pe care le-ar fi putut avea o astfel de defecțiune, dar n-am spus nimic și mergeam ca și când nu vedeam, cu capul puțin aplecat. În fața mea, la vreo zece pași, duceau un alt deținut, la aceeași osândă a interogatoriului. Când l-am văzut pe celălalt, m-am bucurat că nu sunt singur și am avut o încurajare grozavă de parcă atunci vedeam om pentru prima dată în viața mea. M-am bucurat parcă aș fi văzut un înger.

¹ Patericul, cap. II, nr. 20, Alba Iulia, 1999, p. 274.

Mulți deținuți cereau să-i spovedesc, deoarece nu știau dacă mai trăiesc până a doua zi. Aceste lucruri le comunicau prin Morse și le răspundeam: „Mâine dimineață să stați în celulă la locul cutare și să vă amintiți păcatele!” Și după ce terminam așa-zisa Liturghie, le dădeam dezlegare tuturor. Însă cu o condiție: dacă întâlneau un preot, să se spovedească din nou. În caz că mureau rămânea valabilă dezlegarea pe care le-o dădusem eu și lucrul acesta se întâmpla foarte des.

În ce mă privește, m-au urmărit permanent ca să mă ucidă. Aveau ei un obicei de supliciu. O metodă diabolică. Mă băgau la răcitor. Îmi era foarte greu să suport răcoarea aceea nemaipomenită. Dacă era încă unul era bine pentru că te mai lipeai unul de altul și te mai încălzeai. Sunt sigur că îngerii din ceruri erau „geloși” pe noi pentru că ei nu au această suferință dincolo de firea noastră. Răcitorul era o celulă frigorifică, cu ciment peste tot, înaltă de cinci metri; nu aveai voie să stai jos; puteai să stai pe putina de necesități de la zece seara la cinci dimineața. În rest, trebuia să ne mișcăm. Noi nu aveam putere nici să suflăm și ne sforțam să suflăm în mâini să ne încălzim. Ultima condamnare la răcitor a fost de șapte zile, dar m-au ținut numai cinci zile pentru că mulți au murit. Eram mereu urmăriți pe vizetele celulelor, ca în caz că ai murit să te scoată de acolo. Era regim de exterminare. Puteau să te împuște, dar preferau să te lase să mori încet, fără să lase urme.

Mai întâi de toate, eu nu mă recunosc a face parte dintr-o grozavă generație. Mă gândesc sincer prin câte și câte am trecut și sunt foarte multe în care am fost depășit cu totul. Eu, dacă nu reușesc, că

n-am reușit până acum să mă văd pe mine cel mai din urmă, sunt în primejdie cu mântuirea. Eu nu vorbesc acum pentru că sunt cum spuneți; vorbim pentru că avem aceeași sinceră intenție toți, deci o comuniune de vederi.

Este o primejdie mare pentru tot ce ai tu să spui că tu ești mai sus, mai bun și alții nu sunt!

Nu putem să nu avem drept exemplu suferințele Mântuitorului, extraordinare, raportat și la calitatea Persoanei Fiului, a sfinților sau a mucenicilor, pentru că noi nu putem fi ca ei. Da, suferința are o valoare adevărat necuprinsă de mintea omenească. Și, bineînțeles, conștient că suferi pentru adevăr, pentru concepțiile tale verificate ca bune, creștine, este de un mare folos și de o mare bucurie sufletească. La Dumnezeu nu este lucru cu o măsură omenească, ci cântărește incomensurabil și cu orice chip suspinarea inimii noastre, care face cu mult mai mult decât o nevoință obligatorie sau de tipic. Depinde foarte mult de calitatea suspinării acesteia.

Concepția de mântuire creștină tocmai asta este, suferința. Nu în sensul de a ne înhăma singuri la carul prigonitorilor și nu știu mai ce. Însă, dacă susținem Adevărul, fără discuție că începem să suferim, apărându-l. Pentru că este o serie întreagă de inși, cum ne-a arătat istoria tuturor timpurilor, care știu să prigonească, știu să se afirme pe sine, jertfind fără milă pe alții.

Vedeți omul trebuie să înțeleagă că învățătura creștină este în parabole și paradox. Tocmai pentru suferința asta. Aici trebuie să vezi biruința. Sunt foarte convins că poporul român va avea o misiune

istorică. Neapărat biblică. Luat așa cu îngăduință, comparându-l cu toate popoarele, este cel mai adaptabil prin fire, prin moși și strămoși, biblic, în sensul că poporul acesta de la nașterea lui a suferit și suferă încă din partea dușmanilor. Și el totuși se menține și-n plus a născut atâtea valori. Un [Stăniloae în Teologie] Eminescu în literatură, Brâncuși în sculptură, Enescu în muzică, considerând că arta, poezia este o proorocie, la urma urmei. Nu trebuie neglijate aceste realități. Tocmai în această suferință stă renașterea viitoare.

Dar suferința asta, se întreabă omul obișnuit, se termină? Dar nu se pune întrebarea chiar așa, căci te-ar descuraja și te-ar putea birui. Dumnezeu nu-ți ia (nu te scapă de suferință) crucea decât atunci când ai ajuns dincolo de ea, după ce ți-ai asumat suferința, căci numai așa poți vedea Învierea! Pe mine, credința m-a ajutat să nu mă clatin duhovnicește, să nu mă tem de lanțuri și palmui. Dacă toate chinurile astea sunt acceptate fără cârtire, devii un dumnezeu (după har), pur și simplu. Când ești în astfel de situații grele, ești ca un Dumnezeu înlănțuit. „Omule, de tine depinde tot ce-i în afară de tine!”. Și nedreptățile și sărăcia, și deznădejdea. Învață să ai mereu un zâmbet ascuns în inimă. Încearcă să descoperi în tine forța dominantă, să poți să cânti și să împrăștii în dar singura valoare care ar face să se poată cunoaște oamenii, omul și Dumnezeu din om – armonia.

Acolo unde nu-i Hristos, este o mândrie umilită. Cel mai mare păcat posibil de care trebuie să scăpăm este mândria. Un om care ține la imaginea lui își zice: „Să mă vorbească lumea de bine, să nu

mă bârfească!” Nu contează asta. Totdeauna trebuie să ne gândim ce părere are Dumnezeu despre noi, nu lumea. Căci asta a tăiat zborul multor valori din România. Românii trebuie să înțeleagă că nu se poate fără cruce. Suferința-i un dar de la Dumnezeu. **„Te-am umilit, popor român, ca să te pot înălța!”** Dar nici unui mucenic din alte neamuri nu i-a fost mai frumoasă cununa decât a mucenicilor noștri români. Un Horia, care a înfruntat împărați, care s-a luat la trântă cu imperii, și toți ceilalți au ascuns în cojoacele lor mițoase o inimă de erou. Omul fuge de suferință ca un laș. Noi nu zicem să o cauți, dar dacă a picat peste tine, biruiește-o!

Valoarea desăvârșită a încununării suferinței este dacă ai fost și umilit. Mântuitorul a suportat nu numai durerea fizică ci și umilința, care era la maxim, dezbrăcându-L, batjocorindu-L, Dumnezeu fiind, nevinovat fiind. Hristos ne-a dat exemplu prin propria viață. **A murit, dar moartea Lui n-a fost o tragedie.** O tragedie – dar de o mare frumusețe – e „Romeo și Julieta.” Jacques-Henri Bernardin de Saint-Pierre a scris o tragedie mai frumoasă decât cea a lui Shakespeare, „Paul și Virginia.” Au iubit și au pierit. Tragedia e mai mult rezultatul păcatului sau al plăcerii. Diferența între dramă și tragedie e că în dramă eroii biruiesc, iar în tragedie eroii sunt înfrânți. Noi nu avem tragedii în creștinism. Avem numai drame. Eroii noștri au biruit, toți!

Orice moment istoric are motive să te înțeleptească. Toate veacurile au fost pline de ticăloși, dar ticăloșii din secolul acesta au umplut cerul de sfinți. Nu trebuie numai decât să suferi, dar să-ți pui întrebarea: ce-i cu mine, ce rost am pe

lumea aceasta? Cum spun și poeții păgâni: dacă trăim numai până la mormânt, nu suntem nimic. Dincolo de moarte, dacă reușești să depășești, să gândești: ce va fi? Aceasta este lecția care trebuie învățată cu orice chip. Și până acolo este smerenia, ca să vină harul lui Dumnezeu peste tine. Fără smerenie nu vine nici un fel de har. De multe ori te caută harul și nu te găsește, că nu ești smerit!

Singură suferința este suprema catedră de Teologie. Tot ce ni se întâmplă este pentru ca noi să ne trezim mai mult, să ne formăm duhovnicește mai mult... O suferință nu și-a atins scopul „terapeutic” dacă n-ai ieșit cu un folos duhovnicesc din ea. Să nu se înțeleagă de aici că El ne așteaptă să greșim ca să ne pedepsească. Nu! Mai întâi mulți s-ar ușura dacă ar ști cât de mult ne iubește Dumnezeu! Dar o consecință pentru păcatele săvârșite tot trebuie să fie pentru ca omul să se înțeleptească cu orice chip. Sunt atât de neînsemnate suferințele de aici față de cele care ni se vor descoperi nouă, cum zice și Apostolul Pavel (Rom 8, 18). Hristos îți atrage atenția printr-o boală, prin te miri ce, ca să devii mai bun. Pentru că oricât ai fi de bun nu ești destul de bun. Pentru că în afară de păcatele care sunt consemnate în îndreptările de spovedanie, mai e o serie întreagă de păcate care nu sunt cunoscute și se numesc păcatele lipsirii. Adică binele pe care îl poți face și totuși nu îl faci (Iac 4, 17). Atâtea ocazii ai avut să faci binele și nu l-ai făcut... Aceasta este deja o stare care te încarcă cu răspundere, o stare de păcat, o lipsă de perfecțiune. Și Dumnezeu cu orice chip prin suferință îl ajută pe om să reușească să stea de vorbă cu sine mai precis decât în orice altă

situație; să se cunoască pe sine, să se compare, să-și dea seama că există Evanghelia de la care nu ne putem abate, că e pentru toată lumea (Matei 24, 14), nu numai pentru unii. Și atunci, vedeți, suferința îți dă ocazia pentru această despătimire cu orice chip. Te cunoști pe tine ca să te poți birui pe tine, ceea ce înseamnă o uriașă biruință. Și atunci nu mai e cazul să treci prin suferință!

Viața de pustie e atât de suspendată, chiar dacă trăiești cu picioarele pe pământ, așa încât nu poate să înțeleagă cineva din afară ce se petrece la pustie.

Aici te rogi în libertate, vă dați seama, în foșnetul frunzelor copacilor, în urletul vulpilor, în urletul lupilor...

Mă gândesc la împrejurarea în care m-am întâlnit în pustie cu un lup! Și brusc a început să ningă... Și nu scăpam dacă nu era ninsoarea aceea grozavă... era o ninsoare de nu vedeai decât la cinci metri. A rătăcit lupul, ori eram încadrat într-o situație de apărare și nu îndrăznea. Dar, în tot cazul, nu-mi dădeam seama că mă păzește Dumnezeu. Dar toate sunt cu un rost. Mai târziu mi-am dat seama! De ce lupul a luat-o în altă parte și nu înspre mine? Mai târziu, mi-am dat seama că m-a ferit Dumnezeu. **Și totuși erai viu!**

Ascultări ilogice sunt aproape toate. „Du-te, Ioane¹, și adună baligi!” – baligi uscate, să facă focul (cu ele). Zice: „Mă trimiteți acolo, unde e leoaica aia?” „Ce leoaică? Să mi-o aduci legată!” Nu există! Nu se poate! Dar vezi? Aia nu era un drac. Era un

¹ *Patericul*, Avva Ioan, ucenicul lui Avva Pavel, Alba Iulia, 1999, p. 125.

animal – dar și un drac dacă era! Țsta s-a dus cu frânghia. Și leoaica la el, el la leoaică, el a prins-o și a legat-o. Eu vă spun: să legi o leoaică este ilogic! De multe ori nu poți să legi un câine. Tocmai aici e paradoxul. Tocmai aici e răspunsul, aici e divinitatea, aici e eroismul. Și, când a văzut starețul că o aduce legată a zis: „E un mare ascultător.” Acum s-a creat o altă problemă. Dacă a adus-o, o să-mi zică „ți-am adus-o!” și se mândrește pe undeva. Ca să-l scutească de primejdia asta, i-a zis: „Ți-am spus să-mi aduci o leoaică, mi-ai adus o cățea! Tu nu vezi?” „Da, așa e am adus o cățea!...” Vezi, cât de mult s-a identificat cu porunca Părintelui! Vezi asta nu înseamnă că a căzut în erezie, că nu trebuia să facă ascultare și să se lupte cu leoaica... Nu există așa ceva! Dacă n-ai obstacol, dacă n-ai dușman – că totul e biruință în Creștinism, – nu se poate întrevedea, nu se poate concepe biruință. Astea-s accidente, nebiruințele și iadul. Hristos a propovăduit Raiul. Dar nu avem în vedere accidente... „Ce să fac dacă...?” „Dom'le, scot sabia, lupt și...” Dacă mori, nu înseamnă că ai fost înfrânt. **Moartea e expresia desăvârșită a biruinței, pentru că viața înseamnă moarte continuă.**

Mergeam spre Mănăstirea Cheia și la Văleni am ajuns în fața unei săgeți ce indica casa (muzeu) a lui Nicolae Iorga. Am intrat acolo și la îndemână era cartea de aur unde am scris cuvintele acestea: „ai făcut la moarte mai mult decât ai făcut în viață.” Moartea are ultimul cuvânt, este reprezentativă pentru fiecare din noi. Atunci, în câteva clipe, veți vedea și trăi valoarea integrală a Sfintei Scripturi și importanța timpului vieții.

Pustia este un lucru de foarte mare laudă, trebuie să înțelegem că rugăciunile unui pustnic ajută lumea enorm. Nu există pustnicii valabile dacă nu ai toată lumea așa cum este ea în inima ta!

Să știi să stai de vorbă cu copacii... cu majestatea aceasta nemișcată a lor, cu rădăcinile pe pământ și cu vârfurile către cer.

Eu nu eram în măsura unui pustnic. Trebuie să te duci ca un erou în pustie, după ce ai biruit lumea. M-am folosit citind din *Patericul* egiptean, unde primează smerenia. Am apucat și am citit ceva la Sfinții Părinți într-o aglomerație de ispite care lasă impresia că n-ai puterea să le rezisti, dar nu-i adevărat. Să nu faceți această greșală, să vă diminueți forțele. Ar fi foarte supărat Hristos că în numele Lui ne-am botezat (în numele Sfintei Treimi adică) și nu-i credem cuvântul: „Îndrăzniți, Eu am biruit lumea!” (Ioan 16, 33). Sigur că a spus-o convins ca noi să-L urmăm și să biruim lumea. Marea greșală este să spui „nu sunt eu acela!” Și am căpătat, citind, un răspuns care-mi trebuia în momentul acela și am strigat tare: „**Mari mai sunt Sfinții Părinți!**” unde tâlcuiesc, unde explică că au fost ajutați de harul lui Dumnezeu. Deci asta e o primă greșală, de a te considera mai puțin decât acela despre care a spus Hristos: „Îndrăzniți să biruiți lumea!” Sigur, e vorba de lumea din noi!

Am văzut cum activează dracul, cât de insistent luptă să-ți dea imagini. Și a venit o ispită mare pe capul meu. O ispită pe care nu puteam să o accept cu nici un chip. Nu ceda dracul deloc, dar nici eu nu cedam în nici un chip! Foarte chinuitor! Nu vă dați seama ce înseamnă chinurile pustiei! Și am zis, am

zis ca un copil: „Dacă mă rog la Sfântul Gheorghe, Sfântul Gheorghe cine știe pe unde o fi? Îl roagă alții! Tot eu am zis: Ia să mă rog la îngerul păzitor, care este cu mine de la botez!” Și am trecut imediat la rugăciune: „Sfinte îngere păzitor!” Vă rog să mă credeți! Atât de imediat, de observat, de total m-a eliberat de toată ispita! Îngerul păzitor! Și de atunci am rămas cu mare evlavie la îngerul păzitor.

Părinților! Vă rog să mă credeți! Atât de imediat, de observat, de total, m-a eliberat de toată ispita! A fugit! M-a eliberat îngerul păzitor! Și atunci mi-am luat o făgăduință ca să desenez îngeri păzitori și să transcriu *canonul îngerului păzitor*. Am rămas cu mare evlavie la îngerul păzitor. Dacă greșești, te mai părăsește harul și Dumnezeu slobozește aceste ispite ca să te înțeleptească, să te smerească. Plata tăierii voii nu o aveam, dar mă înțelepțea dracul destul. Credeți că e puțină înțelepciune? Acestea sunt niște constatări care te folosesc toată viața și îți dai seama că trebuie să fii o ființă îndumnezeită, într-un control permanent, într-un contact total cu Dumnezeu – dracul este ființa care te însoțește permanent!

Pustia rămâne un lucru extraordinar de important, prin puterea de rugăciune pe care o are un pustnic pentru lume. Însă Raiul nu este numai pentru pustnici – aceștia sunt excepții.

S-a constatat la frații începători sau chiar și la maici: cum intră în mănăstire le vine un dor de pustie. Se sperie să se întoarcă în lume deoarece cad sub pedeapsa Bisericii – anatema. Dacă se poate, să rămână tot frați de mănăstire, dar cu „voie liberă” zic ei. Cred că în pustie îi așteaptă niște îngeri de

lumină. Sunt și dintre aceștia – dar sunt draci (II Cor 11, 14). Îi fac praf pe acești neastâmpărați cu dor de pustie. În sfârșit, sunt multe de spus despre pustie și o compar cu pușcăria. Pușcăria are alt „profesor”, altă temă: viclenia oamenilor în fața cărora trebuie să rezisti. Plecarea în pustie nu este o plecare socotită, comparată însă n-am rezistat numai cu oarecare dorință de pustie. Din contră, astea mi-au fost niște piedici foarte mari. Aici lupta se dă exclusiv numai cu diavolul. Aceste probleme cu hrana sunt neînsemnate, dar care ar putea conta și ele. Problemele erau acestea: să-l poți ține la distanță pe diavol. Se atinge de tine dacă te are la mână cu ceva. Nu se poate rezista decât dacă te stăpânește o autentică smerenie. O smerită smerenie. Niciodată nu te vezi smerit. Smerenia este arta de a sta la locul tău. Și aș putea să spun cu îndrăzneală că: „n-am fost în pustie!” Atât numai că suportam rigoarea iernii care era grozavă, nu vedeai lumea, erai în pădure, dar nu asta însemna pustia. Pustia înseamnă cu orice chip o stare de dincolo de ființa omenească, dincolo de socoteli omenești înalte pentru că viața duhovnicească nu este o viață calculată, este o viață trăită fără cuvinte. Sigur că eu dacă mă spionam – greșeală pe care o fac mulți – să văd ce stare am în momentele respective, n-aș mai fi fost un trăitor în pustie! Deci nu-mi scriam în jurnal stările... Doar dorința de a fi cât mai aproape de Dumnezeu, dar pentru asta trebuie să lupți foarte serios.

Adormeam pe o scândură în bordei. Și îmi făcusem obicei la trezire să sar imediat fără să mai ezit (există un obicei: mai stau puțin!). Eu doream să

fiu stăpân pe mine, să depășesc starea de ezitare. Într-o dimineață am mai stat puțin pentru că în noaptea aceea n-am dormit cum trebuie... Diavolul m-a tras jos și cu vesta mea mă bătea în cap! Sigur că m-am ridicat repede și trebuia să mă apăr. De ce s-a întâmplat așa? Că multe ispite aveam... îmi striga pe afară, bătea cu bulgări de zăpadă în perete; de multe credeam că a venit cineva, dar nu era nimeni și atunci de multe ori nu mai răspundeam la provocările acestea. Dar cum vă spun, cu excepția acestui caz, mă ispitesc de departe și mai mult prin gânduri, dar asta-i altceva.

A îndrăznit că m-a avut la mână cu ceva: nu m-am sculat la repezeală! Am ațipit și eu ca un om niște secunde... „dacă acesta îți este câștigul și obiectivul de atins, atunci mi-ai dat curaj, diavole, prin ce-ai făcut.” „**Eu am câștigat necâștigarea**, că ți-am văzut puterile tale și iscodirile drăcești.” Vreau să spun că este un monolog destul de apăsător și nu prea îți arde să stai de vorbă cu el pentru că îi convine. Cu dracul nu se stă de vorbă. Trebuie să-l ignori. Dacă stai de vorbă, îl recunoști. Satana nu este o putere, ci un tolerat de Dumnezeu. Puterea e la noi, că suntem botezați, avem înger păzitor, ne rugăm la Dumnezeu. Vrei să gonești pe Satana? Stai de vorbă cu Hristos, roagă-te la Maica Domnului! Sigur că în pustie și într-o lume sensibilă mai avansată duhovnicește orice fel de greșală este mare. Nu este lucru mic în viață răul cel mai mic. Să nu te aibă cu nimic la mână.

Deci nu este permis să bați la ușa lui Hristos cu pete, că orice păcat mic nu e mic! Să nu se înțeleagă că lupta e ca tu să te desăvârșești în a nu păcătui

numai! Pentru că este nițică îndrăzneală și nu este smerenie. Trebuie să consideri că te ajută harul lui Dumnezeu și dacă ești ceva, ești numai cu harul lui Dumnezeu. Iată cum am ajuns la cuvântul spus de către Mântuitorul Sfântului Siluan: „*Ține-ți mintea ta în iad și nu deznădăjdui!*”¹ Nu ne pot mântui faptele noastre, deci avem motive de smerenie continuă și autentică. Nu o smerenie raționalizată: o smerită smerenie!

Cu barba mea... cu numele meu lumea crede că sunt zeu. Nu! Sunt un om care mă lupt din răputeri să-mi țin echilibru duhovnicesc. Echilibru se poate menține numai prin jertfă și dragoste - nu-i de glumit! Sunt foarte bucuros de dragostea duhovnicească pe care o trăiesc în relație cu toți, că doar pentru aceasta jertfesc și am suferit atât, dar aceasta nu vine de la sine sau prin compromisuri, păcăleli sau convenționalism; simți doar că plutești peste răutate și meschinăriile care te pândesc, și nu e puțin lucru să rămâi **omul iubirii, omul lui Dumnezeu – chipul iubirii lui Hristos!**

¹ Cuviosul Siluan Athonitul, *Între iadul deznădejzii și iadul smereniei*, Editura Deisis, Sibiu, 2001, p. 241.

Cuprins

Întâmpinare	5
Echilibrul liniștitor al omului duhovnicesc	8
Oamenii vor ca Dumnezeu să asculte de ei	25
Când nu mai lupți și te complaci în patimi, atunci te faci casă de draci și se prind fel de fel de duhuri rele	30
Libertatea nu e un concediu după care tânjesc oamenii	35
Ești intelectual – fii armonios cu Cel ce te-a creat!	38
Vrei să-i ajuți pe frații tăi? Trăiește tu o viață așa cum trebuie!	41
Să aprindeți acest foc în voi	51
Nepăsarea față de celălalt	65
Să te așezi pe poziția de martir	70
Nu vă spun că trebuie să vă faceți călugări, dar m-ar bucura să ajungeți creștini trăitori	81
Iubirea fără Hristos nu are niciun gust	85
Adevărata mângâiere - o rugăciune ruptă, fără interes și fără oprire	127
Despre păcatul luciferic	142

Diavolul „nu știe” cât de mult lucrează la mântuirea omului, căci, dacă ar ști, ar fi mai puțin ispititor	149
Ieșisem din moarte și băjbâiam în căutarea veșniciei	153

Mare greșeală este că oamenii au un Dumnezeu închipuit de ei. Ca astfel să asculte El de ei, nu ei de El. Omul nu se angajează la o trăire în credință autentică. Vedeți? Deci nu un Dumnezeu pe Care să-L vorbești de bine, ci să-L ascuți, să-L trăiești. Să te îndumnezeiești. Deci nu Unul inventat de tine, ca să-ți menajeze slăbiciunile. Că nu e ușor să te desprinzi de o comoditate în care te-ai simțit bine și ai crezut că ai atins cote înalte. Și Hristos îți cere lucrul acesta – să te lepezi de egoism. Nu trebuie să ne izolăm de creația Sa prin diferite preocupări egoiste. „Că eu am viața mea, Dumnezeuul meu...” Oamenii trebuie să știe Cine i-a făcut, de ce i-a făcut și care este finalitatea vieții. Să meargă pe drumul care duce spre a se cunoaște pe sine. Asta e o condiție *sine qua non* a noastră, a tuturor. Să ne întrebăm: de ce suntem făcuți, care e scopul, ce-i cu moartea, cu Raiul, cu iadul? Sunt ele o realitate sau simple povești? Nu există să zici vreodată „n-am știut”. Nu ai auzit niciodată că bat clopotele? Care pe latinește înseamnă „cheamă viii, plânge morții, împrăștie viforele” – bătaia clopotelor. Poți să spui că nu ai auzit clopotele? Pare paradoxal, dar ele nu răsună degeaba. Și bat pătrunzător! Astea sunt valori pe care ni le-a dat Dumnezeu și noi le vindem pe doi lei. Se știe că există fierbinte și rece, dar să fii căldicel este primejdios (v. Apoc. 3, 16). Nu vrei să fii nici așa, nici așa, sau vrei să te mângâi cu aceea că ești credincios, dar așa, în felul tău. Nu. Ori fierbinte, ori rece, pentru că cel rece își va da seama, mai repede, că totuși este într-un sentiment de răspundere, pe undeva, psihologic privind lucrurile, și își poate reveni. Dar cel căldicel, care nu este nici colo și nici dincolo și are un fel de „Dumnezeu” al lui, acela este în foarte mare primejdie, pentru că se mulțumește doar cu ceea ce i se pare că are. Chiar Evanghelia spune: „iar de la cel ce nu are, și ce i se pare că are se va lua de la el” (Luca 8, 18).

Părintele Arsenie Papacioc

